

„Maria Trost“ pri Gradcu na dan mal. Šmarna (8. sept.), kamor takrat prihajajo Slovenci iz doljnega Štajarja in iz Oggerskega Slovenci na božjo pot. Šporsil sem si pri škofu za isti čas „jurisdiction.“ Čudil sem se, kako lahko sem ljudi umel; accent imajo drugačen in nekatere besede, al zvuk (pronuntiatio) je prav tak kot pri nas; obrazi so taki, da sem mislil, da sem domá, le obleka jih loči od nas; opravljeni so kakor naši beli Krajnci. Dohajali so v procesijah; dež je grozno lil, pa v celi procesii ni bilo ene marele, ženske so bile zavite v bele rijuhe. Nemci so se posmehovali „die Bindischen!“ — Čez osem dni pridem v Nazaret, kjer so obhajali dve-stoletnico. Čudno! zopet dobim ljudi iz spod Celja z ravno istem zvukom; govorili so čisto kot mi Thinci, samo accent je bil štajarski. Tisti široki ou, ua in pa nekaj v grlu, česar izraziti ne morem, kaže, da sega naša rodovina po Štajarskem na Oggersko. Zdi se mi kakor premog; žila gré pod zemljo, in sém ter tje se pokaže na vrh. — Toraj menim, da se ne motim, če trdim, da ime Tuhinj je prišlo od naselnikov, naj si že bode, da so jim ga dali sosedje ali da so se sami tako imenovali.

H koncu še to: Ako hočeš slediti slovenskemu življu, glej na zvuk, ali kako ljudje besede izgovarjajo. Ljudje — na priliko — okoli Gradca so Nemci; če pa paziš na njih izreke, vidil boš kmali, da so le narejeni Nemci; besede so nemške, izgovarjajo pa po slovenski. Večkrat sem mislil: kaj pomeni ime Wildon? „Wild Au“ menda vendar ne, ker je tako lep kraj? Slučajno prašam kmetiško deklino, ki mi je v vlakcu sedela vstric: kako neki se pravi unemu-le kraju? „óu duas is ja Wildóun“ je rekla. No, mislim si, zdaj pa vem, kaj pomeni Wildon, kajti deklica je ravno tako izrekla, kakor naši Posavci izrekajo Udóul (Lustthal). In res, kraj je prav tak; ob kraji lepe planjave, širokega, rodovitnega polja stoji vas (ali trg) in to imenujejo Slovenci Dol, Nemci so naredili iz V Dólu = Wildon; naš poliglasnik v Dólu so spremenili v wild. — Ali niso to sledi slovenskega življa?

P. Ladislav.

Slovansko slovstvo.

* Profesor českega jezika na vseučilišču dunajskem, g. Al. Vojteh Šembera, je mapo zemlje Moravske s sosedno Sleško, Česko, Avstrijansko in Oggersko ravnokar na svetlo dal. Krasno delo na 4 listih, na katerih se nahaja nad 10.500 imen, kaže tudi meje jezika, ki se govori tu in tam. Dobiva se ta zemljovid pri izdatelju samemu, ali celó ali v posamnih listih. Naročnina ne malanega lista je 1 gold. 50 kr., po pošti 1 gold. 60 kr., celega zemljovida 6 gold., po pošti 6 gold. 20 kr. Zemljovid z malanimi mejami deželnimi in jezikovimi 6 gold. 80 kr., po pošti 7 gold.

Kratkočasno berilo.

Harač. *)

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Česki spisal Prokop Chocholoušek. Poslovenil Podgoričan.

I.

Žalosten je spomin na Črno goro — res žalosten na tisti čas, ko je Črna gora zdihovala pod turškim jarmom, ječala zaradi lastnih vladarjev, zaradi njihove iznevere; ko so junaški, srčni Črnogorci uklanjali se bisurmanom, pa harač plačevali v Stambul. Tega časa se Črnogorci ne spominjajo radi; še dandanes jih je

*) Glavnica, davek od glave.

sram; kadar se spomnijo, še zdaj jih jezi takratna sužnost vselej, srd in maščevavnost obletuje, kakor predede leta 1703, takrat, ko so tako hudo maščevali se nad Turki in poturčenci.

Ali kaj?! Vendar je Črna gora okusila sad svoje nesloge. Črnogorci so le skrivaj škripali z zobmi. Morali so divjo jezo tajiti vselej, kadar je bisurman pobiral harač; kaj neki bi bilo pomagalo, ako bi bili kljubovali, ker so Turki obé trdnjavi imeli v oblasti, iz nju pa jih Črnogorci ne bi bili izpodili, ker so skadarski vezirji, potomci odpadnika Staniše, tako stano vitno podpirali jih, vzlasti pa, ker med Črnogorci nesloga, zvito podžigana, ni hotla ugasniti, tako, da se je odpadstvo od pravoslavne vere dan za dnevom močnejše širilo, da ga ni bilo na Črnogorskem moža, ki bi bil narod budil od mrtvih. Kdor je hotel kakor prost junak živeti, ta je moral ali na nedostopne gore, ali pa v lesove, ker — samo med tacim skalovjem, le v lesovih je bilo zavetje še varno. Kakor Srbska, Bosna in vsi drugi deli srbskega carstva, tako je morala tudi Črna gora zdihovati v turški sužnosti: pokoriti se za grehe svojih prededov.

Na vhodu je skalnati Ostrog, na jugu pa Sutorman ugajal črnogorskim junakom, da so se zbirali v njunih jamah. Mrzelo se jim je živeti v turški sužnosti; rajši so prosto živeli v svoji domovini, pa po gorah in v lesovih, ter borili se s prokletim vragom, ki je hotel zatreti narod, zatreti Kristusovo vero; rajši so živeli po tacih krajih, kakor pa Turku pokorni bili, ter v njegovi sužnosti zdihovali. Na skali, pod katero reka Črnojević beži iz cetinjske doline; na skali, zvrh ktere se vidi trdnjava Obod, tam na tej skali ravno — tabore nekteri prosti junaki. Vsi so junaški, vsi orjaški, vetra in solnca obžgani, — pa čili, — prav živa podoba, kako ročni so v boji. Malo prostora imajo med smrekami, ki rastó ob skalnati gori, rastó med skalovjem tudi, da kakor zid kviško strlé, tako, da le divja koza ali pa Črnogorec more skozi na vrh, na katerem je na straži mlad junak, zahaljen v struko, — junak, ki nič ne mara za hudi veter prosinca meseca, — junak, ki meni nič tebi nič oči opira proti jugu: tje, kjer pod Obodom Črnojević svoje valove valí v skadarsko jezero. Doli pod strmo skalo pa so junaci; — al nevoljni so; toda kaj bi ne bili? Jezi jih pohajkovanje.

„No, ti Bogdan?“ — oglasil se je mladeneč, ki je dozdej nestrpljivo prehajal z mesta na mesto, pa obstal pred sivim junakom, ki je ležal na zemlji z glavo na skalo naslonjeno, zahaljen pa v struko. „Ali bodem še dolgo tako pohajkoval; dolgo še roke držal za pasom, kakor da ne bi bilo pod milim Bogom nič opravka?“

Sivi junak pa je oči vprl va-nj; začelo se mu je izdéhati. „Kaj jaz vem to?“ — odgovoril je kratko.

„I kdo pa, če ti ne“ — zavrnil ga je mladeneč; „kdaj solnce zopet zasije, — kdo drug bi vedil to, če ne ti, ker si tako znan z vladiko?“*)

Pa Bogdan ni nič odgovoril. Vzdignil je glavo, zažvižgal in zaklical navzgor:

„Sokol Mandušić!“

„Hoj!“ — oglasil se je doli s skale na straži stoječi junak.

„Ali ne vidiš še nikoga?“ — vprašal ga je Bogdan zopet.

„Snežne oblake nad Ostrogom, vodne megle nad skadarskim jezerom, nad Obodom pa sokola, ki kroži v zraku, družega pa nič ne vidim“ — odgovoril je junak s skale doli.

„No, Vuk Martinović, zdaj menda si slišal, ali ne?“ — obrnil se je Bogdan hladan k mladenču; —

*) Vladar svetni in duhovni ob enem.

„sveti vladika še ni na poti, ne bodi tako nepotrpežljiv vendar!“

Vuk je pobesil glavo.

„Hm, Bog vé, če se vrne kdaj več ali ne?“ — spregovoril je drug; kajti glasni razgovor je bil vse privabil okoli Bogdana.

„Bog vé — res“; — zganil je ta z ramami — „kajti Turku ne smé verjeti človek.“

„Res, res!“ — potrdili so vsi okoli — „kdor verjame Turku, ta s sitom zajema vodo.“

„Zakaj se je pa dal verolomnim bisurmanom v roke naš vladika?“ — vprašal je Vuk, kakor da bi bil očital.

„Aj, Vuk, da bi vendar Bog in sveti Ivan razsvetilila tvojo mlado glavo“ — djalo je Bogdan — „zato da bi sprevidil, da sveti vladika ni drugače mogel za slavo Kristusovi veri. Pa zakaj me pa tako neverno gledate? Ali ne verjamete niti svetemu očetu, niti meni? Kaj mislite, da bi bil on kar tako zapustil svoje otroke, pa ravno zdaj, ko je vse pripravljeno že? Ali morebiti celó mislite, da bi bil lahko odrekel ubozim bratom v Zenti, ter ne blagoslovil jim cerkve?“

„Ne, tega mi ne mislimo“ — mahali so z rokami vsi in branili se.

„Dosti si je izgovoril ta pasji, odpadniški, ta izdajavski pès, ta oderuh: skadarski paša; dosti mu je morala dati uboga raja v Zenti, da je smela potlej cerkev sezidati si, pa še ni bilo zadosti mu. Morali so plačati tudi, da je sveti vladika smel v Zento. Ali bi bil mogel tedaj reči: Jaz ne grem.“

„Tega res ni mogel. Prav imaš!“ — trdili so vsi.

„Mislim da ne“ — vihal si je Vuk brke, natezal pas — „al to je pa vendar hudo, ker ne vemo, ali se sv. oče vrne ali ne; tje je šel, za nazaj pa ne vemo, kako bode.“

„Res je taka!“ — potrdilo jih je nekoliko nevoljno.

„Prav res“ — potrdil je tudi Bogdan — „sej Danilo Petrović — naš sveti vladika je vedil to že prej. Ali vse eno, junaci! Le upajmo v Jezusa Kristusa, da morebiti vsaj ta pot Turek ne skalí svoje obljube.“

„Pa vendar, kaj pa, ako ga ne bode nazaj?“ — oglasilo se jih je nekoliko.

„Ako se pa to zgodi, potlej pa ne smemo rok imeti za pasom“ — djalo je Bogdan — da si že zdaj vem, da se bode potem obotavljal marsikdo, ki zdaj komaj čaka znamenja nad te krvoločnike.“

„Prav govoriš“ — oglasil se je med junaci star junak, sivih obrvi, sive brade. Na čelu in po družem obličji so se mu poznali mnogi obrunki (brazgotine), ki jih je bil dobil v bitvah. „To vém tako za trdno, da nič tega ne. Še ko je Soliman, skadarski paša, takrat sem bil še mlad, — mlajši nego si ti, Vuk Martinović, tačas se nisem še bril, še le temnélo se mi je pod nosom; ko je Soliman prilomastil bil na naše gore, požgal nam vasí, razril Cetinje s samostanom vred; še takrat je vstala bila vsa Gora, brez razločka stari in mladi, in na Podgorici smo tako otepli Solimana, da so se volkovje pa orli potlej dolgo gostili s Turki in poturčenci, tako je bilo nastlano ž njimi. Soliman sam ni prej nehal bežati, dokler se niso skadarske vrata zaprle za njim. Ali Bog! kaj nam je pomogla ta zmaga? Soliman obsel nam je bil trdnjavi, vladika pa ni znal podžgati junakov, da bi bili prepodili Turka. Nekteri so hotli tako, nekteri tako, da ima Soliman že zadosti, tako, da je bisurman nazadnje vendar-le ostal tam, kjer je; skadarski paše, ti izdajniki pa so bili zmirom hujši, in Črna gora pa še zdaj harač plačuje temu psu. Fej te bodi, sramota!“ Plunil je.

„Aj, zlodej vendar!“ — hudili so se drugi, celó hladno-krveni Bogdan se je bil razsrdil; skočil je po-

konci, z nogo vdaril ob tla, potegnil se za brke, iskreče gledal okoli, kakor bi bil gledal, nad kom bi se maščeval zaradi tacega zaničevanja, ki se je zgodilo bilo Črni gori.

„Ali ne to samo, junaci!“ — nadaljeval je stari vojniki. „Tudi vero nam bi rad zatrl bisurman. Ali ne vidite, kako se nam posmehujejo, kako nas zaničujejo vselej, kadar častimo Boga po verskem zakonu, po navadi naših očetov? Ali ne vidite, koliko je že poturčenih Črnogorcev? Pred leti, pred nedavnim še so bili pa naše prave vere, še slavni junaci. Kaj pa naše dekleta? Te, te! Ali ne vidite, da ne marajo nič za naše ljudi več? Ali ne vidite, kako jih zapeljujejo ti psi?“ — vprašal je, ostro pogledal Vuka Martinovića, tako da je Vuk kar pobesil oči.

„Hoj!“ — vskriknil je Bogdan — „ženska je krhka trst; kakor veter vleče, taka je. Za malo lišpa pa pozabi brata, pozabi očeta, matere, vsega, no, kaj bi več govoril; ali pa menda ni res tako?“

„Kje bode mojemali pa junake, vojake, ako bodo dekleta zmirom tako sramovale se naših junakov? Bogdan Radonić, ali pojde to še dolgo tako naprej?“ — vprašal je sivi Črnogorec.

„Ako Bog dá, ne!“ — odgovoril je Bogdan jezen. „Ne pojde, pa tudi ne bode smelo“ — zatrdil je še enkrat.

„Če ne vemo kaj, to mora biti!“ — oglasili so se vsi okoli; „mi nimamo deklet, nimamo sester ne za Turka, ne za poturčenca. — Al kaj? Kadar ne bode več domá za naše junake zadosti deklet, pojdemo pa v turške konake po-nje, po bisurmanske dekleta, ki jih rodé naše rodne sestre. — Dobro! Turk naše, mi pa turške, pa bode!“

„Ali slišiš, Lazo Jurašković!“ — obrnil se je Bogdan k starcu, in jezno ogledal se po junacih, ki so bili okoli.

„Slišim, slišim“ — djalo je stari junak Jurašković; „al od tega sklepa do spolnitve cesta je še dolga; ako ne bode vladike več nazaj, pa zastane vse tako, nobeden se ne bode nič menil za obljubo, veter jo je odnesel že daleč, verjemi mi Bogdan Radonić!“

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Zagreba 16. jan. ☉ — Motale so se tiskarne pravde po vsej Avstrii, med tem ko je tukajšnji „Pozor“ še pisal kakor se mu je htelo. Ko so bili nekteri vredniki föderalističnih časnikov že obsojeni zavoljo svojih spisov, so začeli iz „Pozora“ prestavljati, misleči, da bodo mogli na ta način slobodnejše pisati, al ni se jim izšlo, kakor so mislili. „Pozor“ je pa še zmiraj pisal kakor poprej. Bilo se mu je sicer že nabralo nekoliko tiskarnih tožeb, pa sodnija mu jih je opustila. Kar se tudi začno naberati oblaki nad dosihmal jasnim nebom „Pozorovim“; bilo je zabranjeno uradnikom in profesorjem podpirati ga; pastirska poslanica Nj. uзорit. kardinala opominja duhovščino, da odstane od „Pozora“; dobil je vrednik od preuzv. bana prvo in drugo opomeno; trem pravnikom kr. akademije, kakor pomagáčem, je bilo zabranjeno pisati za „Pozor“; 9. januarja je bila sodbena preiskava v redakcii in 11. januarja je prišla tretja opomena in ž njo zapoved, da se ustavi „Pozor“ za tri mesce. Ker je inkriminiranih še nekoliko sostavkov, je končna razprava odložena do konca tega mesca. Tako je za sedaj nehal „Pozor.“ Govori se, da utegne gosp. odvetnik Mrazović dovoljenje dobiti za nov neodvisen političen časnik pod imenom „Pravac.“ — Preuzvišeni dvorni kancelar Mažuranić je bil 14 dni v Zagrebu; ne vemo, ali se je zadovoljen

ne molim.“ Ali tukaj vsaki lahko vidi, da glagola po nikavnici sami še nista nikakor zvezana, več da stojita vsaki zase samostalna. Ako jih tedaj hočemo zvezati, moramo med-nju postaviti veznico, toda ne i, kakor v trdivnem načinu, ampak, ni. In to je ravno tisto, zoper kar je meril moj zadnji sestavek, da namreč slovenski pisatelji proti naravi slovanskega jezika nikavne stavke vežemo z in namesti ni.

Pravilna zveza bode tedaj: „Ne delam ni ne molim;“ s povdarkom pa: „Ni ne delam ni ne molim.“

Posebni prikazi tega vezanja so, da se ne tudi še zad postavi: „ne delam, ni ne molim ne; — ali da se spredaj izpusti, pa zad dene: „ne delam, ni molim ne; ni ne delam, ni molim ne.“ To je posebno navadno, v sestavljenih glagolskih časih in načinih: „Ne delal, ni molil nisem“ (ne bom, ne bi itd.). Tudi: „Nisem ni delal, ni molil; nisem ni delal ni molil ne.“

Ako tega primera prvi glagol v misli zaderžimo, a drugi z vezjo vred izrečemo, dobimo zvezo, ki jo Nemci izrazujejo z „und auch,“ „und auch nicht.“ Ona se nastavlja na predidoci stavek tako-le: V trdivnem načinu: „jaz i molim;“ v nikavnem: „jaz ni ne molim.“ Posebni prikazi so tukaj, kakor v prvem primeru.

(Konec prihodnjič.)

Slovansko slovstvo.

* *Občna povestnica ali zgodovina celega svetá.* Spisala narodu slovenskemu Matija Vertovec, fajmošter v Št. Vidu nad Ipavo in Miha Vernè, stolni prošt v Trstu. V Ljubljani natisnil in založil Jož. Blaznik 1863.

Pred nami leži zdaj častitljiva knjiga, 62 pól debela, ktere so se dodajale „Novicam“ kot doklada brezplačilna. Imamo zdaj tudi Slovenci občno povestnico, ki sta jo priljubljena pisatelja spisala „za ljudstvo naše tako, da je tudi učenim ugodna.“ Svesti smo si, da vsak izmed našega naroda, kdor je le nekoliko omikan, bode z veseljem segel po tej knjigi, ki mu v prijetni besedi popisuje vse, kar se je od stvarjenja sveta noter do leta 1848 godilo po vsem svetu. S takim berilom si človek ne krati samo časa, temuč zajema si iz njega tudi nauka obilo, zakaj stara resnica je res, da zgodovina (povestnica) je učenica sedanjosti, pa tudi srčalo (špegel), v katerem vidimo prihodnost. — Cena obširni knjigi, ki se dobiva v tiskarnici Blaznikovi v Ljubljani, je nenavadno nizka; veljá le 1 gold. 50 kr. nov. dn. zato, da si jo morejo omisliti tudi malo premožni naši ljudje. Za berilo v nedeljskih šolah je kaj pripravna, da le en iztis ima vsaka učilnica in učitelj s svojimi odrašenimi učenci bere povestnico. Sicer pa je knjiga ta tudi v slovstvenem obziru zopet nova živa priča, kako abotna je beseda, ako kdo še dandanašnji trdi, da slovenski jezik ni ugoden za učeno knjigo! Beríte, ki tako govorite, pa si, ako imate vestí, trkajte na prsi „mea culpa“ itd.

* *Niz bisera jugoslavjanskoga.* Zabavnik uredio Nikola Stokan a izdao Vjekoslav Pretner u Zagrebu 1863. — Prišla je na svetlo dolgo dolgo pričakovana knjiga (s 27 pólami) okinčana z obrazoma G. Palmotića in V. Lisinskega, v kateri nahajamo tudi nekoliko pesmic slovenskih, ki so jih zložili Anton Umek Okiški, Gregor Krek in Fr. Čuček. — Toliko za danes: le dodamo še to, da kmali prejmejo naročniki knjigo, ki se v knjigarnah dobiva po 2 gold. 50 kr.

* **СЛОВЪНИИ-А**, vseslovanskega časopisa, ki pod vredništvom Fr. J. Jezbera v Pragi izhaja je prišlo 6. čislo na svetlo. Na čast in pohvalo slovanskima

apostoloma Cirila in Metoda začel je „Slovenin“ tiskati sestavke v vseh narečjih slovanskih s cirilico.

* „*Slovesnost*“, časnik literarni slovenskih Ogrov izhaja že v drugem letu pod vredništvom dr. And. Radlinskega in Vit. Sasineka v Skalici vsaki teden; cena po pošti za pol leta mu je 2 gold. 25 kr.

* „*Slovenski narodny učitel*“ z dokladama „Škola domaća“ in „Zrkadlo malučkych“ izhaja v Trenčinu na Ogerskem pod vredništvom Juraja Slota vsacih 14 dni; cena mu je za pol leta po pošti 2 gold. 20 kr.

Slovenske starine.

Glagolitišk napis.

V „Slov. Prijatlu“ nahajamo iz Gorice sledeči dopis: „Čast. gosp. čerliški dekan so mi te dni (17. decembra 1863) sledeči glagolitiški napis, izrezan iz starega misala svoje cerkve, poslali, ktereга ad literam tako berem:

1583 Miseca Jjuna na 15.

pride k nam v Kamnane (sic) g. škof Vidamski i nas vižita ta isti dan na svetoga Vida tako hoti da mu Mašu hrvacki poem pred vsimi doktori i pred vsim pukom v crikvi S. Mihela v Kamenah

Ja pre Franceško Vlentić dalmatin od Raba.

Pristavljene so še nektare besede, v katerih pravi, da je ta misal crikvi prodal itd. kar pa ni toliko zanimivo. To pa, kar sem tu prepisal, je vsaj toliko omenjenja vredno, ker po tem zvemo, da se je v Kamnji pri Čerlišah še 1583 „etsi exceptionaliter“ slovenska maša pela in to vpricho videmskega škofa (oglejskega patrijarha) in vseh tistih, ki so bili ž njim.“

Kratkočasno berilo.

Harač.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Česki spisal Prokop Chocholoušek. Poslovenil Podgoričan.

(Dalje.)

Zdaj se je Radonić jezno spel pokonci, zasukal brke, podprl se z roko pod pazuho, iskrece gledal in rekel: „Kaj misliš, da sem jaz Lazo, ki vse zidaš le na vladiko? Ali morebiti vas on popelje v boj, ali pa jaz Bogdan Radonić, vaš gubernator, kaj praviš, kateri izmed naju?“

„Kdo pa drug, nego ti!“ — odvrnil je Jurašković, „za teboj pojdemo vsi vojevodje, vsi glavarji s svojimi junaci, kakor hitro sveti vladika naša razdružena plemena spoji s svojo besedo; on uname boj, ti se bodeš bojeval, mi pa s teboj vred, tako je to!“

„Saj je pripravljeno že vse“ — odbijal je Radonić — „lahko prebijemo tudi brez njega, če mora že tako biti.“

„Bog z nami in sv. Ivan, tako je!“ — oglasilo se jih je nekoliko, večina je pa vendar molčala: pobesili so glave, kakor ne bi bili verjeli gubernatorju.

„Veš kaj“ — djalo je Jurašković — „take besede so za bisurmana; on lahko tako govori, za tako hrabrega junaka, kakoršen si ti, pa niso, celó ne za vodnika hrabrim junakom. Ti naših plemen ne sprijazniš, ne pomiriš brez sile, on pa; ti odpadnikov zopet ne pridobiš za pravoslavno vero, on pa jih bode; zatoraj ti pravim, Bogdan Radonić, pa tudi vsem družim: Jaz Lazo Jurašković, ki sem se bojeval s Turkom Bog vé kolikokrat, pridobil si mnogo zaslug že, ko ste vi večidel vsi še bili materam v naročjih, jaz pravim: v

Danilu Petroviću je solnce priplulo nad Črno goro, ako tedaj pasji Turek prelomi svojo besedo, kakor je navajen; ako ne izpusti našega vladika, potlej pa ne vem, kako bode, potlej pa res ne bode nič družega, kar podati se bodemo morali, vedno bodemo živeli v turški sužnosti, za naše duše ne bode več upanja, Kristusova vera izgine, mi pa bodemo prokleti odpadniki, kakoršnih je že več naših narodnikov. Junaci, Bog nas se usmili, družega nič ne pravim!“

S pobešeno glavo je Radonić poslušal Juraškovića; nič ni mogel odvrniti mu, ko je rekel, da ne more z lepo združiti razdruženega naroda; sram ga je bilo zaradi prejšnjega ugovora; zato je tako molčal; molčali so pa tudi drugi.

„Hoj, bratje junaci!“ — oglasil se je Martinović raznet; tudi njemu so bile Juraškovićeve besede globoko segle v srce; al v njegovih mladih prsih — junaških in vročih, je bil učinek vès drugačen, nego pa družim. „Hoj, bratje junaci! Lazo Jurašković vidi črne oblake tam, kjer vshaja zora jasnega jutra; veste, — pa to je njegova stara navada; to vemo pa tudi vsi, da se ne boji nikoga, še vruga ne. Naj Bog stori z nami kakor mu drago. Prisezimo še enkrat, da ne damo slavne Kristusove vere nikoli, naj se zgodi, kar koli.“

„Prisezamo!“ — oglasili so se vsi; tako je bilo mladenčevo navdušenje raznelo jih.

„Pobratim Mandušić!“ — zaklical je Martinović na skalo — „ali nas slišiš?“

„Slišim in prisezam!“

„Prisezimo, bratje junaci!“ — govoril je Martinović dalje — „prisezimo, da se več ne udamo Turku; prisezimo, da raji umrjemo, kakor prosti junaci!“

„Bog čuje obljubo našo!“ — odgovorili so junaci.

„Božja kletev, Božje maščevanje naj zadene tistega, ki bi utegnil prelomiti to obljubo!“ — zagrozil se je Mandušić s skale.

„Jaz dobro vem, da je ne bodem; pa moji bratje tudi ne; to zagotavljam Bogu in vam, bratje junaci!“ — djalo je Martinović z veliko vernostjo, stopil bliže h krogu, ter začel vroče nadaljevati: „Ali to ni še zadosti! Storit moramo še več, nego verni oštati Kristusu, in Turke biti do poslednjega izdiha, da Črna gora popolnoma ne utone v sužnosti, pa da ne bode poblaten sv. Križ; bisurman da ne bi več opravi imel po naših gorah; da ne bi več plačevali harač, ej bogme! še mnogo več, nego to moramo!“

„Tedaj govôri, govôri!“ — veleli so mu poslušavci nestrpno.

„No, povedi kaj, mladeneč!“ — rekel mu je Bogdan — „tvoje besede so žive, kakor junaška kri, modre.“

Lazo Jurašković je prikimal, da je Bogdanovih misel.

Mladenča je to vnelo, ker so ga tovarši, naj nadaljuje, ker sta ga pohvalila gubernator pa slavni vojevod Jurašković. Srčno je vzdignil glavo, oko se mu je svetilo, poravnal si je pas, pa z vzvišenim glasom začel:

„Vojevod Lazo Jurašković je djalo, da mi vsi vemo, da bisurman našim dekletom s priliznjenostjo neveri srca, da je toraj marsiktera že pozabila svoj rod in Boga; da zapuščajo svoje roditelje, svoje brate, — pa vse le za prazen lesk. Nujmo, bratje junaci! Tega ne smemo dalje trpeti, da bi nam Turek jemal, zapeljeval krasotice, bodeče matere črnogorskim vojnikom. Skrbnejše nego dozdej naj oče varuje hčer, brat sestro, junak ljubico; raji naj mrjó nam pod rokami, nego pa, da bi se neverile Bogu in narodu!“

Ta nasvèt je silo presunil Črnogorce.

„Jaz imam tako milo sestro“ — šepetnil je eden.

„Jaz pa tako lepo dekle, ki me tako rada ima; kako bi —“ — odmajeval je z glavo drug.

Pa mladi Martinović se je oglasil ter z glasom in obličjem grajal junake: „Vi niste Črnogorci za kak junašk sklep. Obetate radi, kakor Turek, al k delu, k izpolnitvi se spravljate kakor boječe ženstvo.“

„Hoj, da bi te tresek! — kaj praviš? Kdo nas je kdaj vidil, da smo v boji križem držali roke?“

„Prav ima Vuk Martinović!“ — oglasil se je Mandušić, ki je poslušal, kaj so se menili pod skalo, pa vendar pazil na vse strani.

„Ali ste slišali Mandušića, — sokola naših bojovnikov!“ — opomnil jih je Bogdan Radonić. „Komur je mar domovina, mar njena sloboda, mar junaška slava, ta daruje marsikaj. Ala! Kdor je z Martinovičem, ta naj priseže, zato da bodemo vedili, koliko pravih junakov imamo v bratrstvu!“

Osramoteni so gledali v tla vsi, kateri so bili prej zoper Martinovića. Nekako v zadregah so si popravljali kape, natezali pasove; le vsak z enim očesom so gledali tovarše, kako da so njih zadele gubernatorjeve besede, ali vsi so stopili k njemu pa k Martinoviću.

„Hm“ — oglasil se je eden izmed njih nekako boječe — „saj ima tudi Martinović sestro!“

„Ima jo, pa je Mandušićeva nevesta“ — oglasil se je drug.

„Imam jo“ — djalo je mladi junak — „pa ako se izneveri Črni gori, tukaj-le prisezam, da ne bodem branil jej življenja.“

„Pa tvoji bratje?“ — vprašali so nekteri.

„En Martinović za vse, vsi za enega!“ — odgovoril je srčno Vuk. „Tudi za-nje prisezam!“

„Jaz sem pa porok za tvojo prisego, za tvojo zvestost, Vuk, pobratim moj!“ — djalo je Mandušić na skali; „pa kdor neče biti z nami zmirom, z nami povsod, ta naj le gré, kamor mu drago, čem prej, tem bolje. Na kogar se človek ne more zanašati, temu tudi verjeti ne more.“

„Mi vse eno ne pojdemo“ — odločili so se zdaj obotavljavci. „Junaškega imena vendar nečemo onečestiti zaradi sestrá, zaradi ljubimce; le naj veljá Martinovićeve: smrt izdajniku, smrt odpadniku — moškemu ali ženski, to je vse eno!“

Zdaj se je razvedril Jurašković: „Tako, tako, junaci! To je prav! Ta naš sklep naj od danes zanaprej za zakon veljá po vsi Črni gori, in bogme, da nam solnce: sv. prostost kmali ozlati gore!“

„Bog nad nami, sv. Ivan z nami!“ — djalo je na to tudi gubernator Bogdan Radonić. Razkril se je in pobožno pokrižal. „To naj veljá po Črni gori do danes: Eden za vse, vsi za enega; smrt izdajniku, smrt odpadniku — kdorkoli je. Pleme Neguševó, to je tako sklenilo; Bog daj, da bi tudi druge plemena bile z njim; kadar pa se vladika vrne, bode pa blagoslovil naš sklep, amen!“

Junaci so se razkrili vsi kar zaporedoma, pokrižali, se poljubili drug družega, in še enkrat djali: „Tako naj se zgodi, amen!“ (Dal. prih.)

Dopisi.

V Zagrebu 21. jan. ⊕ Kdor nima kaj družega oklestiti, klesti in zveči na vremenu. Tako bo o meni kdo rekel, ako te vrstice začnem z vremenom; vendar ker se jutri kot na dan sv. Vincenca ima odločiti o vinčeku, kakor pravijo v Zagorji, važno je tudi za Kranjce in Stajarce, ali bo jutri pri nas curilo in teklo od kapa v znamenje, da toliko bo tega teklo od vinske trte. Po takem menda brez sramote smemo govoriti o vremenu, to je o hudi zimi, ki ji že dolgo in dolgo ni

potem bi poprej in obilnejše vzhobotala marsiktera obrazilna kal, toda deblo bi naglo usehnilo, in sad bi en bil tako krepek.

Če pa ne jemljemo vojni česti, tudi nečemo máliti ali nedovoljno čislati umetnosti, ki v miru razgrinjajo cvetje, in tudi ne blagonosnih nastopkov, rastočih iz pokojnega delanja in trgovskega pretikanja. Naseljene mesta, ktere so vzdignile roke delavnega trgovca na daljnem primorji, nesó omiko dalje, nego zmagoosne stopinje bojevitega premagalca, ter posipljejo seme, ki brez krvi in solz rodi innogoletno in plemenito sadje. Naj tudi vzroki, kteri so trgujoče in pomorske narode gonili v nevarne početja, v težavne poskušnje v daljne zemlje med divje ljudstva, ne bodo čistejši sebičnih želj po dobičku in imetku, nego vojne silnih zmagovalcev, pa vendar so imeli veselejše in gotovejše nastopke. In prav iz tega se mislecu kaže vodstvo više moči, kterej morajo tudi surovi nagibi človeške narave služiti, in ktera tudi neplemenite reči tako obrača, da iz njih raste blagoslov. Samopridnost, hrepenenje po zemskem blagu, vladoželjnost in žgoča žeja česti so najmočnejše zmeti človeških del; pa vendar iz teh nečistih tal odganjajo tudi plemenite zeli in krasno cvetje, a ne samo osát in plevel. To mrno srečavanje in mešanje ločenih narodov, ki imajo razne omike, množi dušni zaklad, ki ga preminja v splošno blago, pospešuje in širi izobraženost, kterej daje novo rast, ker jo prestavlja na mlade, čvrste debla, presaja duševno seme v tujo prst in pod drugačno solnce, kjer se pa združi z domačimi rastmi in počasi se potem spremeni, često se oplemeniti, časi zmaliči, vselej pak pomaga, da se čedalje bolj v človeku razgiblje, kar je v njem duševnega, torej božjega, in da to potem zmaga telesnost.

Ko je zgodovinar premišljal narod v njegovej tihej, samotnej rasti v razmerji z naravo okoli njega in zemljo pod njim; ko ga je potem spremil v daljne vojne in na daljno preseljevanje, in razumel, kako se z drugimi vede v miru in boji: potem ga čaka še tretja največa dolžnost. Presoditi mora namreč, kako je na lastno korist gospodaril s talentom, ki mu ga je Bog dal; pretehtati mu je, koliko se je samo po svojih duševnih delih približal končnemu namenu zemskega življenja; s kakim vspehom je gospostvo božje luči širil čez telesno temoto. To pak se mu najbolj pokaže, ako pregleda lice njegove države, njegovo verstvo in slovstvo z umetnostjo.

Država je stanovališče celega ljudstva, zakoni pak so mu braneče ozidje. Kakor človek ne prebode brez hiše in strehe, tako tudi ljudstvo ne brez države in trdnih zakonov, in kakor si divjaki po gozdéh in puščavah kopljó vsaj jame, ktere jih zaslanjajo nevihti in vremenu, branijo sovražnih živali in ljudi, ali pa si postavijo šator iz bičja ali drevnega ljubja, tako mora tudi imeti državen red s postavljenimi zakoni vsak rod, vsako ljudstvo, ktero koli se je združilo v občestvo in življenje. Po obliki, kakoršno vidiš da ima kaka država, sploh lahko meriš, na kterej stopinji duševne izobraženosti je nje ljudstvo, in zgodovinar mora posebno pazno slediti, kako se je državna ustava razgibala in drugačila. Če tudi gotovih začetkov nikjer ni najti, ker ima vsak narod uže trden red, brez kterega bi tudi ne mogel biti, ko se prvič pokaže v zgodovini, vendar, ker ima vsaka država naraven ték, oprt na domače zakone, lahko sodimo nekoliko po sosednjih ljudstvih, nekoliko pa tudi po zdanjej državnej obliki, kako je nekdej moralo biti. Zgodovinar mora tedaj stopiti na modroslovčevo mesto, ker skoke in vrzeli zgodovinskih poročil zadeluje z mislečim in sodečim umom; samo da ne smé domišlje preveč razbrzdati, ne hoditi po

samostvornej dasitudi morda res umetnej sestavi, ne smé delati iz subjektivnega duha objektivnih prikazni; raztrgane niti mora z umno roko premišljeno zvezati in združiti jih z enakimi nitmi. (Kon. prih.)

Kratkočasno berilo.

Harač.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Česki spisal Prokop Chocholoušek. Poslovenil Podgoričan.

(Dalje.)

Tako tedaj so junaci ustanovili zakon, potreben vojnemu narodu, — zakon, posled kterega je Črna gora zadobila samostalnost.

„No Vuk!“ — šel je stari Jurašković na stran ž njim. „Tvoj nasvèt, ta zakon je slaven. Martinovićevo imé zmirom bo živel med narodom. Vedno ga bodo zanamci s čestjo jemali v misel. S spoštovanjem ga bodo imenovali vselej, kadar si bodo pravili, kako se je oprostila domovina. Da bi nam Bog vendar dal dočakati te njene prostosti! Al pomisli!“ — omoknil je.

„Kaj neki?“ — poprašal je Martinović.

„Pomisli na svojo sestro!“ — djal je Jurašković in bistro gledal mu v obličje.

„Moja sestra je sestra moja, iz naše krvi“ — odvrnil je Vuk ponosno, pa skor razžaljen, da si upa kdo dvomiti o sestrični vernosti, o njeni zvestosti — „ona ne onečesti svojega rodú nikdar. Ponos za nas brate, ker imamo tako sestro! Ponos za Mandušića, ker je njegova nevesta.“

„Dobro, vse dobro!“ — prikima Jurašković. „Res je Helena krasna; krasna kakor jutranji žar, pa ponosna, zvesta svojemu rodu, da svojega srca ne obeta vsakemu. Tega še Mandušić ne vem če vé, ali tudi tako“ — omolknil je zopet.

„No?“ — povprašal je brž mladeneč — „povedi vojevod! Leta so ti uže obélila lase, obsivila brke; tvoja slava se razlega daleč, delj nego pak seza senca naših gorá. Kadar ti govoriš, ne mahaš po zraku, ne žlobudraš praznih besed! Govori! Gledi, ušesa imam že nastavljene!“

„Ali nisi še slišal, kako kregulj grdo vpije po naših gorah, po dolinah?“ — opomnil ga je Jurašković skor z začudenjem. „Ali ga nisi še vidil, da v mraku ogleduje lep čoln, ki po Črncici pluje k viherskemu bazarju (trgu), kjer se za Martinovićevo hišo skriva v jelševini, in iz kterega Turčin stopa na breg? Ali nisi še vidil, kaj dela ondi? Nisi še slišal, kaj šepetá z devico, krasno kakor jutranji žar, z mladenko na vsem svetu tako, kakoršna je tvoja sestra. Pa tega slavček ne popeva v tihi noči; ampak kregulj, ta vé, kaj se pogovarjata, — on, ki spremlja Ahmed-bega, obodskega poveljnika.“

Vuka je to pretresnilo; zvesto je poslušal Juraškovića in debelo gledal ga. V prsih mu je kipelo in zaprlo glas. Še le čez nekoliko časa je spregovoril.

„Ali je Mandušić tudi slišal tega kregulja?“

„Kdo to vé?“ — odgovoril je Jurašković — „vprašaj svojega pobratima, saj si brat njegove ljubice.“

„Tedaj je pa lègal deroči tič“ — zavrnil je Martinović nekako prepričalno in srčno — „njeni ljubimec bi ga bil, vem, da prvi zagledal in zaslišal. Vojevod! Jaz pravim, da je lègal, saj poznam svojo sestro, poznam njeno ljubezen do mojega pobratima, kteri jo ljubi z junaškim srcem; Helene Martinovićeve ne omami, nje ne prekaní zapeljiva kača.“

„Tem lepše, mladeneč!“ — spregovoril je Jurašković, ko je bil Vuk omolknil — „prav rad pravim, da je kregulj lègal, ali da so mu bistre oči oslabéle.“

„Pa ko bi bilo vendar-le res to“ — nadaljuje Vuk — ter tvoj tič krakal resnico, verjemi mi, da Helena ne uide kazni, ne uide našemu zakonu.“

Jurašković je pokimal: „Premisli prej, potlej pa le nuj!“ — djal je kratko in odstopil.

Zamišljen je Vuk strmel pred-se. Sprva ni slišal, da Mandušić na skali daje znamenje, da nekdo gré.

„Vladika, vladika! Ali ga vidite?“ — vriskali so junaci.

„Ne, ne, motite se, saj ni on!“ — zavrnil jih je Bogdan Radonić in obličje se mu je pooblačilo pri tej priči — „saj to ni znamenje, da bi on šel. Kaj pa vidiš, Mandušić?“ — zaklical je navzgor.

„Samo poslanca vidim“ — odgovoril je stražnik, ki je gledal v daljavo, in z roko zaslanjal si oči, da bi boljše razložil, kdo da gré. Ako me okó ne goljufa, Ivan Martinović je; zdaj gré iz Zente. Le čakite, kmali izvemo, kaj je pozvedel.“

„E veste kaj, to je slabo znamenje, presneto slabo“ — šepetali so junaci s pobešenimi glavami. „Vladika bi moral vendar že priti; tretji dan že ga čakamo, pa ga še zdaj ni!“

Bogdan je pomenljivo pogledal Juraškovića, Jurašković pa je molčal in zgibal z ramama.

Kakor v grobu, tako je bilo vse tiho pod skalo. Še le, ko se je bil poslanec prikazal vrh skale, potlej so se začeli glasiti junaci.

„No Ivan, kako je? — vprašali so nekteri skor enoglasno.

„Zakaj si pa sam prišel?“ — vprašali so drugi.

„Kje pa je vladika? ali pride kmali, ali ne še?“ — povpraševali so ga ostali.

„A, junaci, pa ste vendar tako nestrpljivi, prav kakor otroci!“ — pokregal jih je gubernator.

Poslanec pa ni nič odgovoril nobenemu vprašanju. Molčal je in stopal naravnost doli po skalnati stezi, ki je bila natura sama izsekala jo va-njo, pa tako ozko in navzdol, da se je še Črnogorec moral tam pa tam poprijemati za skaline, zato da mu ni spodletelo.

Mandušić je dozda zvrh skale pazno gledal na vse strani, zdaj pa se je še enkrat ozrl na okoli, potlej pa hotel za Ivanom. Ali naenkrat je obstrmel, kakor da je zagledal kaj čeznavadnega, stopil nekoliko naprej, tako da ga pod skalo tovarši niso več vidili, in nepremakljivo je gledal k Obodu, pod katerim reka Črnojević svoje valove valí in izliva skadarskemu jezeru v naročje.

„Danes tedaj zopet“ — spregovoril je sam sebi tako, kakor bi bil prej prezvečil vsako besedo; „ha hudičev Turek! ne pravijo mi bratje zastonj, da sem sokol. Bogme, tudi danes nimam oči mrenastih. He, kako se ladjica ziblje tam po vodi, kakor pandirek; a le čaki — v Vihri!“ — zažugal je s pestjo, potlej pa šel s skale. Ko je prišel doli med tovarše, gotovo ni nobeden mislil, da ga je s skale spravilo kaj družega, nego radovednost, kaj je Ivan Martinović izvedel v Zenti.

Ivan je stal že sredi junakov, ki so ga izpraševali na vse strani; toda on jim ni odgovarjal — znamenje, da ni nič dobrega.

„Tiho junaci, tiho!“ — zapovedal je gubernator. „Ne bodite otroci; junak ne smé biti tako radoveden. No govori v imenu Gospodovem, Ivan Martinović!“ — obrnil se je k njemu, ko so bili drugi umolknili, skor osramoteni; „no zdaj pa le povedi, kaj si izvedel; pa ne vem, tvoje obličje je temno?“

„Povedi mi“ — začel je Ivan — „Bogdan Radonić, gubernator naš, povedi, ali se še kdo dá zvi-temu, lažnjivemu Turku?“

„Nihče več ne, tega ne tega; sam hudič je ž

njim!“ — odgovoril je Bogdan, ter jako čudil se Ivanovemu vprašanju.

„Ali je varno verjeti Turku?“ — vprašal je zopet Ivan, in torej ogibal se pravemu odgovoru.

„Bog se tebe usmili vendar, Ivan Martinović!“ — začudil se je Bogdan še bolj; „ali še ne veš tega: da kdor Turku verjame, ta s sitom zajema vodo? Zakaj nam ne odgovoriš ter ne poveš, kaj si izvedel v Zenti, kako kaj zastran našega vladika, to to!“

„Ha zato“ — djal je Ivan tako čudno, da se res ni moglo poznati, ktera prevlada, ali zloba ali bol, — naš vladika je s sitom zajemal vodo, zdaj pa —“

„Hej, kaj pa zdaj?“ — vpili so skor vsi enoglasno; „zakaj nečeš povedati, kje je zdaj?“

„I kje, v Skadru je v ječi!“ — odgovoril je temno.

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

V Beču 5. sveč. Y. — Kakor se praznuje po vseh gajih slovenske zemlje rojstni dan Vodnikov, tako smo ga tudi mi Slovenci praznovali tukaj v Beču. Kar pa po okrajnah slovanskih pri tej priložnosti ni tako lahko mogoče, bilo je mogoče pri nas. Praznovali smo rojstni dan prvega pesnika slovenskega v društvu slovanskem. Bili so namreč se udeležili zastopniki vseh slovanskih narodov, karkoli jih le nosi velika zemlja. Tu je sedel zraven Slovenca Čeh in Poljak, zraven Srba in Hrvata bil je Bolgar, Slovak, Rus in Rusin, vsi so prišli počastit pesnika slovenskega. Pokazali so, da Vodnik ni bil samo slovenski pesnik, temuč da vsak Slovan z veseljem pravi: Tudi naš je. V tako krasni družbi slovanski pa tudi ni manjkalo lepotic naših. Da Slovenke ne slové zastonj zavoljo lepote svoje, kazale so nam ta večer ljubeznjive naše rojkinje, ktere so lepšale to slovesnost. Kako veselo da je v daljnem ptujem kraji najti Slovenk, katerih srca še zmiraj gorko bijejo za svoj narod in za domovino, ne morem popisati. Da pa še v ptujini ohranijo narodnost, nam jasno spričuje, da naša pravična reč ne more poginiti, in da ne bo poginila, ker je naravna. Naj povem zdaj nekoliko o slovesnosti. Dvorana, kjer smo praznovali ta večer, bila je okinčana s slovanskimi zastavami in grbi, med kterimi je visel v sredi jugoslovanski. Visela je na steni tudi podoba Vodnikova obdana z lovorovim vencem. Po zboru Jenkovem „Rojakom“ stopi na oder gosp. U—k. Pozdravši društvo razlaga v krasnem govoru pomen slovesnosti; omeni, kako veselo da je za Slovence, da praznujejo ž njimi vsi Slovani ta dan. Končavši svoj resnično izvrsten govor zakliče: „Tedaj še enkrat Ti Slava!“ in po vsi dvorani zagrmi: Slava! Slava! Po govoru zapoje pevski zbor Vodnikovo „Ilirijo oživljeno“ po napevu Ipavčevem, in jo mora ponavljati. Ko je bila družba ravno že prav vesela, dospé telegram iz ljubljanske čitavnice. Gromoviti „slava“ in „živila“—klici donijo dolgo po celi dvorani, in živa radost se je brala na vseh licih. Sledi še več zborov in čveterospevov. Zdaj stopi zopet na oder gospod Z—n in s krepkim glasom deklamuje Vodnikovo pesem: „Na Vršacu“. Tudi to deklamacijo sprejemejo plosk in slava-klici. Poslavlil je našo slovesnost tudi izvrstni gospod profesor Förchtgott, vodja slovanskega pevskega društva v Beču. Ko zapoje še s tremi drugimi gospodi slovanskega pevskega društva krasno pesem Riharjevo „Žalostni glas zvonov“, ploska ni bilo konca ne kraja, dokler se ne ponavlja pesem. Z „Naprejem“ in „Hej Slovani“ se končá program. Vrstijo se zdaj pri posameznih mizah pesme Srbov, Poljakov, Slovakov, Slovencev itd. Pričnejo se nazdravljati vsi

Nam, nam
Zmešani žlobudreži,
Nam, nam
Delajo sramoto;
Jezik čist za nič imajo,
„Kranjsko špraho“ komaj znajo:
To so Kranjci — to, to!

S.

Smešna zastavica.

Sred posta se bliža. Ker je tu in tam navada, sredpostno sredo babo žagati, vam jaz povem, kje se posebno debele dobijo, namreč na Notranjskem, kjer se v nekem kraju take najdejo, da ena sama je čvrsta in zdrava sedem centov imela. — Čudno pa vendar resnično! — Uganite!

Kratkočasno berilo.

Harač.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Česki spisal Prokop Chocholoušek. Poslovenil Podgoričan.

(Dalje.)

II.

Tiha je noč; le včas zapihlja vetrič, da se zibljejo in pljuskuje valčki na Črnici; le včas na obali šepeta jelševo perje, katero s sadom vred le tam pa tam še po drevju krasí veje in vejice, ktere se vijó, kakor bi žalovale po svoji minuli krasoti, in bale se bodočnosti, kakor navadno decembra meseca, ko se s poslednjimi silami jesen borí sè zimo za vlado. Noč na pol svetla objema krajino; kajti sivi oblaki skupljeni plujejo po nebu, ter branijo svetiti mesecu in zvezdam; raji se sami napajajo z bledim svitom. Zato vidiš v taki noči vse samo na pol, vse kakor v dimu, ali pa kakor da bi gledal skozi dva zavoja; toraj pa tudi v taki noči več pomaga uho nego okó.

Sliši se, kako pluskajo valovi na reci v zatoku, okoli kterege rastejo jelše tako gosto, da se ne vidi skozi; — pa čisto drugače pluskajo, nego navadno na površini ali pa ob obali. Kdor je uže slišal ali vidil kaj tacega, ta lahko precej pozná in vé, da se čoln ziblje na vodi, da-si ga ne vidi v zatoku, z jelšami obraščenem; sicer je vse tiho, — le reka ne miruje in vetrič ne med jelšami; pa ta nemir se tako vjema, kakor bi srce srcu milo-plameče šepetalo.

„Kaj se obotavljaš, solnce življenja mojega?“ — zaslíšalo se je, lehotno kakor iz možkih prsi. „Že je moj konak pripravljen za-te. Hiti, hiti v varno zavetje — zvezda! Idi, o idi, da te ne umorí zimni mraz, tí roža skalna; oh! še hujše neugode nego mraz i zimske vihre tebi preté na teh gorah. Idi z menoj; danes je tako tiho; saj se ne pozná cesta za čolnom: nihče ne bode vedel, kod si šla v svoj raj, kjer bodeš huriska, kjer bodeš blažila ljubljenca mogočnega paša skadarskega — mene Ahmed-ago. Saj mi priča že tvoje oko, da me ljubiš, tvoj blaženi smeh; to čutim, kadar me objemaš; tebi v naročji ne maram nič za vse slasti v prorokovem raji.“

Plamočutno stiska k sebi žensko postavo — prekrasno, veličastno; ona pa se mu brani stiskati k prsim, le objeti se mu ne dá, ker ne more strpeti njegovega strastnega ognja.

„Zakaj da se obotavljam?“ — šepetá, pa tako sladko, kakor da bi najmilejše pel slavček, ali vendar je tako hladna, da srce ne šepetá nikoli tako hladno — „zakaj se obotavljam iti v tvoj konak, kjer bi le skozi zamrežene okna iz tvojega harema gledala na gore po prosti domovini?“

„Na — proste gore?“ — poprašal in začudil se je Ahmed-aga zaničljivo.

„Prostejšje, prijaznejše gotovo nego tvoj konak“ — zavrnilo ga je dekle skor na pol glasno in vilo se mu iz rok, ker je hotel objeti ga. Moji bratje mi niso zmirom za petami; ne bojé se tako za me, za prosto črnogorsko hčer; zato jim ne morem skaliti zaupnosti zboga“ — in obmolnila je, kakor bi se bila zbala povedati, kar ji je bilo na misli. „Oj, ti Ahmed-aga! — klonila se je k njemu — „ali se ti že gnjusi najin večerni shod, ali nemara tvoja ljubezen ne plamení nič več tako, kakor je sprva? Res je to, da si pašev ljubljenec, ali meni se tako dozdeva, da tebe veže na me vse kaj družega nego ljubezen“ — djala je in z obema rokama zakrila si obličje.

„Alah-kherim!“ — vzdihnil je Ahmed, vil roke in stegnil po krasni devi in stisnil jo na srce. „Jaz — da te ne ljubim, huriska moja, jaz, ki hočem tvoj sužnik biti do smrti? Oj, gotovo te je eblisa obsenčil. Poslušaj me“ — začel je bolj tiho, tako, kakor tak človek, ki pripoveduje kaj jako važnega; ustopil se pred devo, rok njenih pa ni spustil, ampak stiskal jih še bolj — „poslušaj me Helena, hosudarka moja! djala si, da si prosta črnogorska hči; kje pa cvete ta prostost, kje je tisti posebni raj na teh prokletih gorah? Morebiti v Rieki, nad katero svéti polomesec, in v kateri se vijejo z bastij bunčuki (konjski repi) — na znamenje, da črnogorski kaurinje so raje tistih pravovernih, ki častijo Ala in njegovega preroka? Ali je nemara ta prostost v Obodu, kjer jaz, tvoj sužnik, čuvam nad ošabno, samopašno črnogorsko rajo, da ne skipí njena prostost, s katero se tako ponašaš, hosudarka moja? ha! ha!“ — zasmel se je zaničljivo. Ošabni so kaurinje po teh gorah, prosti pa vendar niso, pa tudi ne bodo, dokler so nam v pestéh, dokler morajo paši dajati harač še raja inostrana; pa tudi ta senčica njihove prostosti jih še mine, potlej bodo pa popolnoma podloga bisurmanski peti.“

Dekle se je prestrašilo, toda Ahmed si je drugače mislil ta strah; stisnil jo je k sebi in vès raznet nadaljeval:

„Verjemi mojim besedam, sej govorim iz prave gole ljubezni, ker te tako ljubim, da noben kaurin svoje hosudarke ne ljubi tako. Iz same ljubezni ti razodevam skrivnosti, katerih dozdej še živi duši nisem razodel. Strašni oblaki se zbirajo nad Črno goro, pa samo zarad njene ošabnosti, idi tedaj, o idi, jasna zvezda moje duše“ — vroče prosi; solza mu igra v očesu, vès raznet vije roke Črnogorki okoli vratú, s čelom pa ji sloní na rami. Idi z menoj, zdaj je še čas; idi, da te ne vjame strašna nevihta, ki je nad Črno goro. Tvoja blagost, tvoje življenje je moja blagost, moje življenje. Kdo je porok za to, da bodem potem mogel rešiti oba: tebe in sebe. Izpoznaj mojo ljubezen, reši me, ljuba moja. Ti si krasnejša nego cvetoča roža, Ala mi je priča! milejšje ne žarí nobeno okó nego tvoje, bodi tudi milostivejšja; osreči me, da bodem srečen, tako, kakor še nihče ni bil, pa tudi ne bode; reci, da pojdeš, — da pojdeš precej zdaj z menoj v konak!“

Dekle se ni moglo ustavljeti taki ljubezni; naklonila se je k Ahmed-agi, objela ga, toda ne do cela pritislila se mu k srcu, tudi poljubiti ga ni hotla. Djala je: „Saj pojdem, pojdem s teboj, Ahmed-aga! ali zdaj še ne, danes ne, dokler —“ — omolnila je zopet, kakor da bi ji bilo sape zmanjkalo.

(Dalje prihodnjič.)

zgotovili. Tesati in zbijati sem pomagal, na zadnje bi se mi bila pa še za plačilo skoro prav huda godila. Metelkovci so mi rekli: „pojdi sem! Ti si kakor nalašč narejen za oje.“ Komaj sem dokazal, da je njihov L boljši za to rabo. — Ali nisem rekel, da ne treba imeti nič opravka z mrliči?

y: Dva y sva se pa morala postaviti na noge, ker sicer hôdiva le po glavi, in tako sva jo sem pripeljala na senéh.

x: Brekekek! Na stol ne morem!

A: Slišiš **f**! pristavi se, da po tebi žabica vzleze na sedež.

f: Bog pomagaj! Uže spet jaz?

x: Koaks! Prazno delo! prazno delo! ker ima **f** samo en klin. Koaks, koaks!

A: Pa va-nj zavrtajte še nekaj lukenj, ter zabíte klinov, kolikor jih je treba. — Ljubi **k**! vem, da si vzlasti v nemškem jezici vajej prenašati, ker imaš dostokrat na hrbtu kakošen **e**, kakor bi ga v mlin nesel; nalôži, nalôži mrtvoudno samoglasnico **a**, pa jo cucoramo nesi, ter na láchko posádi na stol. — Pokličite še Bohoričevce v dvorano!

(Bohoričeva družina pride.)

Sh: Jaz imam pa svoj stol; vašega ne potrebujem.

.Sh: Jaz ga imam tudi.

Zh: Jaz tudi.

.Shzh: Jaz imam pa še dva, hvala Bogu!

(Zunej se čuje velik ropot.)

A: Kaj pa je to? Kdo je zunej, da tako ropoče?

Zh: Poklukarjeve črke; prišle bi tudi rade poslušat.

A: Kakove so? Ali so vlíte?

.Sh: Mi smo videli samo pisane, vlíte prav nobene.

A: Če je pa takisto, nimajo domovinske pravice med nami, ker niso še nobenemu tiskarju služile. Pojdi **q**! pa jih zapôdi!

Zh: En človek ne opravi nič. Sami ne veste, koliko jih je! Le premislite, da ima vsak glas po dve, po tri znamenja.

A: Pa naj vzame s seboj še Metelkovce: **w**, **η**, **u**, **u**, da vá-nje zasadé svoje roglje. — Zatoženec! ali hočeš, da pošljemo tudi na Štajersko po Danjkovo družino?

r: Naj Danjkovci bodo tam, kjer so; kajti razpravo bi morali odložiti, ako bi hotelo pónje pošiljati.

(Dalje prihodnjič.)

Kratkočasno berilo.

Harač.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Česki spisal Prokop Chocholoušek. Poslovenil Podgoričan.

(Dalje.)

„Nadaljuj, hosudarka!“ — vzkliknil je aga omamljen skor glasno. „Nadaljuj; povedi, kaj moram še storiti prej, da mi zasveti sreča, po kateri tako hrepenim. Kar je kadaj storil kdo, to tudi jaz storim za-te. Stavim! Ko bi bil le kdo že solnce strgal z neba, gotovo bi ga tudi jaz, da bi ž njegovo svetlobo obžaril tebe, solnce moje, čeravno mi tvoje oči jasnejše svetijo nego solnčni žar; milejše nego mescev lesk; govôri, povedi, kaj še prej?“

„Blagosloviti me mora še prej sveti vladika — odgovori deklica — čeravno pošteno ne zapustim domovine, brez blagoslova vendar ne morem s teboj; kajti blagoslov bode moja edina tolažba, ako mi utegne vest očitati, zakaj sem zapustila svoje brate, zakaj premilo izdala domovino.“

Ahmed je nehal nagovarjati jo. Molčal je, truden in vès zamišljen je stal pred njo:

„Alah-Kerim!“ — privije se naposled bolesten vzdih iz njegovih prs; „menda te eblisa mami s svojim strupenim dihom! To je nemogoče?“

„Zakaj nemogoče“ — začudilo se je dekle; „sej to ne bode več dolgo trajalo, k večemu dva, tri dni — in vladika se vrne, potlej pa sedem v tvoj čoln in bodem tvoja sužnica za svojo domovino“ — vzdihnila je pri teh besedah tako lehno, da je Ahmet gotovo ne bi bil slišal, da ni tako vlekel na ušesa. „Zakaj tako siliš me?“ — nadaljuje zopet dekle, pa razumnejše — „zakaj je nemogoče to, kar bi jaz rada, ali bi se rad le —“ — omolknila je zopet — „to pa že ne to; po tem tacem me nisi nobenkrat še ljubil!“ — djala je še, potlej pa stopila od njega.

„Čaki, hosudarka, čaki!“ — vzdihnil je Ahmed in roke stegnil po devici. „Niti rožni grmiček ne ljubi jutranje rose, niti lilija čistega vodnega curka tako, kakor jaz ljubim tebe; al te ne prosim milosti že dosti dolgo časa — jaz aga, ki imam mnozih življenje v svojej oblasti, dasiravno si mila kakor luna in krasna, kakor cvetje maja meseca, al vendar tako slabo uživam tvojo miloto, tvojo blagost; ali nisem dosti pohleven? O sem, pa bodem tudi zanaprej, samo toliko mi obljubi, da bodeš moja! S tem pa, kar zahtevaš, goniš me za zmirrom od sebe — in moriš, ti iskra mojega življenja!“

Mladenko so te besede stresnile, kakor bi jo bil krč napal; toda mirno je stala in gledala ago: „Ka....?“

odprla je usta naposled na pol, toda jezik je zaostal jej. „Tako je hosudarka, Alah-il-Alah!“ — djal je Ahmed nekako zmagovito; spoznal je, dekle da se je zbalo. „Zastonj! Nikoli ne pride iz tèmnih zaklepov skadarskih stolpov ta črni menih, kterega imenujete vi svoje solnce, orla črnogorskega. Dobro vemo, da je povžigal vašo ošabnost, vašo samopašnost. Bismilah! česa neki ne izvedó prerokovi ljubljenci? oh! — pa jasni skadarski paša mu je še velel, naj se radovoljno vdá, — paša, čegar je po rodu ta gora in vse, kar živi po njej? Sam Alah je razsvetlil ga, da se je že naveščal gledati, kako ta neverški pes, ta kaloger pljuje pravovernim mosleminom v obraz, in grdi prerokovo brado“ — zlobi se Ahmed pozabivši, da ga posluša kristjanska črnogorska hči.

Te Ahmedove besede so zeló zadele dekle; stopila je od njega, podprla se pod pazduho z levico, žugaje stegnila desnico proti njemu, in vshitjeno, srdito gledala ga; on pa od strasti zaslepljen ni zapazil njene srditosti, njene nevolje.

„Pa list, obljuba tega tvojega paše?“ — ostro je spregovorila in vprašala naposled Helena.

„Obljuba je že izpolnjena, hosudarka!“ — smeja se škodoželjno aga in mane roke vesel; tudi noč ugaja njegovi strasti, da se goljufa, da ne vidi divjega ognja devici na žarečem obličji; da ne vidi maščevalnosti v njenih iskrecih očéh; „vse je že izpolnjeno, kakor je bil jasni paša obljubil črnemu menihu v pravodnici. Kaj misliš, da pravoverni moslemin ni mož beseda? — Vaš vladika je varno popotval v Zento; kakor vi pravite sami, blagoslovil ondukaj kaurko cerkev brez zadržka — preroku na sramoto in nečast, da se je Kaaba tresla tisto uro; pa vendar se je zopet izjasnilo Alahovo obličje njegovim ljubljencem, ko je ta kaloger, največi protivnik njegovega preroka, stopil skozi vrata — skadarske, kjer se zdaj pokori v ječi; kajti da se zopet lahko vrne na Črno goro, zato da bi zopet snoval upor, tega mu ni nihče obljubil. Zato je zdaj izginila poslednja senca vaše prostosti, in naše maščevanje, pravično za tolikero zasramovanje, zadene to proketo goro; — in te vihre bi rad jaz obvaroval in otel tebe, jutranja zvezda mojega življenja; zakaj — zdi se mi tako, da živim še le od tistega trenutka, ko si mi obljubila

svojo milost. O Helena!“ — vskliknil je strastno ginjen. Začel je zopet milo prositi: „Ne mudi se dalje na teh gorah, umakni se gotovi nesreči, idi z menoj, moja ljubezen ti je razodela že vse; moja ljubezen je globejša nego morje; neminljiva kakor alkoranova vlada, neizmerna kakor podnožje Alahovega stola, kakor nebeški obok“ — zopet se je približal in prijel jo za roko; ona pa mu je pustila jo; zamišljena je stala pred njim, kakor mrtva podoba: le podnevi bi se bilo vidilo, kako se je tresla; kako je lice kmali zarudelo ji, kmali prebledelo; kako se je čelo pooblačilo ji v nevolji, pa zopet razjasnilo. — „Idi z menoj: v mojem konaku te ne bode tiščalo v noge, tla so pokrite z mehкими pogrinjali, niso tako trde, kakor vaš skalnati svet. Po vaših gorah brije mrzel veter, — ne dolgo, pa se bode vaša zemlja napajala s krvjo; v mojem konaku pa vonjajo arabske dišave, vonja olje iz rože Širaske. V mojem konaku bodeš imela sužnikov; tū pa moraš sama biti pokorna svojim bratom, sama biti povsod, sama prijeti za vsako delo; v mojem konaku pa bodeš le zapovedavala družim rokam; — — tebi pred nogami bodem pa jaz, da ti bodem z obličja bral želje, ter izpolnil jih vselej, še preden bodeš velela. Kaj bi rada več? Ti bodeš hosudarka, žena moja; jaz pa sem pašev ljubljenec, gospod, zapovedovavec obodski; kmali pa bodem tudi zapovedaval veliki krajini.“

Zdaj je omolknil, še dihal skor ni; tako je poslušal, kaj mu odgovori dekle. Bistvo je gledal, kakor da bi bil rad poznal na njenem obličji, kako so jo zadele besede, če so se je prijele ali ne.

Ona pa ni nič pokazala, da bi ji bile Ahmedove besede segle v srce; ampak šepetala je sama za-se: „Ljubljenec pašev, zapovednik v Obodu, jaz pa njegova žena!“

Čuden smeh se je zazibal ji po obličji, tak da bi se bil po dnevi prestrašil ga Ahmed. Sklonila se je k njemu in boječa djala: „Zadosti je; Ahmed! s teboj pojdem.“

„Alah-Akhbar!“ — razveselil se je aga neznano; „vendar so se enkrat džini vmestili v tvoje srce, meni pa odprle vrata k tvoji milosti, zvezda moja! Idi tedaj idi; poslušaj, kako valčki na reki tiho šepetajo; prijazno te vabijo, ker bi skor radi nesli te in spremili v moj konak, poslušaj!“

Pa kar naenkrat je obstal, pogledal v daljino, kjer so bile poslopja s sadnim drevjem. Napenjal je oči, da bi bil kar najdelj moč vidil; pa ni nič zapazil, samo drevesa; pa slišal je, kako je veter šumel med golimi vejami: „Kaj je bilo to?“ — vprašal je aga sebe in svojo tovaršico, ter boječe majal z glavo.

(Dalje prihodnjič.)

Deželni zbori.

Koroški zbor v Celovcu je sklenil, da za zdaj ne napravi svoje lastne asekuracije zoper ogenj, ker graška družba, ktera obsega Štajarsko, Koroško in Kranjsko, je dobra. — Novi vladni predleg o občinski postavi se je sprejel.

V štajarskem deželnem zboru se je poslanec Carneri pritožil zastran nekakega nepravilnega pobiranja tistega davka v mariborskem okrožji, ki zadeva živež. Poslanec Plankensteiner je povdarjal potrebo tiste postave, ki je naše cesarstvo tako živo potrebuje, da se namreč ustanovijo pravice do vodá in vravnájo vodne stavbe (zidanja pri vodah). Avstrija — je rekel — je poljedelska država; da se voda napeljuje in odpeljuje, kakor je zemljiščem treba, mora odločna postava biti. Kar vlada zemljiščem dobrega dá, dá svoji lastni kasi;

zakaj odlašá tedaj tako dolgo potrebno to postavo? Poslanec žl. Kaisersfeld je predložil zboru, naj bi skušilo, da se železnica napravi iz Bruka v mesto Steyer; predložene so bile tudi pravila za osnovo deželne posojilnice, pri kateri bojo kmetovavci potrebni denar dobivali.

V deželnem zboru v Pragi je dr. Herbst se krepko poganjal za to, da bi vlada predložila postavo, po kateri naj bi železnice in druge početja na akcije plačevale tam davek od svojih dohodkov, kjer so železnice itd., ker ni pravično, da vés ta davek se steka na Dunaj, ne pa po toliko v tiste dežele, kolikor imajo svojih dohodkov tū ali tam. — (Ako bi dosegli tako postavo, bi tudi štajarska, kranjska, koroška, primorska dežela in vse druge imele dobiček od tega).

Deželni zbor moravski v Brnu je sprejel občinsko (srenjsko) postavo kakor mu je došla v novem ministerskem predlogu.

Deželni zbor v Ljubljani.

V 3. seji je g. prvosednik naznanil zboru, da mu je c. kr. deželna vlada vsled ministerskega ukaza izročila vprašanje: kaj misli deželni zbor o tem, ali bi taki, ki hočejo v zakon stopiti (se ženiti ali možiti), morali imeti politično dovoljenje za to ali ne, in kako naj bi se v tem vprihodnje ravnalo? Po nasvetu predsednikovem je bil prevdarek o tej zadevi izročen odseku za občinsko postavo.

Na to je poslanec Guttman predsednika poprašal: ali bode na vrsto prišla tista reč, ki se tiče deželne zavarovalnice (asekuracije) zoper ogenj, o čemur je kmetijska družba deželnemu odboru dala gradivo, da bi se o njem posvetoval. Gosp. predsednik je obljubil na to vprašanje odgovor dati.

Potem je bil na vrsti nasvet deželnega odbora: naj bi se osnoval hišni in služni red v naši bólnici (špitalu). Poročevalec je bil dr. Bleiweis. Poslanec Deschmann je predlog izpodbijal, rekši, da ta službeni načrt ne izpolnjuje namena in da se po teh vodilih ne bode dosegel cilj in konec, — da po tem načrtu v bólnici vodja nima nobene oblasti, prvi zdravniki (primarji), katerim je po §. 18 omenjenega načrta viša inšpekcija izročena, pa preveč, — da se tudi premalo pazi, kako in kaj dela oskrbníštvo, da celó babica v porodnišnici, kadar zdravnikov ni tam, ima ondi višo oblast, — da mesečni zbori v bólnici, nekako čudno sestavljeni, ne bojo nikakoršnega prida imeli itd. Zato misli, da celi načrt se mora še enkrat na drobno prevdariti, in nasvetuje poseben odsek petih odbornikov. — Poslanec dr. Zupan se ne ustavlja temu, da se voli odsek, ki še enkrat presodi predlog odborov, al treba se mu zdi govoriti zoper nekatere prečudne opazke Deschmannove; poslanec Deschmann se boji za oblast bolničnega vodja, ker premalo njegovih pravic vidi v tem načrtu; al pomislil ni, da ta hišni red nima biti nadržben napotek (inštrukcija) za posamne opravilstva v bólnici, ampak da obsega le to, kar so poglavne reči, da se v lepem redu izvršuje vse to, kar terja zdravje bolnikov. Vselej bojo vodja in zdravniki v bólnici; po volji vsacega prihodnjega se nikakor ne more predelovati hišni red. Poslanec Deschmann se spodtikuje posebno nad zbornimi mesečnimi sejami, češ, da utegnejo delati razpor; dr. Zupan zagotavlja, da le razpore poravnujejo, in dalje razjasnuje obseg opravilstva primarjev itd. Kar se tiče §. 73, ki govori o tem, da primarji morejo prednici usmiljenih sester nasvetovati, da se strežnik ali strežnica izpusti iz službe, ako nista za to pripravna ali pa nevbogljiva, je to čisto naravno, ker po pogodbi z usmiljenimi sestrami

Zemljo- in narodopisne stvari.

Bolgarska in Bolgari.

(Dalje.)

Zagora je zemlja, ki na severni strani dosega veliki Balkan, na jugu gré do mesta Dimotike, na južnem zapadu pa ji ni prave meje, kakor se sploh to ime razteguje čedalje bolj, tem bolj se marljivi Bolgari s plugom in z matiko širijo posebno med lenimi Turki; Zagori na zapadu južnem devajo nekteri zaliv Kavala za mejo.

V ti zemlji so se Bolgari 9. stoletja naselili; al danes so azijatski gospodarji napravili si široke, tihotne pašnike; po katerih sém ter tje pet in šest milj daleč ni vasi, ni ne ene hiše in ni gozda; izlam v tihoti slavi svojega boga. Po tihi noči, kakor podnevi vse le izbuja misli o veličasti božji. — Edini dokazi, da popotnik hodi po zemlji, znani človeškim rokam, nasipi so prsteni napravljeni kakor grobovi. Turki jim pravijo tepe, Bolgari pa hünke. Mnogo jih je po ti ravnici kraj Marice, okoli Bazardšika in Filibe: tudi v dolini pri Samokovu in Dubnici nahajaš te čudne tihe priče prastarih časov; pri Sofii jih je do 24, drugi so pri Eski Sagri in Sumli; ti nasipi so okrogli in izhajajo na vrhu v ost; enaki so viditi tudi na Volgi blizo Troje, pa tudi v Slavonii in tukaj pod imenom hunke; tudi v Slavonii se nahajajo sém ter tje, samo mi ni znano národno imé.

Pitaš li Bolgare, kdo jih je postavil, ti odgovarjajo, da očetje; al Bolgar več ne vé, zakaj; pozabil je, da so tukaj pokopani stari njihovi glavari. Turk pa poprašan še grobove revnemu Bolgaru odrekuje in trdi, da to so bile mesta za bojne turške telegrafe, kjer so se od enega do družega davale znamenja.

Slavno mesto Zagore je Filibe na glasu po krasni legi, kakor tudi po trgovini. Kot v amfiteatru dviguje se po hribu nad Marico do starega mesta, ki mu narod pravi grad, kterege so sezidali Bizantinci. Tukaj se nahaja že velika množica Turkov, katerih je v Bazardšiku, blizo železnih vrat, le malo; kakor tudi Cincarov, ki se jih v Filibi nahaja mnogo. Čaršija ali trgovišče zbito je iz samih desak; vsaka vrsta blaga ima svoj razdel; čist zrak davajo studenci, ki jih je veliko število po ti strani. Hiše kakor tudi ljudje že na zunanjem kažejo različnost; Bolgar, nekdanji domači gospodar, mora se oblačiti tamno-sivo, žalostno, kakor mu je tudi žalostno stanje.

Od tod Marica ima mnogo vode, ter bise dala za večje ladije prirediti. Ako bi se to kadaj priredilo do Enojskega zaliva, povzdignilo bi se mesto do lepe prihodnosti, in Drenopolje (Hadrianopel) izgubilo bi sedanjost. To mesto, ki mu Turki pravijo Edrene, stoji na sredini tihotnega turškega pašnika, o katerem smo govorili malo popred.

Turškim pastirjem teh krajev je tukaj glavno mesto, zato jih je veliko število izmed 100.000 duš, koliko jih neki štejejo; še več je pa morebiti Grkov, kjer grede kraj Marice, kakor teče, prišel bi tukaj na mejo med Grki na južni in med Bolgari na severni strani vijoče se črte ali linije, tekoče od Burgasa nekaj na jugu izpod Drenopolja proti Solunu skoro zmiraj nekoliko milj daleč od morja.

To je tedaj drugo in najvažnejše korito turško; vodi iz Carigrada v Bosno in je tedaj životne važnosti za turško cesarstvo; ako bi Bolgari začepili to pot in se znali odžati na Balkanu, huda bi sila pritiskala cesarsko mesto Carigrad. V to glavno korito izlivajo se posamezne struge, imajoče vse za cilj, da Donava v zvezi stoji z morjem egejskim.

Takih je cest več in manje važnosti; ena smrdljive turške trdnjave od Videnske drži v Sofijo, ter ima namen, da te važni dve mesti veže za obrano proti vlaški in srbski zemlji; druga važna drži od Nikopolja in Ruščuka skozi Tirnavo in klanec pri Šibki, ter v glavno črto pada med Filibo in Drenopoljem. Na ti cesti, gotovo na najnižjem severnem podnožji Balkana, stoji Trnova na sred une strani bolgarskega naroda, kjer še mu srce bije najbolje po prastari sili in veljavnosti; tukaj že več vekov stare svete lipe žalostno šumijo, da ni več v njihovi senci starih veselic; reka Jantra žalostno šumlja med bogatimi slivnjaki in trte žalujejo, da njihov dar ne služi več pri kraljevskih gostijah v razveseljevanje bolgarskim junakom. Čudno je, kako, pogledavši na to sveto bolgarsko mesto, koj misliš na malorusko sveto mesto Kiev. Al vsem tem veličanstvenim rečem, kar jih je po tem glavnem mestu, predno so pridivjali Turki, bilo razširjenih po lepih gričih, kakor so samostani brez števila, kraljevske palače, stolna (metropolitanska) cerkev, velike kupčijske hiše in čaršije, iz katerih se je telesno in dušno blago nosilo do srca ruske države, danes ne bi najdel ne sledú; vse se je poklonilo pod strašni turški jarem, samo srca bolgarskega naroda niso še pozabile tega; pripovedi in narodne pesmi pripovedujejo še sedaj o nekdanjih veličanskih časih, posebno kadar v mnogobrojnih procesijah po tihih, čudnih, lipovih gozdih s svojimi pesmami slavijo svojo: „sveta hora ta“ (sveto to goro).

(Dalje prihodnjič.)

Kratkočasno berilo.

Harač.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Česki spisal Prokop Chocholoušek. Poslovenil Podgoričan.

(Dalje.)

„Nič ni, nič; suha veja se je ulomila, pa je padla na tla“ — djala je deklica mirna in toliko, da je ni smeh posilil, ker se je Ahmed tako bal. „Menila sem, da ti ne bi slišal zdaj, če bi se tudi nebo podiralo nad nama, pa si vendar slišal še vejo, ki je vetrič odlomil jo! aj Ahmed! — zdaj pa vem, da so prazne tvoje besede, da je ljubezen prazna kakor pena na vodi. Kdo bi verjel tebi, kdo bi se zanašal na tvoje obljube?“

„Pa sem vendar tako slišal, kakor bi bil kdo stopil na vejo in da bi se bila prelomila, — tako gotovo, kakor gotovo je Alah edini bog, Mohamed pa njegov prerok“ — djal je Ahmed résno; — „pa ker ti tako hočeš, verjamem, da je solnce temno, noč jasnejša nego solnce. Povedi, in jaz ti bodem verjel; zakaj, vem, kako me ljubiš; tudi jaz ljubim tebe, — tako, da bi storil za te vse, če je še tako nemogoče kaj.“

„Ne, ne Ahmed!“ — seglo mu je dekle v besedo in délo roke na rame — „jaz ne tirjam nič tacega, kar je nemogoče.“

„Ha, zvezda moja!“ — šepetá Ahmet; neizrečena blagost ga obhaja, in ustnice se mu tresejo.

„Prisezi!“ — reklo mu je dekle in še bolj pritisnilo se k njemu — „prisezi pri svojem alkoranu, da izpolniš to, kar bi jaz rada, pa ti bodem poslušna.“

„Prisezam pri alkoranu“ — djal je Ahmed — „prisezam pri svoji ljubezni; večno naj bode raj zaprt moji duši, če ne izpolnim svoje obljube, tvoje volje, ti solnce moje blagosti!“

„Ti si ljubljenec pašev“ — začela je mladenka važno, toda lehotno — „ti lahko storiš, za kar bi kdo

drug mogel dati življenje; naj bode tako ali tako, vladika Danilo Petrović mora biti osvobojen!“

„Alah-Kerim!“ — ustrašil se je Ahmed.

„Kakor hitro Črna gora pozdravi na Cetinji svojega vladika“ — nadaljuje mladenka, kakor da ne bi bila vedila, kako se je prestrašil Ahmed — kakor hitro me blagoslovi, kar se zgodi precej prvi dan, ko pride, pa pojdem s teboj, kamor bodeš hotel.“

„Alah-Kerim, Alah-Kerim!“ — kliče Ahmed; obrača se od mladenke in z rokama zakriva obraz.

„Zdaj si že prisegel“ — djala je Helena kratko brez vse potrpežljivosti.

„Res, prisegel sem“ — potrdil je Ahmed — kaj sem storil?“ — vije roke. „Poslušaj me!“ — stopil je zopet pred dekleta. „Spolnim ti voljo, — to moram, da si otmem dušo; al Helena Martinovičeva! jaz bodem potlej zato tvoj mož, tvoj gospod, pa ne sužnik več!“

„To nič ne dé“ — odgovorilo je dekle srčno — „če bode treba, bodem tvoja sužnica in —“ — umolknila je naenkrat. „Beži Ahmed, beži, beži“ — opomnila ga je resno; kajti blizo že se slišijo človeške stopinje, kakor da bi več možakov prav močno teklo.“

Le trenutek se je še pomudil Ahmet, da bi se prepričal, odkod tak lomast v tako skritem kraju, al kakor blisk, tako hitro se je obrnil in zgubil v jelševino.

Že je slišalo dekle, kako je voda pluskala ob čoln, kako ob čolnu pelo veslo, za katerim je voda vršela, kar petero moških priteče pred njo.

„Kdo je zbežal od tebe, Helena Martinovičeva?“ — vprašal je prednji: mladeneč visoke postave, širokih prs, močnih pleč. Neuljudno je prijel deklico za ramo, drugi so obstopili, eden pa stopil prav pred-njo.

„Kdo drug nego Ahmed-aga, obodski poveljnik, brat Djuro!“ — odgovorila je Helena boječa.

„Za menoj, bratje!“ — zapovedal je Bogdan — zapeljivčev čoln ni tako uren kakor orel; presneto da tudi ta ne uteče moji svinčenki: za menoj, eden naj straži izdajnico tukaj!“ — in že je hotel od tū.

„Kaj hočeš, nepremišljenec? Čaki!“ — zadržalo ga je dekle — „ali ne veš, da je vladika zajet v Skadru? ali bi ga rad umoril z Ahmedom vred?“

Vsi so obstali. „Prav! Res je!“ — oglasili so se.

To bi se gotovo zgodilo“ — potrdil je tudi Djuro, vrnil se je zopet in stopil pred sestro ter vprašal:

„Pa kdo ti je povedal o turški verolomnosti za stran vladika?“

„Kdo drugi nego Ahmed-aga sam?“ — odgovorila je Helena ravnodušno. „Oj, stari Lazo Jurašković!“ — imenoval ga je Vuk Martinović žalosten — „vendar je le res tvoj kregulj krogal resnico!“

„Bog in sv. Ivan!“ — vskriknil je Djuro — „to tedaj vse je osnovano le zarad tvoje ljubezni s prekletim poganom. Oj bože, oj bože!“ — glasno je tožil — bolešno in jezno. „Hči Martinovičevega rodū se je izneverila svojemu rodu — pozabila, da je Črna gora prva slišala njen jek in smeh; da so se ji prsi napajale z vetrom, ki pihljá po Črni gori — ta nehvaležnica! Za prazen lesk, za priliznjene besede je vragu, sovražniku Kristusove vere, prodala svojo domovino, svoje brate, svojega ženina.“

„Lažeš!“ — skočilo mu je dekle v besedo vse razneto.

Djuro je prijel za handžar. Hotel je ta trenutek kazniti predrzno sestro s smrtjo. Pa tudi gotovo bi se ne bil nič zmenil za to, čeravno je bila njegova sestra, ker mu je rekla lažnjivec, — da ga ni tovarš prijel za roko.

Djuro je obstal, jezno pogledal na-nj, odmajal nekolikokrat z glavo, potlej pa zaničljivo in na glas se zasmejal:

„— Jaz — da lažem! ali slišite bratje, ali slišiš pobratim Ivan Mandušić? pes Turek je utekel dekletu iz naročja nam pred očmi, zdaj pa pravi, da lažem! sama je povedala, da sta se pomenkovala o naši domovini, da ima verolomni skadarski paša našega vladika v ječi: pa vendar pravi, da lažem! no, dobro, Helena!“ — obrnil se je k dekletu mrzel, pa mladenka je hladnokerveno poslušala njegovo očitjanje, gledala mu v srdito obličje. Res si bila naša sestra, sestra bratov Martinovičev, to je res: ali kaj je sestra, kri krvi naše v primerji z domovino, v primerji z njeno bodočo srečo? Nič; slina od ust — djal je in plunil; brat Vuk, kak zakon so junaci ustanovili in potrdili z lastno prisego, kakor si jim bil ti nasvetoval?“

„Eden za vse, vsi za enega, smrt izdajniku, smrt odpadniku, bodi-si kdor koli“ — djal je Vuk, najmlajši izmed Martinovičev s temnim glasom in žalostno pogledal sestro.

„Tako, tako!“ — potrdil je Mandušić; „Vuk je prisegel tudi za vas, bratje Martinovići!“

„Dobro tako!“ — oglasili so se vsi.

„Zmirom mora biti vsak Martinović za vse in vsi za enega“ — djal je Djuro. „Nobeden izmed nas ne onečesti svojega rodū, samo Helena je pozabila na svojo sv. dolžnost. No sestra!“ — obrnil se je zopet k nji; „slišala si junaški zakon, slišala tedaj tudi svojo sodbo. Ne misli, da je ni roke, da bi izpolnila nad teboj naš junaški zakon, zato ker si naša sestra; jaz, najstarejši izmed vas, glavar Martinovičevega rodu, jaz sam učinim to, kar zapoveduje sveti zakon, zato da očistim naše ime“ — djal je resno Djuro Martinović; ali glas mu je čudno tresel se pri zadnjih besedah.

„Čaki, brat Djuro!“ — oglasila se je zdaj Helena — „ti veš, vi tudi veste mili moji bratje, povedite, če nisem rés na vaše privoljenje zaročila se pričujočemu Ivanu Mandušiću?“

„Dà, dà, to je res!“ — potrdili so bratje.

„Prav“ — djal je Djuro — „tem hujše za-te, ker nisi izdala samo domovine, ampak skalila tudi dekliško sramožljivost, dekliško čast, pa nevésta hrabrega junaka, — — radovoljno, ne iz sile, — ker kdo bi smel siliti prosto črnogorsko hčer? poljubovala si kukavnega Turka, prokletega pogana in izneverila se zvestemu rod-nemu junaku. Ali ni res, pobratim Mandušić?“

Ali Mandušić ni nič odgovoril, ampak samo z glavo potrdil Djurove besede.

„Tedaj naj me on sodi“ — djala je Helena. „Mož ima pravico nad ženo, ženin nad nevésto, potlej še le brat — nad njo — nad svojo sestro!“

„Tako je že od nekđaj to!“ — oglasili so se bratje.

„Prav; tako je“ — potrdil je Djuro; ali slišiš Ivan Mandušić? tvoja nezvesta nevesta se zanaša na-te, ali hočeš poslušati jo?“

„Saj sem že vidil zadosti sam, nima mi kaj povedati več“ — odgovoril je Mandušić — „ali vendar, resnica je zmirom resnica, — vse eno, poslušal jo bodem.“

„Menda se vendar ne daš prevariti priliznjanim besedam; menim, da te ne zmore spomin na prejšnjo ljubezen?“ — vprašal je Djuro skrbno.

„Nikar se ne boj“ — djal je Mandušić — verjemi, pobratim Djuro, slabost nikoli ne bode moja tovaršica, še nikoli ni bila, pa tudi zdaj ni.“

„No, dobro tedaj“ — pokimal je pokojno resni Djuro; „tedaj se ne bojim našemu imenu za čast. Idite bratje, pustimo ženina — samega pri nevésti: sodnika pri grešnici. Z Bogom, Helena, Bog ti odpusti tvojo pregreho“ — djal je še, toda tako ginjen, da si ne bi nihče mislil, ker je bil dozđaj tako resen. Zmogla je ljubezen do sestre, zmogel ponos Črnogorcev, komu

rodna čast ni bila vodna pena; odšel je, gotovo zato, da ne bi še bolj pokazal, kako mu nemir krči srce.

„Če se moreš opravičiti, sestra“ — izpregovoril je Vuk skrban — „opraviči se tudi nam — svojim bratom, ki smo iz mladega skrbeli za-te, da si tako krasno vzrastla; opraviči se nam, Helena!“

„Brat Vuk, ti milček moje duše“ — odgovorila je nežno, tako ljubeznjivo — „tega ne morem, le moj ženin, moj hrabri, zvesti ljubimec, izvé moje skrivnosti, in naj potem stori, kar spozná za dobro!“

„Tedaj pa z Bogom, sestra Helena, z Bogom!“ — poslovil se je Vuk žalosten — pozabi poslednji trenutek to, da sem jaz nasvetoval ta zakon, kateri najprvo zadene tebe.“ (Dal. prih.)

Resnična kratkočasnica.

Ričet, s katerim se je v neki vasi razglas oklicaval.

Sluga županijski, ki je to slabost imel, da je rad pačil svoj jezik z mešanico, stopi na klop pod lipo cerkvenemu zvoniku nasproti, ter začne kričati rekoč: „Alzen poslušajte, kaj se vam pusti vunklicati (duhoven iz cerkve memogredé mrmra za-se: „No, narobe svet! jaz ljudi noter kličem, ta pa ven kliče!“) pa poprej pmerkam, da, kjer dansi prvokrat na tem mestu stojim, da vam bom vselej glasno in prav v zastopni šprahi govoril; morate vediti, da sem križem svet obhodil, marsikaj skusil, pa svoj dinst zmiraj zvesto opravljal; lovil sem tudi lumpe podnevi in ponoči, in sem se še več šprah naučil, kjer lumpje so po vseh deželah. — Alzen poslušajte! (Babe regljajo tam pod turnom, da se težko beseda zastopi). Alzen (neki kmet za-se: kaj neki ga muči in moti vedno neka golazen!) poslušajte, kaj vam bom najpred pobiciral: Slišim, da so tukaj v vaših hribih nekteri tako neotesani, da poštenega rihtneka briča imenujejo. Brič se meni ne smé reči; tako so nekdej tiste imenovali, kjer so hudodelnike po glavi do čistega obrili; sicer vas bom tudi jaz včasih obril, tode drugače, toraj mi svoj pot recite: rihtnek — in tako je prav! — Alzen (drugi kmet mrmra: Kaj ta čenča vedno neko kazen imenuje, saj nam še ni nič povedal; neki študent mu razlaga, da z „Alzen“ (also) hoče reči: „Tedaj“). Vsak bo zastopil, kdor nima kosmatih ušes. Alzen: če so tukaj kaki faliti, vam jaz veselo pošto prinesem, da so nekatere štiftenge za take v erledigungo peršle; kdor hoče katero doseči, naj ne zamudi postavljenega brišta 14 dni, toraj naj do pravega časa pisan noter pride, pa naj tudi abšift prinese. — Zdaj pa še to: To prihodnjo sredo bo abhandlunga po ranjkem L. N., pa boste uže austroge dobili vsi tisti, ktere vas zadene. Alzen jaz mislim, da ste me vsi dobro zastopili, in da se bo vsak še posebej zato am vzal, da tudi drugim pové, kar sem vam pobiciral. Merkajte alzen!“

Konec svetá — kdaj bo?

Konec svetá prerokujejo učeni možje vsak po svoje. Za kratek čas — čujmo, kaj pravijo. Buffon pravi, da bode zemlja zmrznila, kar se ima po njegovih besedah gotovo čez 90.000 let zgoditi. Gruithuisen pa trdi, da bo huda vročina konec svetá. „Vse na svetu — pravi Gruithuisen — ima nagon v sebi se strditi; potem se bode zemlja unela, se goreča vrtila milijon let okrog solnca in ogorela bode padla v krilo svoje matrne prijateljice“ — Dr. Olber prerokuje zemlji mokro smrt; repata zvezda bode vso vodo stisnila na kviško in zemljo v nji potopila — v kakih 220.000.000 letih.

Kdo ima po tem takem prav? Preširn bi menda tudi tem prerokom zapel:

Vsi pojte rakom žvižgat
Lažnjivi zvezdogledi!

Dopisi.

Iz Zagreba. — Ravnokar je prišel „imenik darovateljev za utemeljenje jugoslavenske akademije in jugoslavenskega vseučilišča v Zagrebu na svetlo. Iz tega imenika, v katerem nahajamo tudi darovatelje iz slovenskih dežel („rodoljubi u Kranjskoj“ so zaznamovani z 1100 gold. in 1 cekinom za 100 lir) se vidi, da jugoslavenska akademija ima dosihmal vsega imetka (premoženja) skupaj 197.806 gold. 41 kr.; od kterega je že plačano 143.499 gold. 75 kr., a od obljubljenega se ima še plačati 54.306 gold. 66 kr.; jugosl. vseučilišče ima plačanega 6588 gold. 50 kr., obljubljenih 700 gold. Mecen jugoslavenski prevzvišeni škof dijakovaški gg. Strossmajer je povsod prvak: akademii je daroval 85.200 gold., vseučilišču 6000 gold.

Iz Maribora 27. marca. — V nedeljo 3. aprila t. l. bo v tukajšnji čitavnici beseda, h kateri se sklicuje glavni zbor, da odloči: ali se bode od strani čitavnice letos kaka večja svečanost praznovala ali ne.

Odbor.

Iz Trsta 18. marca. J. G. V. (Naše slovenstvo in naš sedanji zrak). — Kako so se pač bili prevarili vsi tisti „dobri“ gospodje, ki jim je bila že zdavno vroča želja in priljubljena nada, da bi vidili v kratkem poitalijančeno vso tržaško okolico! Zvedel sem po sreči še unidan, da ravno zategadelj se je moralo čakati čez leto in dan, predno se je odprla za opravljanje službe Božje že zdavno sezidana nova cerkev v Rojani, skorej četrť ure deleč od Trsta, na zadnji strani blizo kolo-dvora. Pa vendar je, hvala Bogu! po velikem trudu naših prijatlov tudi v tem zmogla pravica Slovencev. Tu prebiva blizo 90.000 duš; med njimi jih okoli 70.000 govori razne jezike v mestu, 20.000 pa je trdih Slovencev zunaj mesta. Za te se slovenski pridiguje in opravlja navadna služba Božja v 14, pravim, v štirinajstih cerkvah, za vse une pa v petnajstih, namreč za Italijane (brez Judov ali Židov in Armenov) v sedmih, za Nemce katoliške, protestantske in helvetske vére je v treh (le predpoldne in posebej, se vé). Ostale cerkve so za Grke, za Ilirce („Schiaconi“, kakor jim pravijo tukaj), za Angleže, za Jude in za Armene (to je, vsaka družba posebnega verstva, h kateri se eni in drugi štejejo, ima tukaj eno cerkev). Kaj posebnega in, djal bi, res prav razveseljivnega je pač to, da tudi tukaj v Trstu še vedno veliko Slovencev zahaja v vsako cerkev, kadar se tam pridiguje ali opravlja služba Božja v njihovem jeziku, čeravno tisti, ki so bliže mesta, so nahajali poprej kaj tacega le v dveh cerkvah, zdaj pa v — šestih. Povsod imajo dovelj svojih pevcev, dasiravno nimajo kake posebne šole, da bi se v nji prav izurili v petji. Nemci katoliške vere pojó, kakor od nekdej, le pri sv. maši, po pridigi dopoldne vsako nedeljo in vsaki praznik, svojo navadno pesem: „Hier liegt...“ — Da se slovenstvo tudi tukaj še zmirom krepko drži, to je večidel le zasluga vrlih duhovnikov našega naroda, kakor drugod po slovenskih deželah, sicer bi bilo že zdavno začelo po malem razstapljati se v italijanščini in pa izginjati čedalje bolj. Velike hvale je pač vredna sedanja posebna skrb in marljivost duhovnikov za praktično popraviljenje in čiščenje našega jezika med ljudstvom z rabo lepe in čedne ali prave slovenščine ob kakoršni si bodi priložnosti, ki jim jo podaja njihov neprestani dotik in, djal bi, njihovo živetje z ljudstvom, ki pa tu

reči, da se sučejo manj ali več po ugodnih primerljajih; okoli 120 do 150 centov se pridela sená (deteljinega) na oralu v enem letu.

H koncu še naznanim, da se dobiva na vrtu kmetijske družbe v Ljubljani prav čisto in kaljivo seme nemške detelje.

Slovenske starine.

Zakaj se trg Kozje veli „Drachenburg“?

Spisal Davorin Terstenjak.

(Dalje.)

V „Mittheil. des hist. Vereins für Krain“ 1863 na str. 66 je neki g. Alfons Müllner sprožil željo: „man möge nachforschen, zu welchen Legionen Roms die vorrömische Bevölkerung unserer Gegenden ihr Contingent stellte, in welchen Provinzen des weiten Reiches besagte Legionen verwendet worden, und wo endlich den Veteranen jener Legion Aecker und Felder zugewiesen wurden. Dort dürfte man den Namen krainischer Ureinwohner finden.“

Naj se g. Alfonsu Müllner-ju zgodi po njegovi želji! Znano vsemu svetu je, da je Kranjsko spadalo pod Panonijo. Plini pa imenuje poseben rod Panonov: Brevci, in dandanas še se med Savo in Kolpo prebivavci imenujejo: Brajci. Brevci so dali več kohort, ena teh je stala kraj Rena, in tam so našli rimski spominek z napisom:

SASAIVS LICAI filius, miles ex cohorte VIII. Breucorum. ann. XXXII. stip. XII. H. S. E. H. T. F. to je: hic situs est, haeredes titulum fecere. (Gruter, stran 560, št. 2.)

Tukaj gospod Alfonsu Müllner-ju damo dve čisti slovenski imeni: Sasaj in Likaj po obliki, kakor: Blagaj, Belaj itd.

Sas, Sasič, Sasanič še danes živijo po Hrvatskem in Štirskem, Likajev in Likarov pa še imate na Kranjskem obilo, bodi si od lik, vultus, splendor, ali: liber (Bast), ponujam še staroslov. lik, chorus, toraj: Likaus, saltator.*)

Na celjskih kamnih najdeš ime: Licovius, kteremu se primeriti more tudi v Ljubljani dobro znano ime: Likavec. Celó grobni spominek ima po popisu Gruterovem takošno obliko, kakor so grobni spominki Norencev in Panonov: „in marmore sculpti leones duo, qui brachia pueruli utrinque morsu arripiunt, sub ipsis recubant caniculi duo“ itd. Znano je, da je v slovanskem basnoslovju bil solnčni bog tudi smrtni bog, in njegova simbola bila sta lev in pes.

Gori je bilo omenjeno, da je staročeski Trut ubil „lutu san.“ San, sen se v slovanščini tudi veli pozoj. Na Kranjskem je kraj Senabor = „Drachenträger“ ali „Drachenkämpfer“. Cerkev v Senaboru je posvečena sv. Danielu, kateri je zavoljo svojih levovih atributov izvoljen bil po krščanskih misijonarjih za varha krščanskih cerkev, da so se pokrščeni pagani (ajdje) lože lotili nazorov (idej) krščanskih¹⁾ Na slovensko-rimskih kamnih nahajaš pogostoma imena Saanus, Senus²⁾ in na ravno istih ime: Draconia.

*) Ker v genitivu nahajamo Licai, se je tedaj nominativ glasil Licaus = Likaus. Suffix: aus še so ohranile besede bernaus, merdaus, osebno ime: Moraus itd.

¹⁾ Zato nahajamo v Celji mestno cerkev posvečeno sv. Danielu, po mestu pa na več voglih vidiš levove podobe iz slovensko-rimske dobe. Tudi na Koroškem sem našel povsod cerkve sv. Danielu posvečene, kjer slovenskega Kersnika (za Rimljanov pod firmo „Hercules“) spomenike nahajamo.

²⁾ Da so stari Slovenci besedo sen = drak „Lindwurm“ poznali, potrjuje ime kmeta med novocerkljansko in frankolsko faro na Štirskem stanujočega „Senegačnika“, „Lindwurmgrabner“ od sèn, Lindwurm, gača, graben, Loch, rusk. Gačina, ime v dolini ležečega carskega grada. Podrtina grajska nad Senegačnikom

Naj še omenim tukaj imena v slovenskih goricah zeló navadnega: Senekovič. Mislil bi kdo, da so Senokoviči čisti potomci rimskega modrijana Seneka, vendar so čisti Slovenci.

Senekovič je sin senekov, diminutiv. od sen, toraj so enaki hrvaškim: Zmajicem in Zmajevicem. Gospod Alfonsu Müllnerju, kterege bode gotovo kdo iz Kranjskega, kakor se spodobi, zavrnil, pa sem hvalo dolžan, da nam je sopet spominek s čisto slovenskimi imeni odkril, in sicer na cerkvi sv. Jakoba na podnožji Krimovem:

BVCO. ERTI. F.

⊙ AN. LXV. ET ERT

IA. SARIN. F. COI

VX ⊙ANLV. P. V. F.

Akoravno bi utegnilo ime Buko se iz latinskega jezika izpeljati dati, ker že Cicero ima lucca „der Mund“ = nemški: „Backen“, vendar pozna tudi Slovan glagol bukati. Lepi slovenski imeni ste: Ert in Ertia. Ert pomenja „cacumen“, toraj Ert ima vrstnike v nemških: Spitzer, Hügel, Berg itd. Rodbin: Ert, Ertnak, Ertič, Ertelj, Ertovšek je obilo po Slovenskem.

Na koroških in solvljanskih spomenicah najdeš imena: COVNERT. COVNERTA Bergspitz, slov. kun, Berg, Hügel, starovisokonemški: hun, hüne, haune, staronordiški: hūnn,*) s pomenom: gross, hoch, riesig, sansk.: çunas, der gewachsene, grosse. (Glej Gerland v „Zeitsch. für vergl. Sprachf.“ 1861 str. 286.) V laški fari na Štirskem so še rodbine: Kunertnik; v narodnih slovenskih pravlicah se omenja nekakošna čarobna trava: kunertnica, ktero jelen vživa, in je zategadel zmirom zdrav.

Korenika v sansk. çvi = grški κύω anwachsen, toraj po analogii, kakor mogila, Hügel iz korenike: magh, crescere. Ime Sarin (po obliki kakor: Surin, Turin, Rubin, Kalin itd.) od korenike sar, fluere, sara, fluvius = sala, toraj Sarin = nemški „Bach“, „Bacher“, srbski: „sarka: „die Fluss-, Bach-, Tauchente“; cerkvenoslov. po stopnjevanji glasnika: surov humidus. (Kon. prih.)

Kratkočasno berilo.

Harač.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Česki spisal Prokop Chocholoušek. Poslovenil Podgoričan.

(Dalje.)

Kakor on, tako so se ločili drugi bratje tudi od sestre; — žalostni so šli s pobešenimi glavami; tesno jim je bilo pri srcih: pa kaj, smrt je bila odločena vsakteremu odpadniku, vsakteremu izdajniku?

Tiho je šepetala Helena; solzna je gledala za brati — dokler je slišala njihove stopinje, — dokler ni izgnila njih senca v daljini; potem pa se obrnila k svojemu sodniku, k Ivan Mandušiću.

Klavrn je stal Ivan pred njo — na videz hladnokrven, ko so se bratje poslavljali; pa ko se je Helena obrnila k njemu, še zmirom je molčal, kakor da bi čakal njenega odgovora. Še le čez nekoliko časa je iz-

se veli po nemški „Lindeck“. Znano je, da učeni J. Grimm imé „Lindwurm“ prestavlja v „schillernde Schlange“. Kanne pa izpeljava imé od „lind“, muža, toraj Lindwurm = Sumpfschlange.

*) Iz korenike ku = sanskritski çvi in grški κύω je ime visoke gore: Kum, primeri še: Kunara, imé planine na Srbskem, dalje srbsk. kunica, brada na trstiki, po analogii, kakor: brada, brdo, sansk. vrđh, crescere. Glasnika m in n sta suffixa; primeri glum, iz korenike glu.

pregovoril, ker le ni izpregovorilo deklet, bodi si da je bilo tako zamišljeno ali pa ginjeno.

„Helena Martinovičeva! čas hiti — rad bi pa, da bi noč prikrila to, kar se ima zgoditi; povedi še to, kar imaš, česar nisem sam vidil.“

„Ivan Mandušić!“ — začelo je deklet močno ginjeno: „ali bi rad do cela slišal vse? pa ne zameri in ne sodi prehitro.“

„Sej sem ti že rekel, da!“

„Odgovori mi tedaj na to vprašanje: ali sem te kdaj prevarila le z eno samo besedo, ali sem kdaj kaj skrivala pred teboj, ali sem kdaj tajila svoje občutke?“

„Ahmed-aga!“ — izgovoril je Mandušić kratko pa resno.

„Odgovori mi najprej na moje vprašanje: ali se je kdaj zgodilo to do danes?“

„Nobenkrat še ne“ — odgovoril je Ivan; čeravno nista bila danes še le prvič skupaj z Ahmedom, pa vendar si že delj nezvesta mojej ljubezni.“

„Prav imaš“ — djalo je deklet resno — „res nisva bila danes prvič z Ahmedom skupaj, in verujem v Boga, v Kristusa, da tudi ne poslednjič — na srečo domovini (ali vendar se ti ne izneverim), tvoje ljubezni pa vendar nisem izkalila in tudi ne izkalim.“

„Zakaj tako nedoločno govoriš, to je bisurman naučil te, kaj ne? govôri razločnejše, ne umejem te.“

„Povedi mi dalje, Ivan Mandušić, ženin moj“ — nadaljevalo je deklet, nič se ni zmenilo za njegov odgovor — „povedi, kdo je tolikokrat svaril te pred bisurmanskimi nakanami zoper tvoje junake in mojo domovino, da se je zlobni Turek tolikrat čudil črnogorski premetenosti.“

„Ti Helena“ — odgovoril je Mandušić odkritosrčno — „pa jaz še zdaj ne vem, od kod so bile vselej tvoje razodetja, kje si vselej izvedila take skrivnosti: bisurmanske namere.“

„Obodski poveljnik, Ahmed-aga, ta mi je razodeval jih“ — smejala se je deklet.

Mandušić jo je pogledal, zasuknil se na pëti, udaril po čelu, toda nič ni djalo na to.

„Ali ljubezen razodeva ljubimčeve skrivnosti? kaj misliš, Ivan?“

„Ne, nikoli ne!“ — odgovoril Mandušić prepričan.

„Tedaj še nisem nič zaradi ljubezni imela z Ahmedom“ — djala je resno.

„Kaj pa?“ — vprašal je Mandušić in stopil bliže k nji; „govôri Helena, kaj te je motilo, da si se shajala s Turkom? nekoliko se mi svita, ali vendar ni mi še jasno, zatorej govôri, opraviči se; zaupaj mi vse tako, kakor si mi takrat, ko si mi obljubila ljubezen. Sej veš, jaz sem Ivan Mandušić!“ — pristavil je možko in udaril se na prsi; toda glas njegov ni bil nič več tako drzan kakor prej, ampak zaupen in gorak.

„Češčena bodi nebeška Mati!“ — razveselilo se je deklet. — „To — to je zopet tvoj glas; nisem se zmotila, ko sem tebe, Ivan moj, izvolila za sodnika!“ Stopila je k njemu in objela ga: „Črna gora ti pravi sokol, jaz pa ti pravim junak, moj ljubček, in da bi bila vredna tvoje ljubezni, to sem si prizadevala zmirom.“

Mandušić se ni branil njenemu objemku, čeravno sam ni hotel precej objeti je, ali vendar, — njena čarovna krasota — njena ljubeznjivost ga je zmogla; razprostrl je roke, objel jo in gorke stisnil k srcu.

„Verjamem ti, Helena, ljuba moja!“ — pritisnil je svoje usta na njene, ali mladenka se mu ni branila kakor se je Ahmedu. Dala se mu je poljubiti in poljubila ga je sama.

„Zmirom so še neomadežene moje usta“ — šepetala je, — „ni se še dotaknil Ahmed-aga mojih deviških ustnic, — še, o še te smem poljubiti — ljubimec

moj, še enkrat — — — naposled!“ — djala je vshitjena in glas umrl je v nji.

„Ne še zadnjikrat ne!“ — odvrnil je junak, držal od sebe deklet v svojih močnih rokah, do cela zamaknjen v njeno milostno obličje. „Povedi, zakaj naposled?“

„Poslušaj me, ljubimec!“ — začela je čez nekoliko časa, ko se je bila zopet ohladila, kajti dozdej se je nedrije vzdigovalo ji kakor valovi na razburjenem morji, oko nenavadno žarilo, usta pa tresle sprva skor pri vsaki besedi. „Ko se mi je v srcu ljubezen unela za te, obljubila sem, da očistim oskrunjena imena svojih črnogorskih sester, ktere so tolikrat pozabile Boga, pozabile domovine. Tudi meni se je približal Turek Ahmed-aga. Priliznjeno je govoril, jaz pa sem poslušala ga; izvedila sem marsikaj, kar je zadevalo tebe, tvoje junake, in prav hodilo vam potlej, ali da bi ga bila le samo kak trenutek ljubila?! sej nisem nobenkrat pozabila, da sem hči Martinovičevega rodú, da je milček mojega srca ženin Ivan Mandušić, sokol črnogorski!“ — umolknila je.

„Naprej, Helena, naprej!“ — djalo je nestrpno mladenec.

„Ali naprej?“ — povzame deklet in pogleda kakor ne bi vedilo naprej — „tudi potlej sva se še shajala na tem mestu. Gorke, priliznjeno je govoril Turek, jaz pa sem poslušala ga; zakaj — vedila sem, kaj preti Črni gori; ali hotela sem biti vredna črnogorskega sokola. In danes — ravno pred eno uro sem izvedila, da imajo vladika zaprtega, — kar je ravno to, kar vsa domovina — sužna.“

„Prav, prav“ — potrdil je Mandušić nevoljen.

„Potlej“ — vspela se je devica, oko je plamelo ji, plamelo tudi lice, ali mirno je nadaljevala: „dalje sem jaz — deklet — ali Helena Martinovičeva, tvoja nevesta, tako daleč spravila, da se kmalo zopet vrne naše jasno solnce — naš vladika.“

„Stavim, sej se mora!“ — oglašil se je Mandušić — „če ne, razrijem skale, razrijem skadarske bastije, ter izkopljem med njihovimi razvalinami grob verolomnemu poturčencu Bušatlimu in njegovi drhali.“

„Skadarskih skal ne razrije handžar, bastij ne pretresne in ne razruši vaša jeza, vaša hrabrost“ — odmajevalo je deklet — „zastonj bi vi s svojo krvjó rudili skadarsko zidovje, bisurman bi se vam smejal. Vladika Danilo Petrović bode osvoboden, Črna gora dobó nazaj svojega vladika za drago ceno, ne za kri, ne za smrt!“

„Za kako ceno pa? ali jo ti veš?“ — vprašal je Mandušić; sram ga je bilo, ker se je ženski ponašal s tako nemogočostjo.

„Ivan Mandušić!“ — izpregovorila je veličastno: „jaz bi se bila sama rada darovala za tako čast; ali ker je znano, kaj imam z Ahmedom, zatoraj vidim, da se moraš tudi ti darovati; jaz pa ti rada pustim večo čast, sej si moj ljubimec; to je ljubezen do tebe; ljubezen do domovine, premile domovine.“

(Dalje prihodnjič.)

Deželni zbori.

Deželni zbor v Ljubljani.

V 12. seji (2. t. m.), ki je bila še zmirom o tistej stvari, o kterej poprejšnja, bere poročevalec bar. Apfalter enajsti nasvet: naj bi se zbornica zahvalila, da vlada ne išče nikakoršnega povračila zato, da je opravljala računске in denarne posle. Zbornica je potrdila 12. nasvet, ki je vnel hud boj, govôri: zbornica naj naroči deželnemu odboru, da jej še letos podá nasvete, kje bi dobil prostor višej realki, in kako bi se dala za trdno ustanoviti. Zbornici je v imenu deželnega od-

povzdignil se gledé omike med prve rodove svetá. Kaj pač omikani Slovenec že tudi dandanašnji ne doseže? Zahtevaj od njega globoki uk, — oroslansko junaštvo, — krepko delavno moč, — umetnijo, katero koli hočeš, — k vsemu je sposoben; — zvezda pa, ki sjajno obseva vse njegove početja, je: zvestoba do Boga, cesarja in domovine. Toraj še enkrat rečem, kar ko narodsk učitelj tudi reči smem: le srčno naprej, mladi upolnjeni zarod naš!

Ne zameri, brate, da tako rad zavozim kraj ceste; hotel sem Ti edino le povedati, da razgled iz preddvora kapucinske cerkve na mesto in savinsko dolino je sprelep; — tak je, da, ako bi nevošljivost ne bila greh, bi ga gotovo zavidil Celjanom. — O strahu, da bi mi lukamatija ne ušel, hitim zopet proti kolodvoru in šinem v voz. „Zdravstvujte, predragi Celjani“, spregovorim, ko nas železni vranec zavozí v lep planoto in prijazno okolico. Savinsko dolino zgubili smo zdajci spred oči, Teharje smuknile so k levi memo nas in privozili smo se kmali v bolj tesne ožine. Ko se ustavi vlak, bili smo v Štorah. K desni od železnice stojé v tesni dolinici preimenitne železne fužine, ktere bi bil pač rad zopet ogledal; al žalibog, še misliti ni bilo na kaj tacega. Če kje, tukaj dela soparna moč čudeže. Pripravljajo se namreč v Štorah železni oklepi za bojne ladije (Panzer-schiffe), in sicer iz kovanega železa, katerih en komad bojé do 45 centov tehta. Da take dela zahtevajo preimenitnih priprav, razume se samo po sebi, in spleča se človeku, da jih ogleda. Lukamatija pojel je bil vendar le enkrat sapa, in odmaknjene so nam bile zopet Štore spred oči. — Po tesni in gričnati okolici privozili smo do naslednje postaje Št. Jurške. Trg tega imena ostane nam v odprti dolini na levici, in kar se iz daljave soditi more, je viditi prav mikaven in lep. Nam Slovencem pa je zlasti še imeniten zato, ker je on sedanji dom slavnega našega starinoslovca gospoda Davorina Terstenjaka, ki je s svojo visoko učenostjo razkril že toliko, kar je bilo poprej zakrito našim očém. Bog naj ohrani Slovenii učenega pisatelja in domorodca še veliko veliko let zdravega in krepkega!

Zapustivši Št. Jur bližali smo se hipoma drugemu imenitnemu kraju, Ponikvi namreč, kjer se je rodil v pravem pomenu besede novi apostelj slovenski, pre-slavni rajni knezo-vladika Slomšek. Vês zamaknjen sem toraj pregledoval nježne holmce krog sloveče Ponikve; kjer sem ogledal kako cerkvico, sem si mislil: tukaj je morebiti pri sv. Ožbaltu, kjer je v mladih letih šibki pastirček Anton Slomšek pridigoval raz lesenih, v stolp držečih stopnic svojim nedolžnim mladim tovaršem in s tem razodeval svoj visoki prihodnji poklic. Škoda! bitka škoda! da je zvezda, ki je izšla rodu slovenskemu od Ponikve, tako zgodaj zopet zatonila; — pa če je ona tudi zašla k Božji milosti, svit njeni bo sjajno blesketal, dokler štel bode Slovenec dneve in čase zgodovine svoje.

Od Ponikve naprej nastajalo je vedno bolj temno; kajti jesenski večer primikal je vedno bolj in bolj zagrinjalo doli nad nas in tesno dolino, po kateri smo drčali. Zemeljski predor prestavil nas je v novo okolico ter v bližavo polčansko; ko pa smo dospeli do postaje, bila se je storila že temna noč. O moji daljni vožnji proti Mariboru, Gradcu, Bruku in čez Smerenik proti Beču v prihodnjem listu kaj. Srčno Te pozdravlja

Tvoj brat

Jože Žlindrovič.

Kratkočasno berilo.

Harač.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Česki spisal Prokop Chocholoušek. Poslovenil Podgoričan.

(Dalje.)

Zdaj se je vspel tudi mladeneč, podprl z levico pod pazduho, desnico pa vzdignil. „Govôri Helena, ljuba moja — moja duša! jaz sem Ivan Mandušić, za svojo domovino, za njeno slavo se ne bojim nobene nevarnosti, za-njo darujem vse.“

„Vedila sem, sej poznam tvoje srce“ — djalo je dekle. „No, tedaj poslušaj! — ali —“ obstalo je naenkrat, pritisnilo se k njemu in začelo govoriti tako, kakor govori mati otroku, ki že umira. „Še enkrat me pritisni k svojemu vernemu srcu, da še enkrat čutim, kako ti bîje; še enkrat pritisni svoje usta na moje, da si iž njih nasrčem stanovitnosti in srčnosti za bodočnost, in da v spominu na tvoj poljubek pretrpim bodoče madeževanje svojih ustnic, poljubi me še enkrat, še na posled!“

„Govôri Helena, govôri ljuba moja!“ — je djalo oblačen, ali vendar srčan; — „povedi, kako se bodeš darovala?“

„Precej, samo malo počaki!“ — šepetala je mladenka, prišla se za čelo, kakor bi bila mislila, kako bi nadaljevala, potlej pa položila roko na nemirno srce, da bi ga utolažila. Čez nekoliko časa se je zopet zavedila. Vspela se je in prejšnja resnoba je objemala ji obličje.

„Več nego življenje“ — začela je lahko ali važno — „več nego življenje hočem darovati za domovino; cena, s katero odkupim vladika in ž njim vred Črno goro, ta cena je najina ljubezen, to plačilo sem jez sama!“ Umolknila je, vpriča oči v Ivan Mandušića, al on — junak je tresel se kakor hrast, v kterege se vpira vihár; prijel se je za čelo.

„Ali umeješ to ceno, Ivan Mandušić“ — povprašalo je dekle resno; — „domovina zahteva, da ji daruješ svojo ljubezen, menda se ne bojiš take daritve?“

„Ne, ne bojim se je!“ — odgovoril je Mandušić srčan. „Povedi mi le, kdaj se bodeš darovala.“

„Kadar me vladika v Četinji blagoslovi, precej tisti dan pojdem z Ahmed-ago“ — djalo je dekle tako žalostno, kakor bi bilo jokalo zaradi svoje prezgodnje smrti.

„Dobro!“ — prikimal je Mandušić; — „ni te še oskrnil Turek niti s svojimi ustmi niti z rokami!“

„Nikar, nikar!“ — zaprosilo je dekle; če Turek izpolni svojo obljubo, potlej moram jaz izpolniti jo tudi; telo sem obljubila Turku, al srce ostane tvoje in zvesto Črni gori; dušo pa ohranim in priporočim Bogu, tega pa menda nečeš, da bi stopila pred njegovo obličje, pa ne izpolnila svoje obljube, svoje prisege? Ne ne, tega nečeš?“ — djala je sama sebi — „potlej bi moja in tvoja daritev ne bila daritev več, ampak prevara; domovina pa postane prosta in slavna le, če se darujeva za njo!“

„Helena Martinovičeva!“ — začudil se je Mandušić — „ti si srečnejša nego sem jaz — jaz, čigar ime slovi po vsi Črni gori; do zdaj se še ni slišalo nobenkrat, da bi kaka ženska upala si kaj tacega. Če storiš to, potlej si očiščena ti, očiščeni tvoji bratje; potlej bode pozabljeno to, kar si zakrivila. Izpolni svojo obljubo! Prav si imela, ker si zaupala v me, dobro! ne razdere ti upanja tvoj Ivan Mandušić, kterege si tako močno ljubila v svojem junaškem srcu. Idi, greva k tvojim bratom!“

„No, pa idiva, ali ne zabi tega, da to vse je skrivnost, dokler se ne vrne vladika“ — opomnila ga je in hotla prijeti za roko.

„Ne, zdaj že ne več!“ — ognil se je Mandušić — „jaz nimam zdaj nobene pravice več do tebe, sej nisi več moja nevesta!“

„Ahmed-agina pa tudi ne“ — djalo je dekle žalostno — „ampak njegova sužnica sem.“

„Kdo pa misli na-nj!“ — zavrnil je Mandušić zaničljivo: „druzega ženina si izbrala si, — tacega, kakoršen ti ne bi nikoli mogel biti jaz“ — djalo je navdušen.

„Ha kaj?“ — začudil se je Djuro Martinović; — oba sta prišla?“

„Nate zopet svojo sestro, dragi pobratimi“ — djalo je Mandušić neznano vesel; čestite jo bolj nego ste jo dozdej, bolj nego svojo sestro. Ona je nevesta —“

„Ali tvoja nevesta, Ivan?“ — segel mu je Vuk vesel v besedo.

„Črnogorska nevesta črnogorska, ne moja!“ — oglasil se je Mandušić z vzvišenim glasom — „vladika naš bode, — ali, vladika je že osvoboden!“

(Dalje prihodnjič.)

Deželni zbori.

Deželni zbor v Ljubljani.

V. 14. seji (6. t. m.) je bil na vrsti prevdarek stroškov deželne denarnice (blagajnice) za 1865. leto. Poročevalec je bil žl. Strahl. V glavnem razgovoru se nihče ni oglasil, v drobnejšem razgovoru pa pri plačilih raznih deželnih uradnikov pravi poslanec Deschmann, naj bi se ne pozabila želja, ki je bila že v lanskem zboru v misel vzeta, da bi namreč pri novem prezidovanju šolskega poslopja muzeja dobila boljši prostor; tudi naj bi se javno govorilo o vseh napakah muzejskih reči, ker je v zadnji seji bilo zaradi muzeje toliko očitjanja. — Na to se je oglasil poslanec dr. Toman rekoč, da ga Deschmann kliče v boj, kterege se pa ogiblje on (Toman), kolikor ta reč spada v zbornico, in zato naj g. poročevalec pové, ali ne ukazujejo pravila, da se zberó vsako leto muzejski oskrbniki (kuratorji), in ali ni ukazano, da se mora vsako leto na svitlo dati poročilo muzejskih zadev? Poročevalec žl. Strahl odgovori, da deželnemu zboru muzejske reči niso dovolj znane, ker ni imel časa do zdaj, da bi to stvar pretresal, in zaradi mnogih družih silnih opravil še tudi ni v red spravljena služba muzejskega nadzornika (kustosa); toda letošnjemu zboru je podana prošnja, da bi se sklical véliki zbor, kateri bi predruščil pravila, kar bi se morda zdelo potrebno; sicer pa oskrbniki podajajo vsako leto račun deželnemu odboru, da ga pregleda. — Dr. Toman odgovori potem: ako zahtevajo pravila, da se morajo skrbniki vsako leto zbrati, in da morajo na svitlo hoditi muzejske poročila, naj deželni odbor skrbi, da se bode to tudi godilo. — Pri 6. razdelku tega prevdarka, kjer je namreč govorjenje o zidovanju, se je pretresal način, po katerem je nižja realka prišla v šolsko poslopje. — Na to je glasovanje potrdilo vse nasvete novčnega odbora, in sicer: 1) prevdarek stroškov za 1865. leto je 33.117 gold. z gotovimi 9654 gold., in torej manjka 23.463 gold.; 2) kar manjka, naj dodá državna denarnica na vzemje (račun) tistih denarjev, kar jih ima še plačati deželi, v tem pa ni to, za kar ima dežela terjati na tistih deželskih rečéh, ktere si je država prilastila; 3) deželni odbor naj ukaže deželnemu računstvu, da preštévili, koliko je na taci rečéh država po pravici dolžna deželi; 4) deželni odbor naj skrbi: a) da se popravi šolsko poslopje, brž ko bode mogoče, vendar naj

se varujejo vse pravice deželne blagajnice; b) naj se dogovori z mestno občino o tem, kolikor na-njo spada stroškov za nižjo realko, in ko bi se občina vpirala, potem naj stori, kar zahteva pravica, ker deželna lastnina nima nikakoršne dolžnosti do nižje realke. — Za tem je bilo zaradi polajšanja naših davkov na vrsti poročilo tistega odseka, ki je bil postavljen v pregled delavnosti deželnega odbora. Poročal je Nj. ekselencija Anton grof Auersperg, rekoč, da je bil lani 31. marca deželni zbor naredil prošnjo, da bi se naši deželi pomanjšali davki, in da je bila 15. maja ta prošnja pri Nj. veličanstvu, ktero jo je 16. maja podpisalo, naj se precej vzame na presojevanje, in zato je bila 19. dan maja že v rokah novčnega ministerstva. Iz početka je bilo nekaj upanja; ali potem je prišlo vse drugače. Govornik je djalo: ne zaničujem birokracije, ki je tudi ustavni državi potrebna; ali če take prošnje predolgo ležé v zraku zaprašeni pisalnic, potem se tudi zaprašé. Ne prosimo, da bi nam bilo prizanašanje, ampak da se nam dá pravica, po kateri bomo plačevali davke tako, kakor jih plačujejo vse druge avstrijske kronovine. Do tega pa ne moremo čakati, da bi se popravil kataster, ki še v 10 letih ne bode v redu. Nekdaj vlada ni vselej pravično nakladala davke manjšim deželam; naj bi enako ne delal tudi državni zbor, ker sicer bi se mu lahko djalo: „svobodni hočete biti, pa še celó pravični biti ne morete!“ V zbornici državnih poslancev naj se ne sliši samo rjojenje českega leva in štajerskega panterja, ampak tudi mili glasovi manjšega kranjskega orla. Ko je 1811. leta med francozko vlado prosilo novomeško okrožje, naj bi se mu polajšali davki, precej so se mu bili jako polajšali; in ko je bil vojni deželni glavar Marmont samovoljno ukazal prisiljeno posojilo, naglo so francozke gosposke v Parizu to posojilo ustavile, ko so zvedile, kaj se godí. Če je tako delal tuj zmogovalec, ki je znal, da ne more dolgo ostati pri nas, potem bi še poprej morala enako ravnati domača vlada! Preveliki davki niso le pri nas ostali, kakoršni so bili poprej, ampak še le povikšani so, ker se je za 1863/64. leto nenavadna priklada tako povečala, da je dvakrat toliko, kolikoršna je bila. Ker pa denarstveni odsek misli, da se mora dežela opirati na ustavo, ter v svojih prošnjah ne opešati, zato svetuje: 1) kranjski deželni zbor se najspoštlivejše zahvaljuje, ker je na cesarskem najvišem dvoru Njih veličanstvo tako milostljivo sprejelo naše poslance, ki so bili tam 31. marca 1863. leta zato, da bi se deželi pomanjšali preveliki davki, in ker je bila ta prošnja podana denarstvenemu ministerstvu; 2) deželni zbor naj reče, da mu je celó žal, ker se ti davki niso polajšali niti samo za nekaj časa, niti za vselej; 3) ker c. k. ministerstvo, ko je to prošnjo neuslišano odvrnilo, ni povedalo veljavnih vzrokov, in ker tudi ne prosimo „prizanašanja“: torej deželni odbor zopet živo ponavlja to prošnjo, kolikor še ni rešena v lanskem državnem zboru; 4) ker ta prošnja v zadnjem državnem zboru ni prišla na vrsto, kakor je naravnost prosil naš deželni zbor, prosi vlade: a) da bi to prošnjo s pristavljenim drobnejšim poročilom podala pred prihodnji državni zbor, ko davki pridejo na vrsto; b) da bi državnemu zboru na presojevanje podala nasvet, po katerem, dokler se davki za vselej ne pomanjšajo, naj se za zdaj naši davki tako polajšajo, da se bode plačevalo po 12 odstotkov, pa ne po 16 odstotkov od čistega katastralnega prihodka, kakor do zdaj; ali pa naj bi dežela na leto plačevala po 535.731 gold. 11³/₄ kr. davka, kakor ukazuje §. 26. patenta, razglašenega 23. decembra 1817. leta, in po tej meri naj bi se tudi popravile priklade; 5) deželni odbor naj to poroči slavni vladi. — Pri družem nasvetu je opomnil g. Svetec, da je poročevalca slišal, da je obljubljeno

Pisma slovenskega učenika svojemu bratu.

(Dalje.)

6. Pismo.

Pod Ratitovcem na Gorenškem.

Kolikor bliže nas je hlapon tiral proti Mariboru in dalje tjè proti Gradcu, toliko več smo dobivali na postajah „pašašerjev“; kajti trgatev ravno bila je skončana, in imenitna gospôda je po besedah nemške pesmi: „wenn die Schwalben heimwärts ziehen“ hitela zopet proti domu. Ne misli vendar, brate, da v naše vozove pohlevnega „3. klasa“ so silili pravi „gospodje“ in „prave gospé“, o ne! Kar smo mi dobivali „Zuwachs-a“, bilo je vse le „ponarejeno“, zakaj vkljub širocim krinolinam, šalom, parazolom in drugim takim šaram lahko si na hip spoznal le kuharice, štumadelne, beglajtarce itd. — Dandanašnji se sicer stanovi kaj težko ločijo po obleki drug od drugega; al na železnicah je to nekako drugače.

Zastran Maribora, kjer smo precej dolgo stali, mi je bilo posebno žal, da prikrit je bil po tamni noči mojem očem; le to me je tolažilo, da nazaj gredé ga bom ogledal od obličja do obličja in od vseh strani. Rad bi bil stopil tukaj tudi z voza in okrepčal si malo nemirni želodec; al stisnjen sem bil tako zeló med tiste šencane obroče, ki jim pravijo krinoline, da mi je bilo živo-jasno, da ne bom imel nikamor več sesti, ako zapustim svoje mesto. Znano je namreč le predobro, da francozka družba, ki ima železnico v najemu, ne praša veliko, ali sedijo ljudje v vozovih „komot“ ali pa so nagnječeni kot sardele v sodu; da le nji petica poje, je pa vse prav. — Od Maribora tedaj naprej do Gradca naš je bilo skoz in skoz obilo v vozovih, ali, kakor naši Gorenci pravijo: „dosti nas je bil Bog dal.“ Previhrali smo v tmíni postaje: Pešnico, Špílfeld, Arnož, Lipnico, Lebering, Vildon, Kalsdorf, Puntigam in — bili smo v Gradcu. Prijetno se je voziti po železnici, al bogme! ponoči ne. Podnevi gleda človek okrog, ponoči prisiljen je poslušati le svoje „komorate“, izmed katerih nekteri vedó res dosti povedati, nekteri pa klatijo to, drugi drugo; eni bahajo se s povedkami, da bi se jim kmali usta do ušes pretrgale.

V Gradcu se mi je vidilo po vozovih tako, kakor bi bilo vse električno. Kakor hitro je lukamatija obstal, vrelo je vse z vozov in mislil sem si: no, hvala Bogu! zdaj je trda noč, naprej od tod bo saj malo bolj „gmah.“ Vedi namreč, brate, da tudi v Gradcu sem bil nazaj gredé namenil nekoliko pomuditi se. — Ker noter od Ljubljane do sém nisem bil dobil nič pod zobe, sem tû dirjal urno malo večerje iskat. Nekega rojaka, ki sva se po poti spoznala (bil je po rodu Kočevar, pa saj veš, da na ptujem se ne tehta tako vestno, ali je kdo Gorenec, Dolenc ali Notranjec) sem prosil, da naj mi zavaruje moj sedež. Hitel sem v gostilnico. Plentana reč! na železnici se jed res tako povživa, kakor bi človek kradel. In še več. Z ustnicama se praša, koliko reč veljá, — z zobmi se jé, — ena roka sega po kupici, da bi suho grlo dobilo moči, povživati mrzle jedi; — druga roka pa išče v žepu denarja, — ušesa strahoma čakajo, kdaj bo zvonec zabingljal, — celo truplo se nekako plašno trese, da bi voz spred nosa ne ušel naprej, — res! prečudno je vse, zlasti pa še nočno potovanje po železnicah.

Ko koračim iz gostilnice zopet v voz, komaj staknem svojega sopopotnika — rojaka. Nada moja, da naprej odtod bo po vozovih bolj mirno, splavala je bila hitro po vodi; zakaj v malih trenutkih, kar sem bil zapustil vagon, gomazelo je po njem zopet čuda novih popotnikov. Bili so večidel, kakor sem sodil po dialektu, od Bruka domá, in nisem se motil, kakor boš

pozneje sprevidil. — Če bi mi prijatelj moj ne bil čuval sedeža, Bog vé, kako bi bil tekal od voza do voza, da bi bil dobil kaj prostora; zakaj povsod je bila zopet silna gnječa. — Od Gradca naprej jel je bil prav zeló dež paližiti. Naglo predrčali smo postaje: Judendorf, Gradwein, Stübing, Pegau, Frohnleiten, Mixnitz, Perneg, in zatem bili smo v Bruku ob Muri. Kakor hitro nam je konduktar s svojim hripavim glasom naznanil poslednjo postajo, oživilo se je vnovič vse po vagonih in ko se vlak ustavi, hiti vse vèn v deževno noč. Tedaj sem v Gradcu prav sodil, kakošne sopopotnike smo bili naložili ondi. Odslej smo bili ostali v celem vélikem vozu le trije.

Od Bruka prevozili smo naprej postaje: Kapfenberg, Marein, Kindberg, Mitterndorf, Krieglah, Langenwang, Müzzuschlag in Špital. Od poslednje postaje prične se gorska vožnja čez visoki Semernik, ki loči Štirsko od doljne Avstrije, in tukaj zopet srčno sem želel, da bi mrzla burja razpihala temno noč in bi mi dano bilo gledati prečudne dela, ki izgotovil jih je tû v poslednjih letih bistri človeški um. Al le up mi je ostajal, da nazaj gredé bom mogel videti, kar mi je bilo po gosti temi zdaj prikrito. Hudo stokanje in delovanje lukamatijevo le-tod svedočilo mi je, da tudi njemu, akoravno ima železne pljuča, preseda vožnja navkreber. Poslednja postaja „Semernik“ stoji že v kronovini doljno-avstrijski. Brate! ali ni to čudo? Ni bilo minulo še 24 ur, kar sem gledal našega Ratitovca, ki obrito čelo svoje kaže celó morju jadranskemu ter ravninam talijanskim, in že nahajal sem se v tretji deželi in v osrčju avstrijskem. Pa zemljevid kazal mi je še dalječ cilj mojega popotvanja. Vozili in vozili smo se, da so me že pošteno bolele kosti, pa še le na 27. postaji od Semernika naprej zarjul je konduktar: „Wien.“ Bil sem tedaj na Dunaji, 72 železničnih postaj od Ljubljane, za katero vožnjo sem plačal na 3. razredu nekaj manj ko 13 gold. — V primeri na daljavo je to res malo. — O Dunaji prihodnje kaj več. Da si mi zdrav, dragi brate!

Tvoj Jože Žlindrovič.

Kratkočasno berilo.

Harač.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Česki spisal Prokop Chocholoušek. Poslovenil Podgoričan.

(Dalje.)

III.

Vladika Danilo Petrović je bil res osvobojen. Skardarski paša namreč je silo rad imel Ahmed-ago, ker se mu je znal uklanjati; Ahmed je pa dobro vedil to. Nagovoril je paša, naj izpušči kalogerja; da zato gotovo ne bode nič pomagano Črni gori, ako ga oprostí, dobro pa je vendar-le, saj lahko nastavi za-nj lep odkup, kateri pride zdaj v paševo blagajnico, pozneje pa od splošnega plena ni gotovo, da bi dobila veliko ali pa še celó nič ne.

„Bismillah, sej je res tako!“ — potrdil je paša — „prav imaš, Ahmed-aga!“ — kimal je in prebiral perziške biserje na konec nabrane. „Koliko bi neki cenil tega psa?“ — šepetal je. „E kaj! za tega kalogerja je tem psom največ“ — izpregovoril je glasno. „Naznani jim Ahmed-aga, naj plačajo 3000 beneških cekinov, pa jim izpustim meniha!“

To je bilo strašno veliko za Črno goro tačas, vzlasti ker so bili revni. Vse so spravili skupaj: žene in dekleta so dale svoje lepotije; možje so darovali srebro in zlato s svojih pušk. Pa vse to ni bilo še zadosti;

Deželni zbor v Ljubljani.

morali so prodati vse zlate reči iz samostana in iz cetinjske cerkve, da so spravili toliko skupaj.

Turki so pripeljali vladika iz Skadra na Podgorico. Tu so črnogorski poslanci Ahmed-agi dali odkupnino, sprejeli svojega vladika in z velikim veseljem spremili v Cetinje na stolno mesto.

Še dan danes narod popeva takratno veselje, ko se je vrnil vladika. Kakor buče iz ula v ul, tako so odhajali in prihajali Črnogorci: vojevodje, glavarji, junaci, ženske, dekleta — vsi v Cetinje po blagoslov, in zato, da so zopet vidili svojega vladika in poklonili se mu.

Dan hiti; že delj nego dve uri ljudstvo čaka vladika in njegovega blagoslova; glavni vojevod stoji pred samostanskimi vrati in odganja ljudi; opominja jih, naj potrpe; stari Lazo Jurašković je pa zraven prav široko stal in pomagal mu jih odganjati.

„Zakaj ste junaci vendar tako nestrpljivi, kakor otroci?“ — djal je, nepremakljivo stal, in za pasom držal roki. „Ej, to je vendar! sram me je! sej še Turek ni tako silen, kakor ste vi!“ — kregal je ljudstvo, k njemu obrnjeno, ker so se tako rinili — „kaj se vam tako mudí domú k ognjišču, da se tako tlačite in rinete, kakor da ne bi mogli počakati. Une-le ženske, nje pustite naprej, njim se bolj mudí, da vam izkuhajo kaše in spekó pogače: ali prisezam, da tudi one ne pridejo k vladiku, če jim ne privoli sam, in ako bi tudi bile še radovedniše nego so muselmanke.“

„A kaj to govoriš, vojevod!“ — oglasilo se jih je nekoliko; sram jih je bilo, ker jih je Jurašković pikal s tacimi besedami, zadej pa so nekteri posmehovali se jim. „Ali misliš, da smo mi ženske, da se sučemo le krog ognjišča? Mi toliko maramo za tisto tvojo kašo, za tisto pogačo, — ko bi ti vedil, vojevod, koliko!“

„No, no, sej ni nič zato, junaci“ — smejal se je Jurašković; — „sej dobro vem, kako se utolaži vaša nestrpljivost, sej vas poznam“ — djal je prostosrčno.

„Mi tebe tudi, slavni stari vojevod“ — zavrnilo so umirjeni.

„Ali radi bi vidili vladika“ — izpregovorili so zopet nekteri.

„Sej ga bode vidili, junaci, le čakite!“ — obljubil jim je Jurašković — „sej veste, da se zdaj posvetuje z gubernatorjem.“

„Kaj pa Martinovići?“ — oglasili so se.

„In Mandušić?“

„In njegova nevesta — Martinovićeva Helena?“

„Ali že dolgo časa črnogorsko junaštvo zapoveduje svojemu vladiku?“ — oglasil se je Jurašković z resno nevoljo.

„Bog nas varuj tega in sv. Ivan!“ — ustrašili so se vsi tega očitanja. „Živio naš vladika, solnce črnogorsko!“ — zadonelo je iz tisuč grl naenkrat.

Bratje Martinovići s sestro vred in Ivan Mandušić so že od ranega jutra pri vladiku; gubernator Bogdan Radonić sam jih je bil peljal k njemu.

Vladika je poslušal najprej gubernatorja, kaj so storili za popolno svobodo domovini, kake priprave so delali, ko njega ni bilo domá; slišal, kak zakon so ustanovili junaci; kako so se skrivaj shajali pred obodskimi skalami, zato da niso zbudili turške pozornosti; poslušal je Heleno, njene brate, njenega ženina; ali bratje se niso nič manj čudili Heleni, nego vladika sam.

Ko je Helena bila povedala, kaj je imela, zamislil se je vladika. Večkrat je pogledal krasno junaško dekle. Vse je bilo tiho.

(Dalje prihodnjič.)

V 15. seji (7. t. m.) je prvosednik baron Codelli najprvo oznanil, da mu je poslanec Guttman podal s 13 podpisi nasvet, naj bi se naredila deželna zavarovalnica zoper ogenj, in potem je bil na vrsti prevdarek dohodkov in stroškov deželne blagajnice (denarnice) za 1865. leto. Poročeval je odbornik Ambrož. Glavnega razgovora ni bilo nič, ampak na vrsto je prišel precej drobnejši razgovor. Denarstveni odsek je svetoval, naj zbornica privoli: za bólnico 32.024 gold. stroškov in za-nje 32.340 gold., torej s pribitkom 316 gold.; za porodilnico 9186 gold. stroškov in 125 gold. gotovine, toraj da bi gotovine manjkalo 9061 gold.; za hišo za najdenice 19.569 gold. stroškov in gotovine, toraj da bi gotovine manjkalo 18.300 gold.; za nornišnico (bláznico) 6427 gold. stroškov in 703 gold. gotovine, torej da bi manjkalo 5724 gld. Vse to je zbornica potrdila brez kacega razgovora. Pri prisiljavni delavnici je denarstveni odsek nekoliko stroške manje postavil, nego so bili poprej, in vladni zastopnik deželni svetovalec Roth opomni, da je morda premalo stroškov dovoljenih, kar bi utegnilo krivo biti, da bode treba izdajati več, nego je privoljenega, vendar je zbornica potrdila odsekov nasvet, in sicer 28.702 gold. stroškov in za-nje 23.462 gold. gotovine, toraj da bi manjkalo 5240 gold.; pri „deželni blagajnici“ je odsek nasvetoval, naj se za „oskrbniške stroške“ dene samo 200 gold. namesto 300 gold., za „darila in pripomočke“ samo 300 gold. namesto 600 gold., da je tedaj tu postavljenih vseh stroškov 31.599 gold. Poslanec baron Apfaltern je nasvetoval, naj se za stroške „deželnega zbora“ postavi samo 8000 gold., pa ne 17.550 gold., ker letos ne bode tako dolgo trpel zbor. Vse to je potrdila zbornica; za unanje porodilnice je odsek nasvetoval, naj bode privoljenih samo 7000 gold. namesti 15.000 gold., da bode toraj za vso postrežbo bolnikom dovoljenih 41.250 gold. O tej priliki je poročevalec Ambrož izrekel zahvalo g. žl. Wurzbachu, ker se je v državnem zboru krepko potezal za dobrotne naprave, in g. Brolichu, ker je v novčnem odboru bil zastopnik naše dežele, in poslanec dr. Zupan je nasvetoval, naj se izreče tudi vladi zahvala za skrb, ki jo ima z našo deželo, in zbornica je to zahvalo pokazala s tem, da se je vzdignila iz svojih sedežev. Stroškov za druge dobrotne naprave je dovoljenih 794 gold., in pri podporah in pripomočkih je odpadlo tistih 923 gld., ki so se kmetijski učilnici dajali za štipendije. O tej priliki se je zopet unel hud boj. Poročevalec je v svojem govoru povdarjal, da ima kmetijska učilnica pravico do te podpore; poslanec Krommer pa je rekel, da poročevalec te reči ne razlaga po vsem prav, ker se ta reč lahko razloži tudi tako, da deželni zbor to podporo vzame, ako hoče, kajti kmetijska učilnica je taka, da ni vredna več podpore, pa tudi podkovjska učilnica po sedaj ne bode več tako potrebna, ker so osvobojene vse obrtnosti, toraj va-njo več ne bode hodilo učít se toliko kovačev, kolikor poprej, ko so skoro morali. Govornika zavrne dr. Bleiweis, rekoč, da prečudno je to, da po drugod nove učilnice napravljajo, pri nas pa se podirajo še tiste, ki so že bile napravljene in se koristne skazujejo deželi, in da 1600 gold. je lastnina kmetijske družbe, ker to je le povračilo za izgubo ob francozskem gospodstvu na Kranjskem, kakor tudi išče deželna denarnica od vlade povračila za to, kar je deželnega imetka vlada vzela v svojo posest. Ako prevdarimo silovite lanske in letošnje napadke na omenjene šole, podoba je — reče dr. Bleiweis — da vsi ti udarci na učilnico ne padajo iz po-

iger, kakor tudi vrednik „Novic“ za natis pripravljajo dosedaj v Ljubljani igrane in iz nemščine ali češčine prestavljene.*) Ker tedaj začnemo novo polje slovstva našega obdelavati, pazimo, da si izbiramo predmete, ki so sposobni na vsako stran, ne surovi v besedi in djanji, pa tudi ne spodtikljivi nračnosti odraščene človeka, za katerega je gledišče. Na to sitice devajmo vsako igro. Da pa sicer glediščina igra more biti taka, kakor je vsakdanje življenje v različnih razmerah, tega ji noben človek grajal ne bode, kdor vé, da tudi družinsko življenje (Familienleben) je na svetu, in ne samo samostansko. Nadjamo se od naših pisateljev in izdateljev glediščinih iger, da se tedaj zavedajo, da le pošteno gledišče je učilnica za omiko in oliko narodovo.

* *Pesnice Franceta Kosmača.* V Zagrebu natisnil K. Albrecht. — Gosp. Matevž Ternovec je iz zapuščine svojega prijatla g. Kosmača, goriškega Slovenca, ki je 31. januarja l. l. v Zagrebu nagle smrti umrl, nabral kakih 30 pesmic ter jih pod gori omenjenim naslovom na svetlo dal. Mnoge pesmice kažejo lep pesniški talent mladega Kosmača; al vrela je še mladost, izvrela ni še, zato naj se Horacijev „nonum prematur in annum“ nikdar nikoli ne prezira. Marsiktero bi bil pa gosp. izdatelj moral nadomestiti z drugo iz zapuščine. Da je rajnki tudi epigrame v gladki besedi izrazil, kaže nam šaljšica:

Pijanču.

Bratec! vedno si suh, čeravno zmirej ga piješ; —
Imaš popolnoma prav; treba je suši močiti.

Kratkočasno berilo.

Harač.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Česki spisal Prokop Chocholoušek. Poslovenil Podgoričan.

(Dalje.)

„Kaj misliš, sveti oče!“ — izpregovoril je gubernator: „ali je nedolžno ali ne — dekle, ali mora Turku izpolniti svojo obljubo?“

„Ona se hoče darovati za-me“ — odgovoril je vladika, — „zato ne, da bi sodil jaz; pa sej tudi ne morem. Povedi mi ti, junak, ki si njen ženin“ — obrnil se je k Mandušiču — „povedi, kaj ti misliš, kako ti sodiš. Odgovori namesto mene!“

„Ona sama je prepričala me“ — djalo je Mandušič pokorno ali resno — „da z verolomnostjo ne utrdimo svoje svobode in slave, ampak da jo izbuja in jače le žrtve. Ker se hoče le sama darovati za-te, sveti vladika, zatorej se je zaročila s svojo domovino in našo domovino; domovina pa mi je svetejša, nego vse drugo; Helena Martinovičeva ni več moja nevesta; ona mi je in bode le v svetem spominu, dokler bodem živel.“

Vladika je pobesil glavo in obrnil se k bratom Martinovičem.

„Kako mislite pa vi?“ — vprašal jih je: „govôri ti Djuro za svoje brate!“

„Mi nismo do tega trenutka čisto nič vedili za to njeno skrivnost, sveti oče, jasni vladika!“ — djalo je Djuro; — „to je že prirojeno, da dekliško srce več upa ljubincu, nego bratom. Naš pobratim Ivan Mandušič, sokol črnogorski je že povedal, kaj misli, mi pa pravimo: naj se zgodi tako, kakor je on rekel! Turek je bil mož beseda, Helena pa ne prelomi svoje obljube; v tem poznamo kri naše krvi, sestro svojo!“

*) V Blaznikovi tiskarnici se že natiskuje prva slovenska kratkočasna igra „Županova Micika“, kakor je bila to zimo igrana v čitavnici ljubljanski. Tudi mi smo izprva mislili za svoje izdanja izvoliti format Drobničevih iger, pa smo odstopili od svojega mnenja in si izvolili obliko „Cvetja.“ Prav bi bilo, da si tudi gosp. Kos izvoli ta točnejši format. Vred.

„Tako je!“ — oglašili so se bratje.

„Zdaj si slišal, gubernator Bogdan Radonić!“ — izpregovoril je vladika; „tako naj se zgodi, dekle bode tudi v turškem haremu še zmirom verna črnogorska hči; nadjam se, da bode tamkej boljše pospeševala naše sveto prizadetje nego doma. Poklekni tedaj, hči; poklekni, da ti izpolnim željo — da te blagoslovim!“

Helena je zdaj pokleknila, pobesila glavo, da se je zemlje dotikala s čelom; tudi drugi so pokleknili in trkali na prsi, ko jo je blagoslavljal vladika.

„Blagoslovi te trojedini Bog, hči moja; milost njegova naj bode zmirom nad teboj do zadnje ure — za tako blagodetje, — milost Boga Očeta, ljubezen Boga sina in svetost svetega Duha. Amen.“

Potem je vladika razpel roki in tiho molil še nekoliko časa; vsi s Heleno vred so s pobešenimi glavami čakali, dokler ni vladika izpregovoril.

„Vstani, hči moja!“ — izpregovoril je naposled, ko je bil odmolil; „vstani, pripravi se za strastipolno, žalostno življenje — za nevernega Turka; mi si bomo prizadevali na vso moč, da bode kmali konec tvojega življenja; da se zopet vrneš med svoje rodne sestre — njih kraljica — vitežnja svoje domovine.“

Helena je vstala; njeno solzeno obličje — to je zadosti pričalo, kako se je sama s seboj v srcu borila v tem kratkem času; pa ko je vladika govoril poslednje besede, razjasnilo se je njeno obličje, toda le za trenutek; obrnila se je, in z bolnim smehom pogledala Mandušiča.

„No gubernator!“ — obrnil se je vladika — „ali si slišal, kako se Turek pripravljajo, da bi vzel Črnogoro; kako si že naprej obeta, da sv. križ povalja v blatu, in do céla zatara sv. pravoslavno vero?“

Gubernator je srčno odvrnil: „Sveti oče, če Bog dá in sv. Ivan, mi ne bomo za pasom držali rok, naj le pride Turek!“

„Potlej bi bilo že pozno nemara, ljubi gubernator“ — djalo je vladika in majal z glavo: mi moramo sami prehiteti Turka, sami storiti to, kar on namerja.“

„Dobro!“ — potrdil je gubernator radovoljen — „sej veš, da te slušamo: jaz in moji junaci; le ukaži — mi se ne bomo obotavljali.“

„Srečna Črna gora, če bosta gubernator in vladika zmirom tako enih misli, kakor ti mojih, Bogdan Radonić!“ — djalo je vladika; jasno je bilo njegovo obličje — „sami moramo začeti, če nočemo poginiti. Koliko naroda je že skupaj za naš namen?“ — vprašal je.

„Sej veš sam“ — zganil je gubernator z ramami — „sej veš, da črnogorski narod je razdeljen, česar je Turek kriv. Nekteri so predrzni junaci; nekteri pa, ne vem, kako bi rekel, strahopezdljivci; na odpadnike, ki so se izneverili Bogu in narodu, na te pa še ne mislim.“

„Tedaj niste nabrali dosti naroda tačas, ko mene ni bilo domá?“ — nadaljeval je vladika oblačen.

„Bratje Martinovići so hodili iz vasi v vas, iz hiše v hišo“ — odgovoril je gubernator — „ali niso jih dobili veliko, — sej pravim — povsod ta nesrečna razpurnost — ta razdvojenost; sam sem govoril z vojvodi, z glavarji, mnogi že komaj čakajo povelja, mnogi pa le z glavami majó. Tako, da zdaj veš, kako je, sv. oče!“

„To je slaba, strašno slaba!“ — potožil je vladika — „ali vendar, to se mora zgoditi; ko bi me bilo tudi konec zato, tega vendar ne smem pustiti, da bi narod časno poginil, ali pa, ako bi zatajil svojega Boga, za večno poginil, sej bodem Bogu odgovoren za-nj.“

„Ej, tedaj le zapovedaj!“ — djalo je gubernator skor že nestrpljivo — „sej nas je še zadosti, lahko očistimo svojo zemljo, iztrebimo ž nje Turke in poturčence; obotavljavci gotovo potegnejo z nami, kakor navadno. Pa

razun tega!“ — obstal je naenkrat, kakor da mu je šinila kaka dobra misel v glavo — „pogledi sveti oče, tu jih imaš pred seboj“ — ogovori jih sam; kdo vé, za kaj vse so pripravljani — vsi veseli, ker te zopet imajo med seboj?“

Vladika se je zamislil, čez nekoliko časa pa djal: „No, naj pa bode. Al če tudi ta nada splava po vodi, ali ostanete zvesti svoji obljudi, ali dovršite sami to sveto veliko delo?“ — vprašal je, pogledal gubernatorja in po pričujočih junacih.

„To sem že povedal, ali naj trikrat povem?“ — presekal mu je gubernator besedo.

„Jaz svoje ljubezni ne darujem zato, da bi se ta pasji Turek napajal s Helenino milostjo“ — oglasil se je Mandušić in položil roko na prsi; — jaz mu svatbeno posteljo posteljem v bisurmanski krvi! Čaki ti Turek — ti pes — obodska trdnjava ti bode svetila nad glavo k poroki. To sem prisegel; to tudi storim!“

„Mandušić je naš pobratim, svetli vladika“ — „prijel je za besedo Djuro, najstariji brat Martinović — „ne pustimo ga samega, ko bi tudi ne bilo naše sestre, ki se bode darovala za domovino in za slavo Martinovičevega rodú. Mi ji postavimo slaven spominek iz turških črepov; verjemi mi to, oče sveti!“ — vzdignil je desnico.

Globoko zamišljena je bila Helena dozdej; nič ni vedila, kaj se pomenkovata vladika in gubernator; pa sej ju še slišala ni morebiti; še le Mandušićev glas je izbudil jo iz zamišljenosti. Poslušala je njegove resne besede, poslušala brata. Čudno so se žarile jej oči! čuden smeh se je zibal okoli njenih ust; al vendar je pokimala z glavo nekolikokrat. (Dal. prih.)

Deželni zbori.

Deželni zbor v Ljubljani.

V 17. seji (11. aprila) je poslanec dr. Bleiweis najprvo (slovenski) razložil vzroke, zakaj naj bi se ob deželnih stroških napravila nižja kmetijska učilnica. *) Ko je dr. Bleiweis dokazal potrebo, da se napravi učilnica za kmetijstvo, je prvosednik dr. žl. Wurzbach po §. 18 opravičnega reda zastavil zbornici vprašanje: ali naj se Bleiweisov predlog izroči kakemu odseku v prevdarek? 27 poslancev je bilo pričujočih; le 14 jih je glasovalo za to, da se predlog izroči odseku v prevdarek, ostalih 13 jih je — obsedelo. Tedaj le z enim samim glasom večine je oveljal predlog za učilnico kmetijstva; ko bi tega edinega ne bilo, bi bil pokopan predlog, da bi še govora ne bilo več o kmetijski šoli za našo deželo, ki nam je toliko potrebna in skor še bolj potrebno kakor drugod, kjer so deželni zbori s takim veseljem sklepali napravo kmetijskih šol! Prežalostnega srca so zapustili danes to sejo tisti poslanci, ki poznajo krvavo potrebo, da se narodu našemu kmetiškemu priložnost dá poduka, pa so vidili, da le z enim edinim glasom je zmôgla toliko potrebna stvar! Bog daj bolje! — Predlog dr. Bleiweisov je bil odboru peterih poslancev izročen. — Na to se je danes dovršil razgovor o ženitevske privolitvi. Poročevalec Ambrož je zasukal danes razdelek b) takole, da se reče vladi: „v kranjskem vojvodstvu po postavi ženitevske privolitve ni, vendar so jo dajale politične gosposke od 1850. leta, in ustrezalo bode željam vse dežele, da se ta reč dene postavno v red, in potem

ostane veljavna ženitevska privolitev.“ Razdelek a) je zbornica z glasovanjem odobrila, pri razdelku b) pa se je zopet oglasil poslanec Deschmann rekši, da je tudi velika dunajska občina svetovala, naj se ženitevska privolitev odpravi, čeravno se je v tej občini najbolj bati beraštva, ako bi res bilo, da beraštvo izvira odtod, da se sme vsak ženiti brez dovolitve. Nasvetoval je, naj se ženitevska privolitev nikar ne potrdi. Posl. dekan Toman se potem vzdigne in pravi, da cerkvena postava sicer nič ne vé o ženitevske privolitvi, pa vendar duhovščini ustreza, ker ji polajšuje opravilo, kadar pridejo v farovž ljudje zavoljo poroke. Al ženitevske privolitve ne podpiram zato, ker sem duhovnik, temuč zato, ker so me kmetiške občine (soseske) poslale v zbornico, za ktere se moram poganjati, in ktere bi bile nevoljne, ako bi zbornica to privolitev odpravila. Naj dá vlada le glasovati vse ljudstvo po deželi, pa bode najgotoviše izvedila, da povsod hočejo, da brez privolitve soseskine naj se nihče ne ženi. Ni res, da bi županije tako trde bile, da bi ne dovolile poštenemu človeku žene, če ima le po svojem kmetijstvu ali rokodelstvu kaj živeža, — al vsacemu potepuhu ali zapravljivcu ga ne dajejo, in to je prav. Ne le beraštvo izvira iz tacih zakonov, temuč tudi kopa otrok brez izreje, — ali so pa taki zanemarjeni otroci sreča soseski, tega spoznati ni treba Salomonove modrosti. Jez priznavam tedaj potrebo ženitevske privolitve, za katero so že temeljito v zadnji seji možje govorili, ki poznajo deželo in njene potrebe, pa se ne guncajo v jalovih teorijah. — Ko je Ambrož še odgovoril Deschmannu, da je drugače na Dunaji, kakor pri nas, zbornica potrdi razdelek b), kateri izrekuje potrebo ženitevske privolitve. — Za tem se je dalje govorilo o prevdanku deželnih stroškov in dohodkov za 1865. leto. Denarstveni odbor svetuje, zbornica naj odobri: a) da sme biti 198.338 gold. stroškov in 55.225 gld. dohodkov za-nje, da toraj manjka 143.113 gold.; b) da za to, kar bode manjkalo za 1865. leto, treba postaviti po 14 krajc. na goldinar priklada brez vojne priloga. Zbornica je oboje potrdila. Potem je poročevalec nasvetoval, naj zbornica potrdi, da je c. kr. vlade treba prositi, naj ona prevzame stroške ljubljanske prisilne delalnice, ter naj preskrbi, da se bode posebno gledalo, koliko je prav za prav treba zdravil, katerih se porabi toliko, kolikor bi se ne bilo nadjati. Vladni zastopnik g. Roth je rekel, da s tem nasvetom se graja sedanje oskrbnništvo v delalnici, ktero pa je marveč hvale vredno, ter pravi, da se na poštenost človeka je vsigdar več zanesti kakor na kontrolo. Ambrož odgovori, da to ni graja, ampak izpodbadanje, da bi se poprav naredilo, kolikor se dá, sicer je pa tudi lahko odstopiti od nasveta denarstvenega odbora. Zbornica je potem še po nekem kratkem razgovoru odobrila odborov nasvêt.

Dopisi.

Iz Koruške 8. maja. *) Dnes imam odtuda pisati o dosta važnoj stvari. V Celovci imamo čitavnicu, ktera se neprenehoma lepše razvija i utešeno napreduje. Rodoljubni udi čitavnice su se naménili, da bi slavjansku tiskarnicu napravili. K tomu bi se potrebovalo blizo 6000 goldinarjev, i dobil bi se denar tako, da bi se izdalo 240 družtvenih dolžnih listov (akcij) po 25 goldinarjev i bi se plačevalo družbenikom za složenu istinu 6 odstotkov (procent) i koliko bi čisti dobiček tiskarnice iznesel, bi se vsakoga leta nekoliko teh dolžnih

*) Ker govor ta obširneje dokazuje živo potrebo našo, da se šola za nauk kmetijstva postavi na trdno podlago, ktere ne bi makatal ta ali uni poslanec po svojih nagibih, smo dali natisniti celi ta govor v današnjem listu; glej stran 160.

Vred.

*) Da ustrezemo željam častitega gosp. pisatelja, smo dali tiskati ta dopis tako, kakor smo ga prejeli.

Vred.

cijo (to je Zagorje in vshodni del Macedonije), kakor tudi posamezni duhovniki, pridši za Borisa iz Azije, razširjevali ter je v Bogomilu najdlje največega zastopnika. Bogomil je živel za kralja Petra in krivoverstvo pavlikansko najbolj in najtrdneje se je skrivalo v bolgarskih bregovinah zemljah, do katerih Peter ni imel prave moči.

V ti slabosti Bolgari niso se mogli upreti Grkom, katerim je Peter bil sluga, in Madžarom, ki so čez Balkan pridrli do grških krajev, in tudi ne Igoru, kijevskemu knezu, kateri je l. 941 prvi bil, ki je začel Rusom pot kazati v Carigrad ter da jim brez Bosfora ni velike prihodnosti; pri ti priložnosti so Pečenegi, ki so prišli z Igorom vred, Bolgarijo vso do Balkana hudo opleni. Enaka se je godila, ko je Igorov sin Svetoslav, našuntan po Nikeforu Forku, caru bizantinskem leta 967 pri Derstru (Silistrii) vojsko bolgarsko lahko premagal, menda ker se je Šišmanova stranka od pada Petrovega nadjala boljih časov. In ko leta 969. Svetoslav stoji pred Carigradom ter hoté Grke izgnati iz Evrope preveč zahteva odkupa, po izgubljenem praznem času pri Drenopolji ni zvladal in leta 971 pri Derstru od Grkov zmagan pod pogoji odide v Kijev. Cimiski, car bizantinski, pa v triumfu Bogu v cerkvi sv. Sofije pred noge položi najlepši del bolgarskega plena — prekrasno krono bolgarskih kraljev in carov.

Svetoslav, ki je na Ruskem poslednji vladar misleči s svojo „družino“ le na plen in slepo vojskovanje, bil je zunanji vzrok, da je politiška in duševna dōba naslednikov Asparuhovih nehala, ter da je nesrečna zemlja Grkom padla v roke — prepiru in borbi tatarskega in slavenskega duha bil je konec. Iz vsega vidimo, da se je zmes raznih teh dveh elementov kazala tudi v nestalnem razvitku naroda; koj za Asparuhom narod zmaga v Carigradu; 50 let pozneje skoro pade v grške roke in med seboj se koljejo državljani. O koncu 8. stoletja hitro se vzdigne ter Carigrad pred njim trepeče, ki se širi od gornjih Karpatov do egejskega morja; al koj spet pade, ter se za Borisa in Simeona vzdigne do vsele višave, al za Petra zopet telebi na enkrat — glej protivne prvine, ki se bijejo kot vetrovi na hudem morji in ladja — utone.

Med tem se najpred zapadni njihovi sosedje Hrvatje in za njimi Srbi razvijajo do neke samostojnosti.

Po smrti Cimiskega en del se naroda popunta posebno okoli Trnova ter se osvobodi grškega hlapčevanja; al ker bi se mesta in trdnjave podunajske težko bile otele Grkom, Samuil Šišmanović sedež si leta 981. napravi v Ohridi; grozni bizantinski car Vasilij Bolgarobijec po dolgem bojevanju zopet si Bolgarijo podvrže; to je uni Vasilij, kateri je v tem bojevanju 15.000 vjetih Bolgarov dal oslepiti ter vsaki družini pridá enookega vodja, naj sirote vodi k njihovemu kralju Samuelu. (Dal. prih.)

Kratkočasno berilo.

Harač.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Česki spisal Prokop Chocholoušek. Poslovenil Podgoričan.

(Dalje.)

„Hvalo tebi, Bogdan Radonić, hvalo tudi vam junaci v domovininem imenu za vašo radovoljnost. Zberi mi vojvode in glavarje na dvoru, zato da vidim, kako sprejmejo moje besede?“

„Gledi gospod!“ — pokazal je Djuro na svojo sestro — „dekle je slišalo naše pogovore, ali smé tudi med glavarje?“

„Naj le pride. Obnašala se je prav moški; izmed tisuč bi jej bil le eden kos“ — djal je vladika — „naj sliši tudi moške posvetovanja.“

Heleni se je neprijazen smeh zazibal okoli ust, ko je to vprašal brat. Spokojno je pokimala z glavo, ko je vladika tako govoril; britka srčnost ji je oblila obličje.

Vojvodje in glavarji so že na samostanskem dvoru. Vladika je šel in pokazal se najprej ljudstvu. Ljudstvo je bilo dozdej glasno; zdaj pa je hipoma utihnilo, da je bilo kakor mrtvo — vse tiho. Vsi so poklekli ter pobožno trkali na prsi, ko je vladika razprostrl roke, da je blagoslovil klečeče. Še le, ko je sveti oče odšel, potlej se je začel zopet prejšnji veseli nemir. Iz tisuč grl je donelo: „Živio svetli vladika Danilo Petrović! Živio solnce naše! Živio sveti oče, živio, živio!“

Vladika je ljudstvo zapustivši šel med vojvode in glavarje, kateri niso bili nič menj veseli in navdušeni nego ljudstvo pred samostanom. Marsikteremu sivobra demu starčku so od velike radosti solze vdrle se po ovénelih licih izpod sivih obrvi, ko so zagledali svojega vladika — prej resno otožnega, zdaj pa tako mirnega obličja — prostega; ko so vidili, da mu nič ne dé skadarska ječa. Neznansko veselje jih je obhajalo, ko je pozdravljaj na vseh straneh vojvode in glavarje: tu že stare ruvače, katerim so se poznali na obrazih jataganje iz množnih turških bitek, tam srčne junake — mlade sokole, kateri so še le nekolikokrat bili poskusili se, kako da znajo letati.

Tudi vladika je bil navdušen. Goreče je govoril, toda ne o svojih nadlogah v ječah, ampak o domovini, o sveti veri: kaka krivica se je zgodila Črnogorcem pred davnimi časi, ko je odpadnik in izdajnik Soliman Bušatli razdružil Črnogorce in vzel jim trdnjavi, kateri ste v tuji oblasti in moči — kljub vsej črnogorski hrabrosti. Vera od tega časa zmirom huje peša in umira junaška slava. Turek da zametuje sv. križ in pljuje črnogorski hrabrosti v obraz, pobira harač. „Če bode to tako naprej“ — djal je — „kmali bode sv. križ v blatu, kmali izgine naša sv. pravoslavna vera; črnogorski narod je že zdaj le na pol kristijansk. Ne dolgo — pa bode sužen, kmali bode Turek teptal po njem, ter poteptal ga i utopil vso njegovo slavno minulost!“

„Sto vragov, to se ne smé zgoditi!“ — vsiknil je razsrden Djuro Martinović, in za njim vsi, kolikor jih je bilo mlajših: „Kakor gotovo je Bog v nebesih, tako gotovo se ne zgodí to, ne, ne!“

Starejši pa so resno majali z glavami. Ognjeni srd jim je švigal iz oči. Delali so pestí, škripali z zobmi; zakaj — grizlo jih je to, ako jim res mrkne slava, ki so si jo priborili v toliko slavnih bitkah. Pa so vendar molčali; nobeden ni nič rekel, ker so bili že navajeni vsakoršnih grenkost v tacih zadevah; pa tudi zato ne, ker se jim v srcih slavnejša bodočnost ni bila unela tako, kakor mlajšim.

Pa kdo bi zato mislil ali djal, da niso ljubili svoje domovine, svoje vere? Sej so se tudi bojevali za obé; le to je bilo, da jim ni moglo v glavo, kako bi mogla tako naenkrat napočiti ta slavnejša bodočnost. Zatorej so molčali pa mislili in pogledavali vladika.

„Bratje!“ — oglasil se je vladika — „ogenj pa voda si nista prijazna, noč ne more biti tam, kjer solnce sije. Kaj hočete raje: ali da noč za zmirom ogrne naše gore, ali da solnce — slava in naša prostost prežene to na pol tēmoto, v kateri smo zdaj? Na pol tēmota ne more večno trajati, mora se umakniti ali popolni noči ali pa dnevu. Kaj bi raje: da se Turek šopiri in gospodari po naših gorah, ali da sv. križ vlada; kaj bi raje, le izvolite! ne smemo več dolgo časa premišlje-

vati, Turek ne čaka. Nujmo, spojimo in odločimo se v imenu svete vere, v imenu drage domovine: vstavimo se popolnoma turški oblasti, na naših gorah ne smé Turek nič več nič imeti.“ (Dal. prih.)

Národne stvari.

Slava poštenemu Nemcu!

Res dobro dé človeku, ako med toliko psovanjem, ki ga po časnikih, kazinah in gostivnicah in družih cirkelnih trpeti more pravično zahtevanje narodov slovanskih, bere tako poštene in tehtne besede, kakor jih je na 696. strani prinesel 22. list dunajske „Reforme“. Tako-le se glasijo v izvorni besedi:

„Der Beschluss des Prager Landtages, dass die czechische Sprache an den Mittelschulen obligater Lehrgegenstand sein soll, hat wieder jenen Publizisten Stoff gegeben, welche ein Heldenthum zu üben wáhlen, wenn sie jede Bestrebung der nichtdeutschen Nationalitäten Oesterreichs in gemeiner und perfider Weise verhöhnen. Wir finden nicht Worte, um dieses unwürdige und schádliche Treiben einer Literatenclique zu verdammen, welche eine Begeisterung für das Deutschthum affektirt, ohne von dem echten Bewusstsein der deutschen Bildung durchdrungen zu sein. Es gehört aber zum Wesen und zum Beruf der deutschen Bildung, den geistigen Bestrebungen aller anderen Nationalitäten hold zu sein, und es liegt im Würdebewusstsein der deutschen Bildung, sich nicht vor jedem fremden Aufstreben kindisch und feig zu fürchten. Die deutsche Bildung wird wahrlich nichts verlieren, wenn neben ihr die slawische zur höchst möglichen Blüthe gelangt, wohl aber wird sie beschimpft dadurch, wenn angeblich in ihrem Namen die heiligsten Anliegen der andern Völker Oesterreichs verspottet werden. Und diese würdelosen Nationalitätsspötter geberden sich als „privilegirte österreichische Patrioten“, und werden wohl auch von diesem oder jenem kurzsichtigen und engherzigen Staatsmanne als solche anerkannt und gehätschelt, während doch selbstverständlich den Interessen Oesterreichs durch nichts so sehr geschadet wird, als durch dieses rastlose Schüren des Nationalhasses.“

Da te zlate besede razume vsak naših bravev, prestavimo jih v naš jezik, da vidijo, kakošen strašen razloček je med poštenim Nemcem in med brezvestnim nemškutarjem, in da, kakor je uni vse naše hvale in ljubezni vredni, je ta po pravici gnjusoba vsem. Tako-le se glasi gori navedeni nemški sestavek:

„Sklep praškega deželnega zbora, da česki (slovanski) jezik ima v vseh srednjih šolah biti predpisan nauk, je zopet na konja posadil vse tiste časnikarje, ki mislijo, da dopernašajo Bog vé kakošne junaške dela, ako vsako prizadevanje nenemških narodov surovo in brezvestno zasramujejo. Manjka nam besedi, da bi prekleli to nevredno in škodljivo počenjanje tiste drhali, ktera se dela navdušeno za nemštvo, pa še iskricice prave nemške omike v sebi nima. Bistvo in poklic nemške omike je to, da je prijazna duševnim prizadevam vseh družih narodov, in prav v tem se kaže zavest velike vrednosti nemške omike, da je ni strah, kakor otroka ali babo, ako se kak drug narod spravlja na kviško. Bogme! da nemška omika ne bode celó nič na zgubi, ako poleg nje se tudi slovanska razcveta kar največ more; — gotovo pa je nemški omiki na sramoto, ako se pod pretvezo njenega imena zametujejo svetinje družih narodov avstrijskih. In ti nesramni psovci družih narodov se vedéjo še kot „privilegirani avstrijski domoljubi“, in marsikter kratkoviden in malodušen državnik jih priznava za take in po naročji

nosi, čeravno je jasno samo po sebi, da blagru Avstrije nič ne škoduje bolj, kakor to neprenehano podpihovanje narodnega sovraštva.“

Deželni zbori.

Deželni zbor v Ljubljani.

V 20. seji (14. aprila) je prišlo na vrsto poročilo, kako bi se užitek dobival od tistega zaloga, kar ga ostane denarnici zemljišne odveze in kako naj se ravná s takimi obligacijami zemljiške odveze, ki so bile po borzni ceni izkupljene. Poročevalec dr. Zupan je rekel, da finančni odsek svetuje, naj bi se to storilo s tem, a) da bi se po borzni ceni kupovale najprvo obligacije kranjske, in kadar bi se te več ne mogle s pridom kupovati, naj bi se kupovale obligacije družih nemško-slovanskih dežel; b) izplačane obligacije kranjske zemljišne odveze naj bi se mu za zdaj ne uničile, ampak hranile kakor istina (kapital); c) obligacije, ktere so se do zdaj izplačale, naj sicer ostanejo uničene in iz kreditnih bukev izbrisane, toda od 1865. leta naj se zopet denó med tiste, ki imajo pri srečkanji (losanji) hoditi na vrsto; č) s zneski, kolikor jih po srečkanji pride na take obligacije, naj se tako ravná, kakor se ima ravnati z drugimi založnimi prebitki (ostanki); d) deželnemu odboru naj se naroči, da vse to dovrši. — Vladni zastopnik dr. Schöppel je govoril zoper drugi nasvet, in svetoval: „obligacije kranjske zemljiške osvoboditve, kolikor se jih izplača, naj bi se uničile, pa vendar naj bi se vdeleževale srečkanja, ki pride vsacega pol leta na vrsto.“ Njegov nasvet je najprvo podpiral poslanec baron Apfaltern, ker, kakor je potlej sam povedal, nasveta ni prav razumel; zoper nasvet vladnega zastopnika so govorili poslanci pl. dr. Wurzbach, Krommer in dr. Zupan, in posebno so odbijali njegovo trditev, da bi se namreč od shranjenih obligacij moral plačevati pridobitni davek (einkommensteuer). Potem je baron Apfaltern s pl. dr. Wurzbachom le toliko pre naredil odsekov nasvèt, da bi bil razumljivejši in sicer tako-le: „obligacije, ktere se imajo prihodnjič izplačati, naj se za zdaj ne uničijo, ampak ž njimi naj se ravná, kakor z denarnično lastnino.“ Poročevalec dr. Zupan se temu popravku ni upiral, ker so le besede drugačne, a stvar je ostala, kakor je bila. Zbornica ga je potrdila, kakor tudi vse druge nasvete finančnega odseka. — Na to je prišel v sejo cesarski namestnik Nj. excellencija baron Schloissnigg, in odgovoril vprašanju, ktero je bil 18. dan marca podal v svojem in v imenu mnogo družih poslancev g. grof Anton Auersperg. Cesarski namestnik je najprvo po hitropisnih poročilih dokazoval, da je vladni zastopnik vselej odsvetoval tiste paragrafe, zarad kterih sklepi deželnega zbora niso dobili najviše potrditve, in sicer zato ne, ker v jako važnih rečéh zbornica vladnega zastopnika ni hotela poslušati, in rekel je, da torej ne misli nič storiti, da bi se te reči predrugačile, pa da zbornica tudi ni prav razumela, kaj so cesarskega namestnika dolžnosti do ministerstva in kaj do deželnega zbora, a cesarskemu namestništvu da so te dolžnosti popolnoma jasne. — Potem pride na vrsto poročilo o nekterih naredbah v mestni bólnici. Deželni odbor je po poročevalcu dr. Zupanu svetoval, naj slavna zbornica sklene, da se potrdijo te-le naredbe: 1) stranske stopnice za 1033 gold. 80 kr. stroškov; 2) še en vodnjak za 803 gld. 13 kr. stroškov; 3) pečnica (brennkammer) za 250 gold. stroškov; 4) sušilnica za 480 gld. stroškov; 5) kopališče za 600 gld. stroškov, in sicer da se mora vse to pripraviti po narujenem črteži in prevdarku, deželni odbor pa naj zbor-

je tako narod brez zavesti narodne politike in brez narodnega vodja pal še na hujo lego, kot je popred bil v nji. Bolgarski hajduki potem prestopijo v šume srbske ter si tukaj za glavarja izberejo Črnega Jurja (Kardžordža), ki je dahije gonil iz Srbije.

(Dalje prihodnjič.)

Nedolžne pesmice.

Spisal France Zakrajšek.

Nekteri nameni.

Že marsikdo je rekel:
Poboljšal bom se pač,
Nemarnost bodem slekel
In bodem ves drugač.
Pa večidel od tega
Srce prav nič ne vé!
Le — volčja je prisega,
Namen brez djanja je!

Lipež.

Lipeža vsako dekle odpodí, zato pa se dère:
„Ženskam verjeti nikar; zvite lesice so vse?“
No, dekleta! ni zrel, da kosmati ga medved pozoblje?
Psuje ko trto lesjak, kateri ni mogel do nje!

Najeti kritikovavec.

Vedite, da kritikuje. — V stran! če ne, primaruha!
Strašna njegova je pest; Krtek ne mahne — zastonj.

Kratkočasno berilo.

Harač.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Česki spisal Prokop Chocholoušek. Poslovenil Podgoričan.

(Dalje.)

„Živio vladika Danilo Petrović!“ — zavriskala je mladež — „všeč jim je bil ta nasvèt; „živila sv. vera, živila slava junaška!“ Starejši glavarji pa so le molčali; nikakor jim ni moglo v glavo, kako bi se naenkrat dalo to, kar toliko let ni bilo mogoče vsej edinstvi, vsej hrabrosti ne: kako bi pregnali Turka iz varnega, trdnega zavetja: iz Rieke i Oboda? Ako pa še izpodletí? tem večja nesreča potlej za Črnogoro, potlej še le se do dobrega vgnjezdi nadloga, ktere bi se radi iznebili: vgnjezdi nevera, vgnjezdi sužnost. Ker sveti vladika unema za tak nevaren čin, kaj zato? vladika je svet mož, ki pa ne vé niti kaj je puška niti kaj je handžar, še menj pa, kaj je junaška bitka, kako se junakom izpreminja osoda. Ne, ne; to ni tako; to je predrzno, vsaj za zdaj; morebiti poznejše, pa to se bode že vidilo še, kako bode, kaj dá Bog!“

Vladika je pazil na večino glavarjev, ki so molčali. Dobro je vedil, zakaj molčé. Globoka žalost se mu je razlila po obličji. Umolknil je, čez nekoliko časa pa zopet vzdignil glavo. Proroška srčnost se mu je žarila v očéh. „Vi ste že navajeni take mrtvaške tihote“ — izpregovoril je mirno — „vas že zdaj slepi prihodnji solnčni žar. Idite tedaj mirno z mojim blagoslovom; kar tiče mene, jaz pa ali kdaj pozdravim žar jasnega solnca, ali pa umrjem prej, noč me pa ne zajme, ne, ne!“

Te besede so prešinile starce: začelo se jim je srce nekoliko tajati, ali zakaj vladika zahteva tako očito nemogočnost? Oni, izkušeni vojaci, dobro vedó, kaj se dá storiti v boji; zakaj gredó stran, potrti sicer in s pobešenimi glavami, ali vendar gredó; morebiti zato, da bi prepričali svojega vladika, da je nemogoč ta nasvèt; nemara zato, da ga privedó zopet na pravo cesto, na pravo pot.

„Bogdan Radonić! Ti si že prej vedil to, da bode tako, že tam pred obodskimi skalami“ — oglasil se je Lazo Jurašković, kateri je bil še ostal z nekoliko vojevodami in glavarji — „vedil si, da bode tak marsikdo, ki je prej komaj čakal tiste prilike in povelja. To je res“ — kimal je — „od obljube do spolnitve je dolga cesta, zatorej ni čuda, ker je marsikdo že onemogel na nji; tem radostnejše pa je to s tacimi, ki so se namenili in odločili za kaj. Ha, svetli vladika, razvedri se, zmaga je zdaj še gotovejša.“

„Zakaj?“ — poprašal je vladika nujno — „kako bi vas eno pest samo doseglo to, kar se vsemu narodu nemogoče zdí?“

„Ali nas je malo ali veliko, vendar poskusiti moramo“ — oglasil se je gubernator — „vidili bodemo, kaj Bog dá, in sreča junaška, čeravno ne vem, zakaj bi nam bila zmaga gotovejša zdaj, nego, da vstane ves narod?“ — uprl je oči na Juraškovića.

„Zato, ker se zvé, da ni obveljal nasvèt svetlega vladika“ — odgovoril je ta — „Turek pride potlej v tem večo nevarnost. Dosti nas bode potem, da uženemo Turka, in ko hitro bode prvi napad srečen, verjemi gubernator, vsi, ki jih je zdaj tako hitro izmanjkalo, ti bodo potlej prvi bojevali se zoper bisurmanstvo, kajti — sram jih bode zarad današnje boječnosti. Veš, ali jaz jih poznam; kaj sem že malo imel opraviti z njimi? ha, sv. Ivan!“

„Hej, ti stari junak!“ — plosknil je Radonić z rokami — „kako vendar dobro véš, kje in kako se kdo vjame!“

„Tako pojde to tako, svetli vladika!“

„Sej bode tudi moralo iti“ — potrdil je Djuro Martinović — „to prisezam Bogu in tebi, sveti oče, prisege pa, bogme, da ne izkalim. Samo to povedi — kdaj zažari se dan za naše maščevanje?“

„Res, tako se mora izgoditi“ — djal je vladika na pol glasno sam sebi; „ni še zapustil Bog svojih otrok, kateri verujejo in upajo va-nj in v njegovega sina Jezusa Kristusa!“ zaklical je z vzvišenim glasom. „Po danes čez tri dni bode pravoslavna cerkev obhajala spomin na Kristusovo rojstvo, junaci!“ — govoril je, ali tresel se mu je glas; „rad bi, da ta dan sreča zažari tudi Črni gori.“

„Sej bode, gospod!“ — zagotovili so ga Martinović enoglasno.

„Kristus se je rodil svetu, prostost se rodi naši domovini!“ — oglasil se je gubernator popolnoma zagotovljen, stari Lazo in drugi so pa prikimali, da se mora to tako izgoditi.

„Ali, junaci!“ — nadaljuje vladika — „maščevanje, to ni tako potrebno, ampak da s handžari v rokah branite in varujete sv. pravoslavno vero; kdor sprejme sveti krst, ter vrne se pravoslavni cerkvi v naročje, ta naj živí, ta bode potlej naš brat!“

„Amen!“ — rekli so enoglasno naposled, ko je končal vladika — in prisklonjeni so se s čelom doteknili zemlje, potlej pa mirni in srčni vstali in ginjeni si segali v roke, ko so se poslavljali. „Čez tri dni!“ pravili so drug drugemu.

„Jaz nad Rieko, vojevoda Lazo Jurašković pa nad Obod!“ — djal je gubernator.

„Ne tako, ne ne, gubernator“ — uprl se je Mandušić. „Helena, moja bivša nevesta, njeni bratje in jaz moramo še prej obiskati Ahmed-ago v Obodu, potlej pa le, kadar bodeš hotel. Sej veš, ne, kaj sem obljubil Turku?“

„Vém, vém — dobro!“ — potrdil je ročno gubernator; „no, to moraš pa vendar pustiti Mandušiću, brat Lazo“ — obrnil se je k Juraškoviću — „moraš, čeravno si vojevod, star junak že!“

„Meni je to vse eno“ — odgovoril je Jurašković — „zame je zadosti opravka tudi kje drugej!“

Tako so se razgovarjali in porazgovorili, zato da bi potlej vsak vedel, kaj in kako, kadar dobode znamenje in povelje nad Turka. (Dal. prih.)

Dopisi.

Iz Zagreba 25. junija. ☉ — Zagrebški mestni župan je prepovedal pevskemu društvu „Kolu“ svečanost mesca avgusta. Ker se že mnogi pevci ne le hrvaških društev, ampak tudi slovenskih čitavnic in čeških spolkov pripravljajo za omenjeno svečanost, se mi treba zdi razjasniti „Novicam“ to nekako čudno stvar. Tukajšnjemu moškemu zboru glasbenega zavoda se neki je za malo zdelo, da je „Kolo“ razposlalo povabila, in to je povod dalogori omenjenemu progasu v „Narodnih Novinah“ 22. t. m. Tam pravi gospod Frigan: „društvo „Kolo“ odpratil je poziv na njemu slična društva, bez da je potražilo dozvolu ovoga poglavarstva; postupalo je neovlašteno i svojevotjno, i to tim više, šte ono kao takovo na svoju ruku nije imalo priredjivati nikakovih svečanostih.“ — Društvo „Kolo“ povabljeno od odbora za gospodarsko in obrtnijsko izložbo, je res razposlalo povabila, bez da (sic!) je g. župana prosilo dovoljenja, pa „Kolo“ trdi, da ni ravno treba še posebno župana prositi za to, kar ima v svojih štatutih utemeljeno. Le policija bi mu mogla zabraniti svečanost, pa še ona ne brez važnih razlogov. Odbor društva „Kola“, ki županove zabrane še v roke ni dobil (mogel jo je brati edino v „Narodnih novinah“) bode storil, kar mu dolžnost njegova veleva, brž ko pride v Zagreb predsednik društva, advokat Mrazović; potem bode se zvedilo, ali sme povabiti k svoji svečanosti kogar mu je drago, ali kogar bi gospod Frigan rad vidil!*) — Dozdaj se je oglasilo pevcev že blizo 100 iz Prage, Dunaja, Ljubljane, Križevca itd. Prvi se je oglasil glasoviti tenorist Lukes iz Prage. — V programu oznajneni zbori so že litografirani; kdor jih želi, naj se obrne do gosp. Slav. Lžičar-a v Zagreb, ki mu jih bode brž poslal. — Tako pa da se vidimo srečni in veseli v Zagrebu!

Iz Zagreba. (Gospodu V. l.) Rokopisi glagolski in istrijske narodne pesme so zaležale pri podpisnem, ker je g. M. s. . . glagolske spise vse do teh dni imel pri sebi, iz namena, da najde kaj shodnega za arhiv jugoslavenski. Sedaj je vse izročeno muzeju.

24. junija 1864.

J. M.

Ptuj na Štaj. 24. junija. Včeraj je ptujška čitavnica, ko je prejela vladno dovoljenje, imela svojo prvo veliko skupščino, pri kateri je bilo blizo 70 udov pričujočih. Za odbornike so izvoljeni gospodje: Čuček, Raič, dr. Petovar, dr. Mravljak, dr. Bošnjak, Herman, Šenveter, Krajnc in Švajgl. Brž po volitvi se je ta odbor ustanovil in izvolil gosp. Čučeka za ravnatelja, Šenveterja za podravnatelja, Hermana za tajnika in dr. Petovarja za blagajnika. Dalje je skupščina še sklenila, da se 1. julija ima čitanje časopisov začeti, in meseca avgusta ali septembra na ta srečni začetek pristojna svečanost obhajati. Končno je skupščina izrekla, da je o šolskih praznikih vsem dijakom in bogoslovcem dovoljeno brez vsakega plačila ptujško čitavnico obiskavati. Naročilo se bode 15 novin za čitavnico: 8 slovanskih, 1 francozk, 1 lašk, 1 madjarsk, in 4 nemške. — Opoldne se je sešel en del društveni-

kov k skupnem obedu, kar jih iz nenada razveseli izvrstni pevski zbor iz slovenske Bistrice, kateri je do poznega večera poslušavce razveseljeval z milim slovenskim petjem. Brž ko ne, se je v dvorani starodavnega Ptuja včera prvokrat slišala slovenska pesem v tako izbrani družbi. — Čitavnica že ima čez 160 udov; to je gotov dokaz, da bo pomogla resnični potrebi; zatega del se družijo v nji že zdaj skor vsi tisti našega mesta in okolice, kateri se po vednosti in socialni veljavnosti odlikujejo. — Predplačila za vse društvenike, kateri so do zdaj društvu pristopili, se računijo od 1. junija t. l.

Drvanja na Štaj. 18. junija. Nekteri prijatli so že vprašali, kaj neki molčim tako dolgo v naši odležni dolini, ali sem oplašen po kakem dogodjaju? Zato vas, ljube „Novice“ prosim, nesite zopet srčen pozdrav in sledeče vrstice vsem ljubiteljem našega naroda. Ljubezem pravega domorodca je neugasljiva, njegova skrb in volja neomahljiva, naj živi v kakih koder okolnostih; res je tudi malo razveseljivnih glasov prišlo k nam iz državnih in deželnih zborov itd. in težko je prepričavno odgovarjati na sto in sto milih vprašanj menj podučenim prostim Slovencem, na priliko: kako stojé naše reči, ali veljá slovenščina, kaj je zavolj šol in pisarnic, čemu se kri preliva tam gori v Šlesvik-Holštajnu, kdo plačuje itd., vendar je bilo preteklo leto za nas slovenske goričane v telesnih, kakor tudi v duševnih in narodnih zadevah med bolj srečne šteto. Poleg obilnih zemeljskih pridelkov je dobila tudi duša dosti paše, posebno pri slovesnih tisočletnih obhajilih sv. Cirila in Metoda, v vsaki županii, pri velikih slovesnih besedah v Mariboru in Ljutomeru, in po lepem številu slovenskih knjig, med katerimi se posebno rado čita življenjepis našega nepozabljivega knezoškofa Slo m š e k a. Ravno zdaj je tri leta minulo, kar so rajni škof mnogo župnij (far) po Slovenskih goricah obhodili, in še zdaj se stari in mladi ljudje žive hvaležnosti spominjajo preljubeznjivega gospoda. — Z veseljem ogledujemo letos žitne polja in vinske gorice, povsod se kaže dobro, le toliko, da čez tri tedne pozneje smo na času. Prigovor sicer pravi: „Vid je češinj sit“, al ni še letos nobene rudeče; sadja bo sploh malo, češpelj nič, nekoliko hrušek in jabelk; drugo je vse pomrznilo; tudi trta je trpela; vendar še kaže mnogo kavrnk; al to je skoraj gotovo, da takega vina ne bo od poslednjih let. O hudi toči je malo slišati; al sèm od sv. Medarda skoraj vsaki dan dežuje; prelepa trava je na nižjih travnikih precej zablata, vendar bo enkrat tudi izstradana živinica obilo krme dobila. Denarja nam manjka, kakor mislim povsod, kjer razun znane težke pšenice se pri nas malo žita prodaja; živinoreja je skoraj na nič prišla, in čeravno je vino proti stroškom nizke cene, so se vendar posestniki mnogih vinogradov še najbolj opomogli; vidimo namreč, da se kmetijski in vincarski hrami (hiše) čedalje lepšajo in ponavljajo. Nenavadno dosti je letos tudi Lahov v naše kraje priromalo, ker domá stradajo in jim zaslužka manjka; največ je opekarjev in zidarjev, in zares so mnogo zmerniši in marljiviši od naših rokodelcev. Tudi jez sem takih najel pri zidanji nove hiše. Napredek kmetijstva mi je veliko veselje; že imam čez 500 sort sadja in 400 sort trt, o katerih hočem o pravem času kaj več govoriti zavolj sistematičnih slovenskih imen; postavil sem tudi prvi veliki kranjski kozolec v Slovenskih goricah. Bog daj zdravje in zadosti denarja, da vse dovršim; takrat je moja želja, da se tukaj mala slovenska „beseda“ obhaja, in na nemški meji slovenski mejnik postavi. Z veseljem sem v 24. listu „Novic“ čital, da je deželni poglavar kranjski ljubljansko kmetijsko in živinozdravniško šolo obiskal. Kadar o tej šoli kaj slišim ali čitam, vselej se je hvaležno spominjal, kajti tamkaj sem prvi

*) Od druge strani se nam piše, „da vse svečanosti, ki imajo biti ob izložbi zagrebški, so izročene „centralnemu odboru za izložbo“, in da ta bode v porazumljenji z oblastni razredil vse potrebne reči. Sitna je res vsa ta homatija; al politične ni nikake zapreke pri vsem tem.“ Vred.

delo; vedno nove vrste šivov (štihov) drče ji kakor vsipane izpod prstov na platno in vedno nove kose poprijema v delo, izvrševaje vse tako jadrno in popolno, da gledalec ne vé, komu bi se bolj čudil: ali njeni nenavadni mojstri ali vse presežni lepoti.

Nekteri gledalci pripovedujejo, da že več dni zadrugoma nahajajo to prečudno dekle vedno na istem mestu, vedno v istem delu, in tako ob vsaki uri dneva; še nihče je ni vidil le za hip kreniti se z mesta. Nje sijajna lepota privabljuje zmiraj le več gladalcev k oknu; posebno pa gizdalini preže na njo — zlasti opoldne in zvečer, češ: vsaj zdaj pride ven, in vidili bomo, kam zahaja. — Toda vse čakanje bilo je zastonj, kajti ta krasotica tudi takrat ne zgine od okna; tam prešiva vès ljubi dan od zora do mraka, dokler se prodajalnica ne zapre. In vendar je vès ta čas še nihče ni vidil ne jesti ne piti!

Jez, neverjemši teh marenj, vendar pa gnan od radovednosti in željin zvediti kaj zanesljivega o njej, le stopim v prodajalnico, ker njen gospodar je moj znanec, ter ga natihoma zaprašam: kdo in od kod da je ta prečudna šivilja, in koliko resnice je na tem, kar zunaj gledalci marnjajo o njej. Mož pa mi glasno odgovori: Prijatelj, govori brez skrbi le na glas, kajti ta mlada gospodičina, ki šiva tam pri okni, je gluhonema (mutasta). Sicer je pa vse resnično, kar si o njej že zunaj slišal. Če pa želiš še kaj več in natančjega zvediti, stopi z mano v to stransko sobico, in povem ti na drobno vso zanimivo zgodovino te izvrstne umetnice.

Stopivši v sobo se vsede va in prijatelj začne: To čudovito dekle je iz severne Amerike — iz mesta Boston-a. Njen oče je delalec v sloveči fabriki gospoda Grover-a in Baker-a v tem mestu; v tej fabriki je izrastla in se šivanja izučila do tiste izurjenosti in dovršnosti, kateri se nihče ne more prečuditi. Al vse to še ni čudež; skušnja uči, da ljudje, ki se pečajo vedno z istim delom, izurijo se v tem do tolike spretnosti, da je zavzetno. Al ta ameriška šivilja ima vrh te vse presežne mojstrije še to lastovitost, da med šivanjem giblje le s prstmi in rokama, sicer ne gane nobenega družega uda, ter sedi vedno tako neukrenljiva, kakor da bi še dihala ne. Le delo jo veseli in tako je zamaknjena va-nje, da ne misli še na jed in pijačo in se kar ne zmeni za-nju; njej zadostuje šivanje, to je vse njeno življenje, vsa njena slava; družega si ne želi in ne potrebuje. — Nek Anglež jo je sabo pripeljal iz Amerike v Evropo in popotoval ž njo po Angležkem, Francozskem in Laškem. Kjerkoli se je to čudovito dekle le prikazalo, povsod je vse strmelo nad njeno še nevideno lepoto in mojstrijo. Pred malo dnevi Anglež pride ž njo tudi v naše mesto, in po naključbi se soznaniva. Potem, ko sem tudi jez vidil njegovo zalo Amerikanko in se nisem mogel prečuditi njenemu naglemu in izvrstnemu šivanju, razodenem mu željo, da bi tudi jez v svojo prodajalnico rad dobil tako izvrstno pridno delalko. Anglež, ki pogostoma hodi v Ameriko in v omenjeni bostonski fabriki najde vselej še mnogo drugih enakopridnih in izvrstnih šivilj, dá se kmali prepogovoriti, da mi za primerno odškodnino prepusti kar pričujočo. Tako sem še le pred malo dnevi dobil to ameriško šiviljo v svojo službo. Celó nobenih stroškov pa ne prizadene, kajti nič mi ne zajé in ne zapije, dela pa brez prenehanja tako naglo in dobro, kakor sam vidiš. Vrh tega mi njena sijajna lepota in zanimivost privablujete v prodajalnico zmiraj le več kupovalcev.

Tako moj prijatelj sklene svojo povest.

Jez pa, dasiravno poznavši njegovo resnicoljubje, vendar le še dvomim nad popolnoresnico slišane ga, ter

se je hočem prepričati — prav po Tomaževo. Približam se torej čudoviti šivilji prav do nje, da natanje vidim in opazujem vse njeno početje in zadržanje. Med tem pa, o čudo! začujem — znotraj v njej — nek zamolkel hrum in drdranje, kakor od vrtečih se kolesic ali vretén, in po vsestranskem ogledovanju se prepričam, da ta prelepa in izvrstna gluhonema šivilja iz Amerike, ki je glave zmešala vsem mladenčem, ki so jo vidili, pa tudi marsikteremu starčku, ki se je še mladega čutil, nič družega ni bila, kakor — šivalna mašina, tako mojstersko narejena, da vsakdo je mislil, da je živa ženska. Zduški.

Harač.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Česki spisal Prokop Chocholoušek. Poslovenil Podgoričan.

(Dalje.)

Jasen je bil dan, jasen pa tudi večer. Obnebje je čisto in mrzlo. Prvi krajec meseca pluje po čistem nebu in tako jasno sveti, kakor bi mu žarki primrzovali k zemlji. Sneg pokriva temena črnogorskim gorám, da čisto, kakor srebro, se lesketajo v mesečini. Po dolini se dela ivje drugodi in ob Čermnici, ktera se urno vije v skadarsko jezero.

Martinovičem iz hiše v Vihri se vidi po ozkej krajini tje do srebroleskečih gorá, katerim noč zavija temena; vidi se doli na reko, ktero na obeh stranéh obdajajo livade; vidi se do tistih skal, ki na levi in na desni sezajo noter do Čermnice, ktera se potlej zavija na desno, zopet dalje vije po livadah, in pluje v skadarsko jezero.

Veličastna tihota je povsod, kamor se ozreš; nobena živa stvar ne budí tvoje pozornosti, tudi veter ne med drevjem ob zatoku: med tistimi jelšami, ki so tolikrat poslušale, kaj je šepetal Ahmed-aga. Več očí strmí memo vrta pri hiši tje na krajino, ali ne naveličajo se njene pustote, ne naveličajo mrtvaške tihote po njem.

„Kaj je to, da ga tako dolgo ni!“ — šepnil je nekdo, kakor da ne bi bil hotel izkaliti te tihote.

„Morebiti se je premislil“ — oglašil se je drug — „v nemar pustil obljubo, kajti — zdaj bi vendar moral biti tukaj — že kdaj.“

„Ne misli tega, pobratim Vuk!“ — odgovoril je tretji; „kaj misliš, da se volk tako malo meni za plen, Turek ne zamuja ugodnih prilik. Bojí se bojí; gotovo kaj čuti, pa ga ni zato; ha, pa že pride, — — — gotovo! Ti, pogledi pogledi tje-le!“ — izpregovoril je naenkrat glasnejše, in pokazal doli k skalam, med kterimi Čermnica teče z viherske doline.

„Nekaj črnega se giblje sredi reke, pa ne morem prav viditi, kaj je, ker mi brani senca skalna“ — odgovoril je Vuk in nape njal očí, da bi spoznal, kaj je.

„Čoln je čoln, v njem pa Ahmed-aga, zdaj gré po svojo nevesto“ — djal je s tacim glasom, da je bilo težko poznati, ktera izmore, ali bol ali srd.

„Ne pravimo ti zastonj sokol, pobratim Mandušić!“ — djal je Vuk in gledal doli na reko; „že res, čoln je; kako se mesec blešči na veslu.“

„Zdaj pa je že čas, da zakličem Heleno“ — izpregovoril je resno zopet ta, ki je najprvi bil začel govoriti.

„No, pa jo zakličí, brat Djuro!“ — djal je resno Vuk, zato da bi njemu ne bilo treba.

„Ne ne!“ — odrekel mu je Djuro; „le ti jo pokličí, Vuk, ti si njen milček.“

„Res, res!“ — potrdila sta brata.

Vuk je pobesil glavo in molčé šel v hišo.

„Kaj tako premišljuješ, pobratim Mandušić?“ — vprašal je Djuro, ker je vidil, da pobratim zamišljen s

komolcem podpira glavo na zid. „Kaj praviš, ali ne bi s puško posvetili Turku, ko bode že imel sestro, tvojo nevesto, potlej pa vzeli mu jo, da je ne onečisti ta pes? Ona zato vse eno izpolni svojo prisego, mi pa svojo obljubo. Ako mu jo kar tako pustimo, kaj pa potlej? Povedi, kaj misliš ti? jaz sem že sam premišljeval to.“

„Veš kaj, to ni nič, pobratim Djuro!“ — odgovoril je Mandušić resno. „Tako bi Turek storil, bisurmanu pa nečem biti podoben v enacih zvijačah. Jaz premišljujem le to, ali je še lahko ali ne žena prostega junaka, mati njegovih otrok tako deklet, ki se je iz ljubezni do domovine vdalo njenemu vragu; darovalo za njeno blagost.“

„Ha!“ — oglasili so se vsi trije bratje.

„Vprašaj svojega srca, kar ti ono pové, to pa stori!“ — izpregovoril je po dolgem molčanju.

„To ti že odgovorim na obodskih razvalinah“ — odgovoril je Mandušić navdušen. „Tiho! Vuk se vrača — pa sam! zakaj neki? Kje pa je tvoja sestra?“

„Kje je Helena, Vuk?“ — povprašali so bratje.

„Pred svetimi podobami se še mudí“ — odgovoril jim je omolklo; — „nisem si mogel kaj, nič več nisem mogel gledati je; spomnil se matere, spomnil bratov, ko je poljubovala svete podobe in poslavljalala se od njih. Aj, zdaj-le gré!“ — pokazal je na hišo.

Iz nje je stopila Helena prosto ali varno; srčnost je sijala ji iz obličja; krasno so se ji žarile oči pod gladkim čelom; nič se ni poznalo ji niti na licih, niti sicer, da bi bila kaj žalostna; bližala se je bratom. Kako je bila vendar krasna v ti magični mesečini! Mandušić ni mogel strpeti pogleda na-njo.

Stresnil se je, pobesil glavo in segel k srcu, kakor da bi bil hotel zadušiti žgečo boleost, ki se ga je lotila bila; skor da ni vedil, zaječal je: „Toliko krasnih žrtev, pa pasjemu Turku? Ali, Bogu bodi priporočeno, mora se tako zgoditi za Črno goro“ — osrčil se je ter zopet povzdignil glavo, da je zatajil svoj bol, — ker ni hotel, da bi ga bila osramotila.

„Z Bogom bratje, z Bogom za zmirom“ — odgovorila je Helena svoje brate — „z Bogom, ali ne na veke!“

„Kako govoriš sestra, kukavica moja!“ — začudil se je Djuro temno, objel Heleno, pritiskal k srcu in poljuboval na čelo; „kaj je to: za zmirom, ali vendar ne na veke?“

„To je moja vera v Jezusa Kristusa; upam, da bodem rešena, brat; potlej se pa ne ločiva več!“ — šepetala je Helena mu na prsih.

Poslovila se je od vseh štirih bratov, potem pa obrnila k Mandušiću: „Spremi me do vrat, Ivan!“

Mandušić jo je precej slušal: šel je ž njo k velicim ozkim vratom, odpehnil jih, na stežaj odprl in vstopil se.

„Helena!“ — ogovoril jo je, pa glas se mu je tresel.

„No, kaj bi še rad, Ivan?“ — vprašalo ga je deklet vse vdano.

„Nič nič, draga moja!“ — djalo je raznet — „čez tri dni bodeš rešena, Črna gora bode — oproščena z veseljem pozdravljalala tebe — svojo hčer, brate in mene.“

„Jaz se zanašam samo na Božjo milost“ — odvrnilo je deklet, in odmajevalo z glavo — „čez tri dni rešitev“ — djalo je nekako tiho. „Ali ti, ali nisi pozabil pogojenih znamenj?“

„Moj spomin je zvest“ — djalo je Mandušić.

„Čoln je zavil v jelševino senco že“ — poklical je na pol glasno Djuro.

„Tedaj z Bogom, Ivan!“ — djalo je še deklet v tem poslednjem trenutku, z vso silo se je premagovalo

in srčilo, pa premagalo se je; še enkrat mu je stisnilo roko, odprlo majhne vrata, stopilo skozi nje in samo zaprlo jih za seboj.

Kakor k zemlji primrznjen, tako je gledal Mandušić za Heleno, kakor da bi bil rad vedil, kod potlej za njo; samo — v prsih mu je tako plalo, da je bila še podoba, da se ni izpremenil v kip.

„To je vendar“ — izpregovoril je naposled in globoko vzdihnil — „nisem mislil tako težke ločitve, cela Gora mi je ležala na prsih. No, pa zdaj je že dobro, le še osveta, a potem-jej, vidiva se na obodskih bastijah!“ Pokojen se je pridružil bratom Martinovićem zopet ter ž njimi vred gledal za Heleno.

Polehno se je bližala mestu, na katerem se je shajala z Ahmedom; že je bila tam, ko se je v zatočji zaslišal šum in tlesk z rokami.

„Ahmed-aga!“ — oglasila se je na to Helena, ter stopila v senco, ki so jo delale gole ivnate jelše.

Jelševina je zašustila; začelo je ivje padati na tla, kakor sneg, kadar mede; na tleh so zapokale suhe veje in Ahmed-aga je stal pred Heleno.

„Tù sem, Helena!“ — ogovoril jo je kratko, pa mogočno, kakor je bil obljubil takrat, ko sta bila zadnjič skupaj. Ali naenkrat je obstal: mesec je ravno na obličje svetil milostni Črnogorki, zdela se mu je danes še lepša nego takrat. Naglo se je izpremenil glas, naglo izpremenil svojo mogočno postavnost. Omamila ga je bila Črnogorkina krasota. Začudil se je: „Allah! kako krasna si danes, hosudarka! Milota eden-skih hurisek ti sije iz obličja, otožna ljubeznjivost ti žari iz oči. Kaj ti je? Huriska, solnce moje! Kdo ti je kaj storil?“ — govoril je mlačen, toda ni se mogel vzdržati, stegnil je roke in pritisnil jo na prsi.

„Čas beží in že poteka, Ahmed!“ — odgovorila je Helena mirno zopet.

„Hosudarka! Tebe zebe, ne?“ — nasmejaj in čudil se je Ahmed. Idi, idi!“ — obrnil se je k čolnu in potegnil Heleno za seboj. Kmali bodeš v mojem konaku, kmali bodeš kraljevala v njem, jaz bodem pa tvoj sužnik, — ne gospod, kakor sem se bil zarekel. Razodeval ti bodem svojo ljubezen, razveseljeval te, da se ti ne pooblači jasno čelo!“

Helena je stopila nekoliko za njim, potlej pa obstala in ozrla se. Še je vidila rojstno hišo in vrt; vidila petero moških, eden izmed njih pa da je slonel na hladnem zidu z glavo, da bi se mu bilo vroče čelo ohladilo, — da zato, to je srce šepetalo ji, srce pa ne laže.

Tudi ona je pobesila glavo; prsi so se jej močno dvigale, solze vdrle iz oči in lesketale po licih.

„Ne pobešaj glave, hosudarka, kakor v Baalbeku vrba svoje veje v žalosti nad stanovanjem, kteremu žuga več nesreč kmali; ne gledaj nazaj, odtrgaj se od te zemlje, čakajo te več radosti, krasnejša bodočnost.“

Helena je vzdignila glavo, še enkrat pogledala na očetov dom, naglo sklonila se k zemlji, poljubila jo, vstala, in potlej izginila v jelševino, Ahmed pa za njo.

Ne dolgo — in Ahmedov čoln se je zibal po Čermnici, ali kmali je izginil za skale — Martinovićem in Ivanu Mandušiću izpred oči. (Dal. prih.)

Dopisi.

Iz Zagreba 24. julija. — Vse živo je v poslopji, kjer se ima 18. avgusta odpreti izložba (razstava) poljskih pridelkov in obrtnijskih izdelkov. „Domobran“ piše, da toliko nam daje posla izložba ta, da še časa nimamo misliti na deželni zbor naš. Čeravno mu tega nihče ne verjame, je vendar gotovo, da nenavadno veliko število razstavnikov se je oglasilo — 3770, ki

Prevdarite le škodo, ki je cesarstvo naše zadela — ali ne govori to dosti glasno: kako potrebno je, da vsakdo brž brž pové gosposki, ako se je kuga pritepla v njegov hlev, in da vsi župani in vsi gospodarji na vso moč podpirajo gosposko v izpeljevanji tistih reči, ktere zapoveduje postava.

Natoroznanske stvari.

Mrtvaška tica.

„Vedela sem, da ga bode spela, saj tri večere ni mirú dala pred oknom!“ — Tako se grozi nad sovo marsiktera ženica, kadar ima mrliča v vasi. Uboga tica, kako malo te poznajo! Ne da bi ti bili hvaležni za korist, ki ga jim daješ, sovražijo in preganjajo te, kolikor te le morejo; nazadnje te pa, ako te v pest dobé, nabijejo z žebli na skednjene vrata. To ti je plačilo svetá, pa nikar ne bodi preveč huda, saj ne vedó, kaj delajo.

„Kakošno korist pač nam daje sova?“ — bodete morda vprašali. „Kakoršno vam daje mačka“ — odgovorim vam — „kajti sova je krilata mačka.“ Kakoršno korist ti daje mačka po zaprtih prostorih, takošno nam dela sova po polji; neizrečeno veliko miš ti polovi; da pa miši niso nič kaj posebna dobrota polju, veste pač sami dobro. Res, da sova včasih kacega tička vjame; ne zasluži za to vendar še ne tolikega sovraštva; saj si mačka tudi marsikdaj priboljša življenje svoje s kako klobaso ali pa s kako drugo prepovedano stvarjo. Mačka je domača žival, ako ima štiri noge; ima pa le dve in ako je krilata, boje se je ter jo preganjajo. V resnici so sove velika dobrota na polji, ako se jih v en kraj veliko naseli.

Res se na kmetih večkrat primeri, da bolnik umrje, ako hodi sova okoli hiše prepevat. Pa zakaj? Luč, ki pri bolniku gori, privabi sovo, kakor tudi druge ponoči okoli leteče živali, k hiši, človek pa mora na kmetih že presneto hudo bolan biti, da mu gori luč ponoči. Tù imamo zdaj; sova ni prišla, bolnika na drugi svet spravljat, temveč luč jo je privabila k oknu, kjer ima kaj bogat lov, ker tudi metuljev, kebrov in družega ponočnega mrčesa se je veliko pripodilo k luči, da jih je vse živo pred razsvitljenim oknom. Tù se sova gosti in samega veselja prepeva, babjeverni ljudje pa v hiši stokajo: „Spravila ga bo, spravila ga bo!“

Peščenikar.

Slovensko slovstvo.

* *Darek pridni mladosti* podelil A. Praprotnik, učenik v Ljubljani. Tretji zvezek z nekterimi podobiciami. V Ljubljani natisnil in založil J. R. Milic 1864.

Kar so „Novice“ prvima dvema zvezkoma na hvalo rekla, z dobro vestjó morejo reči tudi temu tretjemu zvezku. Spet prav mična knjižica je, slovenski mladini v mnogovrsten poduk in kratek čas prav pripravna. V tem „Darku“ je gospod Andr. Praprotnik na novo pokazal, da ima res poseben dar božji, nježno mladost podučevati tako, da se igraje uči marsikaj, kar ji bo na korist tudi v poznejih letih. Zato želimo, da tudi ta 3. zvezek, z mnogimi podobiciami ozaljšan, v roke dobí vsak učenček in vsaka učenka.

* *Jugovič*, nov slovensk časnik — in poziv na naročbo njegovo.

Ker „Torbica“ neha z zadnjim zvezkom, sklenil sem spodbujen in naprošen od nekterih prijateljev, da nadaljujem započeto delo ter da ne pretrgam saj v sedanjí dôbi vaj vnetim mladenčem. Zato namerjam dati prihodnje šolsko leto mladosti novo prilóžnost, da piše in to v zvezkih, kteri bodejo pod imenom „Jugovič“

dohajali med beli svet. Kakor sem pa naslov „Torbica“ premenil v „Jugoviča“, tako bodem tudi v izdajanji tega zabavno-podučnega lista nekaj sprenaredil. „Jugovič“ bode v neodločenih časih izhajal in sicer v večem obsežku kakor „Torbica.“ Koliko pôl gradiva da bode donesel, to zavisi dozdej od števila naročnikov. Čez 50 nov. krajc. pa en vezek ne bode segal. — Namera in pravec „Jugovičev“ bode, da širi lepoznanstvo, upoznava mladost z literarnimi zadevami, da jo krepi v ljubezni do svojega naroda; v vse drugo se „Jugovič“ ne bode ne malo mešal. Naznanjam tudi, da so obljubili izvrstni mladi pisatelji „Jugoviču“ podpore, ter upam, ako se ga še nektore nadepolne glavice poprimajo, zna vrstno rešiti svojo nalogo. Zatorej naj bi se ga oklenila vsa jugoslavenska mladost! — Tudi moram dodati, da se ne bode tiskal v tiskarnici gosp. Jakića, ter da se zato najmanje sitnarije ni bati (kakor pri „Lahkovernih“), ker razpošiljanje iztisov bode v moji skrbi. — Rokopisi*) in naročila naj se brž ko je mogoče pošljejo na moje ime poste restante v Zagreb. Zbiralcem naročnikov pripadajo 13. iztisi. Denar se takrat odrajta, kadar delo v roke pride. Bog daj srečo!

Ljudevit Tomšič,
slušatelj kr. učiteljišča v Zagrebu.

Kratkočasno berilo.

Harač.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Česki spisal Prokop Chocholoušek. Poslovenil Podgoričan.

(Dalje.)

IV.

„Bismillah!“ — hudil se je Mustafa, skadarski paša — „v petih dneh bode pa druga péla tem črnogorskim psom, o jaz dobro poznam to svoje ljudstvo; ne pusté kamena na kamenu, česar pa ne poškodijo ali celó ne uničijo, to poberó za-se, da bi pa dali svoj plen, ha! menda menijo, da sem jaz tak blazen (norec), da mislim, da je brž zadosti, da mi le pokažejo kaj, potlej pa, da sem zadovoljin precej? Ne, ne! To bi bila prevelika škoda, res škoda, toliko žita in kastradine**), toliko radzevine***) pustiti tem zlodjem, tem požrešnikom, ki niso nikoli siti. Eh! vso zimo moram živiti svojo družino, vse vojnike, te požrešne Albane, pa s polovico tega žita in s kastradino — aj Mashallah! kdo bi jim želodce nabasal ž njo? Kastradino pa radzevino dobro plačujejo beneški kupci. Tako, nič drugače ne, še enkrat naj plačajo harač te črnogorske kune. Pojutrejšnjem bodo ti psi obhajali rojstvo svojega Issa****), jaz pošljem pa poberalce po harač“ — nasmejaj se je sladko.

Tako se je skadarski paša pripravljaj za pravoslavni božič. Ali tudi Črnogorci niso križem držali svojih rok; pripravljali so se nad Turke, ne sicer sploh vsi, ali vendar, pa tako tiho, da niso nič vedili taki, ki niso mogli na vojsko, še manj pa bezposleni Turci v Rieci in Obodu.

Napočila je bila božična vigilija 1703. leta. Jasno je solnce priplulo nad Črno goro, — ali halilo se je v hitre, sive oblake, kakoršni se pozimi radi večkrat kar

*) Nekteri rokopiši, ki so še za „Torbico“ zaostali, porabili se bodejo v „Jugoviču.“ Pis.

**) Kastradina je prekajena koštrunovina, ali pa kozlovina, Črnogorci baratajo ž njima.

***) Radzevina — to je tak les, ki kože barvajo ž njegovim listjem. Latinski se imenuje: rhus cotinus, laški: scodano, nemški pa: Perückenbaum.

****) Jezusa.

nanagloma zberó na obzorji, kalé nebo in naznanjujejo ali sicer burno vreme ali pa sneg.

„Bratje junaci! Ali vidite? sneg, sneg! Kakor našč! Kako naglo se je izpremenilo na obzorji!“ — djalo je Martinović Djuro junakom — zbranim na njegovem prostornem dvorišči pred hišo. Nekteri so bili že stari vojniki, nekteri pa še mladi jastrebi, ki so se bili še le operili (porastli) in z detinsko radostjo komaj čakali, kdaj poleté prvič v boj, kjer jih čaka slava, čaka sreča. Vsa Vihra je bila na nogah, Martinovići so bili pa načelniki, ker — oni so znali boježeljne, maščevalne srca vnemati Viherčanom. „Veste kaj, bisurman gotovo ne misli, da Črnogorec napade, celó v tacem vremenu ne, kakoršno se napoveduje, toda mraz nam ne ohladi vročih src, ne uduši zlobe naše, naše jeze. Bog sam pomaga, ker nam ugaja z vremenom. Posvečeno bodi njegovo ime!“ — djalo je ponižno.

„Amen!“ — potrdili so vsi.

„Bratje!“ — začel je zopet Djuro — „veliki dan se je danes probudil nad Črno goro; velik je naš namen, in prav primerjen današnjemu dnevju. Kakor je današnjega dne pred več nego pred 1700 leti sreča zasvetela vsemu svetu, ker se je Kristus rodil: tako naj danes zasveti rešenje, zasveti svoboda nam, zato da bodemo prosto živeli po svojih gorah, kakor so živeli naši prededje, otroci blagoslovljenega Ivana Černojevića!“

„Bog te usliši!“ — oglasili so se starejši junaci.

„Zgodi se, Bog daj!“ — potrdila je srčna mladež.

„Da, zgodí se zgodí!“ — potrdil je Djuro — „prostost nam zasije za zmirom. Sezite si še enkrat v roke: obljubite, da raji umerjete, kakor pa, da bi nadalje živeli v sužnosti, tudi v najmanjši ne, kajti tudi njena senca samo-morí junaka.“

„Jutri morebiti ne bodem že več živ, ali pa z vami vred veselo klical na razvaljeni Rieci, na obodskih podrtijah, na turških truplih, hodé po mrtvih odpadnicih: „Vse oslobodi, hurra!“

„Vse oslobodi!“ — zavpili so navdušeno vsi, skočili si okoli vratov ter začeli se poljubovati.

Bratje Martinovići in Ivan Mandušić so pa molčali in podali si roke: njim ni bilo potreba nobene besede, nobene obljube; saj so bili že od davno vsi tistih misli, trdne volje.

„Bratje!“ — oglasil se je zopet Djuro — „naš pobratim Ivan Mandušić mora še domú. Junaci Podgoričanje, Bolievićanje in Sotonićanje so obljubili, da pridejo k njemu, da jih popelje v Obod, da pasjemu Turčinu Ahmed-agi pokažejo, kako lepo je Ivanovi nevesti v naročji, v naročji Martinovićevi Heleni“ — in pljunil je srdit. „Mi pa pojdemo za njim: moramo tudi obiskati sestrinega morivca.“

„No, to je gotovo da“ — oglasili so se junaci — jezni, vsi razkačeni.

„Vzemite tedaj kozarec, natočíte si vina (pokazal je na kamenene čebre sredi dvorišča) in pijte, toda prej prižgite vsak svojo blagoslovljeno svečo, kakor je naša stara navada. Pijte na svojo srečo in na slavo Kristusovo, čigar imé edino bodemo vprihodnje častili po Črni gori.“

Ponižno, z veliko častjo so junaci prižgali vsak svojo svečo (prinesli so jih bili seboj), poklekli na zmrzle tla in potihoma molili vsak sam za-se, ker se je na današnji dan rodil Izveličar, potlej pa so drug za družem vstali, in ko je tudi poslednji bil odmolil, stopil je Djuro Martinović prvi k čebru, napolnil kozarec, za njim bratje, za njimi Mandušić, za Mandušićem pa drugi po starosti noter do zadnjega vsi. Ali še je bilo ostalo vina v poslednjem čebru, zato je Martinović nagnil, da so še to izpili, ker o tacih prilikah ga ne smé ne kapljice ostati nobenkrat.

„V imenu trojedinega Boga!“ — djalo je Djuro po-božno z vzvišenim glasom razoglav — „bodi češčeno Kristusovo ime zdaj in na veke, njegova čast naj vedno živí po naših gorah!“

„Amen, Amen!“ — odgovorili so junaci in priklo-nivši se odpili so vina blizo za prst.

Djuro je zdaj ugasnil svojo svečo, potlej pa še drugi za njim.

„Carju Lazarju na spomin, na spomin vsem junakom, ki so ž njim vred na Kosovem padli za Kristusovo slavo, spomin na njih naj nam večno živí v srcih, in k maščevanju spodbada nas!“ — napil je Djuro.

„Živili!“ — odzdravili so Črnogorci in zopet pili vsak iz svojega kozarca.

„Tudi oče naše domovine, Ivan Černojević!“ — oglasil se je zopet Djuro — „njegov silni duh naj bode danes nad nami, njegovo ime — turški strah, naj danes razvije svoj skalnati grob, skale obodske!“

„Živio!“ — zavpili so junaci srčno, zmagovito.

„In naš sveti vladika Danilo Petrović in vsi vrli pravoslavni junaci!“ — nazdravil je Djuro.

„Živio! Živio!“ — vpili so vsi za njim in izpili iz kozarcev, samo Mandušić ne; ko so vsi z dnem navzgor zabrnili kozarce ter voščili si srečo, stopil je on na sredo, kozarec dvignil nad glavo, ter opomnil:

„Bratje junaci! Pozabili ste prve črnogorske hčeri, — hčeri, ki je več nego življenje darovala za domovino, ki je svoje telo brez srca pa brez ljubezni darovala pohotnemu Turku. Do smrti bode živela mi v spominu Helena Martinovićeva, moja nevesta!“

Zdaj še le je izpraznil čašo in z dnem navzgor obrnil, junaci pa so molčali in skor osramoteni pobe-sili oči.

Ostro je Djuro Martinović pogledal Mandušića. Zamislil se je za časek, kakor bi bil kaj premišljeval, in majal je z glavo.

„Že drugič sem iz tvojih ust slišal te skrivnostne besede, pobratim Mandušić“ — stopil je k njemu in vprašal: „ali je Helena tvoja nevesta?“

„To izveš danes na obodskih razvalinah“ — djalo je Mandušić.

„No, tudi dobro, sej ne bodem čakal dolgo časa več; pobratim, zdaj pojdeš precej, ne?“

„Saj zdaj je zadnji čas že“ — djalo je Mandušić — „sam Bog z vami, bratje junaci!“ — poslovil se je. „Pred Obodom se vidimo zopet, potem vse oslobodi, hurra!“ — zasuknil je puško nad glavo ter odšel.

„Vse oslobodi!“ — zavpili so Črnogorci.

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Beligrada v Srbii 10. avg. — Morebiti še ne veste, da je letošnjo zimo kakih 40 prenapetnežev se zaklelo zoper življenje in vlado svitlega kneza Mihajla III. „Srbske Novine“ so zdaj vsaki dan polne te zakletve. Zakletniki so namreč sklenili letošnjo skupščino zbuniti (spuntati), kneza na poti iz Kragujevaca v kaki zasedi ubiti, v ta namen so že tudi nekega hudobneža podkupili, in potem malo zemljo na tri komade razkosati, se vé da med seboj. Nekteri so pa mislili dosti denarja od kneza Aleksandra zahtevati in potlej njemu ali pa njegovemu sinu Petru kneževino za denar prodati, češ, da bode knez Aleksander v taki kupčiji prodavcem blagodaren! Al niso se porazumeli dobro med seboj, in kako da bi z zemljo storili; edinih misli bili so samo v tem, da kneza Mihajla s prestola spodé in v zasedi ubijejo! V ta namen so pošiljali podpihovavce po narodu, da bi ga proti knezu na orožje

vensko uhó, ne pa zato, ker raji čujem domačo besedo, ampak zato, ker nemški rad poslušam takrat, kadar se govori prav in umevno. Da se tudi slovenski govori, ni treba dalje popisovati; kako bi se sicer mestjani razumeli med sabo. Vendar enojezični Slovenec „der Windische“ je nekako na nižji stopinji med mestnimi veljaki, kakor je rženi hleb za soršičinem.

Posebno lepa lastnost mojih malomestjanov je tudi mestjanski ponos. Proti velikomestjanu je moj mestjan celó ponižen, proti vaščanu pa tako ošaben, kakor noben velikomestjan. Anglež vedno kaže, da je prosti sin Albijonski; tako se tudi na malomestjanu precej vidi, da je malega mesta sin. Le škoda, da malomestjani svoj ponos izkazujejo samo takrat, kadar imajo z vaščani opraviti; vendar vedno lepo je viditi, s kako posebno visokostjo se malomestjan dotakne klobuka, kadar se mu vaščan odkrije; kako priljudnomoški smeh mu zaigra na ustnicah, kadar mu voščiš dobro jutro; kako diplomatičnoglauh je, ako ga nagovoriš, predno si se odkril; kratko zapovedalno je govorjenje, ako si se predrznil reči vi namesti purgarskega oni. Sploh se reči more, da se moško po koncu nosi glava, katero ima marsikak skoraj samo zato, da klobuk na-njo deva. Pozabiti ne morem, kar sem nekđaj slišal. Tirjal je kmet od mestjana star in majhen dolg; kakor je pričakoval, plačila ni dobil, ter reče nekaj nevoljnih besedi; revni mestjan pa se kviško postavi in zavrne kmeta rekoč: kaj ti boš purgarja zmirjal!

Vendar tudi v mestu je dokaj nerodnih reči, kakor zunaj na kmetih „auf der Bäuerei“; pa naj ne govorim o tem, da se sosedom ne zamerim, ako jih kjerkoli primerjam ali celó v eno vrsto stavim s priprostimi kmeti, in da mi ne rekó: pojdi rakom žvižgat ali še kaj hujega. Pa malomestjani imajo dosti opravka s kmeti, ali prav za prav s kmetovanjem, in to jim je koristno, ker modri ljudje od nekđaj pravijo, da kmetovanje krotí strasti, blaži dušo in krepča roke in celó srce. „Beatus ille, ki procul negotiis, paterna“ itd. je pisal že pred veliko stoletji slavni Rimljan. To koristi pa tudi meni: dokaj sem se kmetovavstva naučil; bolj vrednega se zdaj čutim svojih očakov, in bolje vem prerokovati nebeško vreme, kakor kdaj politično.

Svoje dni sem se, kakor je pri politikaših navada, pomenkoval pri kupici vina, ali bo odstopil ta ali uni minister, ali bomo dobili porotne sodbe, kdaj in kje bo zopet vojska, ali bodo kmali davki ponižani itd.; zdaj sedim ravno tako pri kupici vina, toda med bolj mirnimi sosedi, katerim je za politiko toliko mar, kakor za lanski sneg; odgovarjam in zagovarjam, pa beseduje se leto in dan le o vinu in polji, o konjih in volih, o kugi goveji in ovčji, in dnevne vprašanja so: ali bo jutri deževalo, da ne bo moč sená domú spraviti, ali bo v nedeljo pojedina pri kumu Malonovčiču, ali se je kaj opotekal sosed Kanosrebič, ko se je vračal od nograda, ali bodo delavci za manjo mezdo več delali, ali se bodo smele družinčeta kar domá kaznovati, odkar imamo ustavne naredbe itd.? Veliko reči bi sicer prav rad izvedil, ki me bolj mikajo, kakor ta vsakdanjost; marsikaj bi tudi rad povedal svojim sosedom, kar bi bolje vedil razložiti — pa nevarno je se spuščati v take reči, da ne bi kdo v jajcu našel dlake. — Vem, na priliko, da deca vsaki dan ob gotovi uri hodi v neko veliko hišo, in sklepam iz tega, da je v mestu šola; kaka pa je ta šola, povedati ne morem, ker se mestjani o njej nikoli ne pomenkvajo. Rad bi mestjanom željo obudil, tlak popraviti in za nočno svečavo tudi takrat skrbeti, kadar v pratiki ne stoji polna luna, rad bi jim razložil, kako koristno je tû in tam ob deževnih večerih, če človek plavati zná, pa ne vem, kako bi vrinil svoje besede med vedno drugačne pogovore. (Kon. prih.)

Kratkočasno berilo.

Harač.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Česki spisal Prokop Chocholoušek. Poslovenil Podgoričan.

(Dalje.)

Niso še razdoneli njihovi glasovi, že je blizo 12-leten mladenček pritekkel na dvor: „Turki, Turki, pa pobirač skadarskega paša!“

„Kaj bi pa ta rad?“ — povpraševali so se.

„Vse eno“ — oglasil se je Djuro — „nič — le brž domú vsi, zato da Turek ne zapazi nič, da se ne izdamo. Podajte se, ponižajte se, kakor se niste še nobenkrat; saj bode kmali drugače.“

Brž so se razšli vsi, vsak na svoj dom; kakor bi trenil, tako hitro je bilo dvorišče prazno.

„Ivan!“ — obrnil se je Djuro k svojemu bratu — „ti si urnejši memo družih svojih bratov. Brž idi k Mandušiču, povedi mu, da je paša poslal pobirače in spremstvo ž njim; reci, naj brž razglasi to, pa da bi gubernator in Jurašković pohitela.“

Že je bil Ivan na cesti za Mandušičem.

„No, kako je?“ — vprašal je Djuro Ivana, ko je bil prišel še le čez dobre četrt ure nazaj.

„Jurašković je djal, naj mirujemo, dokler nam znamenja ne dadé po gorah.“

„Saj to sami vemo“ — zavrnil je Djuro — „menda Lazo misli, da smo tako nestrpljivi, ali ka-li? — No dobro! eden izmed nas, bratje, bode stražil, pa naj varuje: zmiraj mora gledati po gorah, kdaj dadé znamenje. Ha! ali slišite Turke, kako se deró, káko je to vpitje? moram naproti jim! samo — Bog in sv. Ivan, dajta mi toliko potrpežljivosti, da še ta pot pretrpim turške razžaljivosti, da mi kaka ostra beseda ne uide iz ust.“

Poldne je bilo že davno. Naglo se je dan k večeru nagibal pod temnim sivim nebom, s kterega so padale goste snežinke, kakor je bil Djuro napovedal že zjutraj — al Turki so bili še zmirom v Vihri.

„Vidiš!“ — djal je sredi starašinov Djuro pobiraču, ki je s čibukom v ustih pri kavi sedel v gorki njegovi hiši. Djuro je dobro vedil, kako mora častiti Turka, kako streči mu, da ne skalí njegove potrpežljivosti; ž njim prišle kavasove (desetnike) pa so častili, stregli jim v družih hišah. Dobro se je to pot godilo v Vihri desetnikom, in Djuro Martinović je govoril in vel se tako pokorno, da se je Turek prav čudil: samoljubno, mogočno si je gladil brado.

„Vidiš!“ — djal je Martinović — „tako je to od tačas, ko so naši izdani očetje zgubili svojo prpstost, da mora Črna gora harač (davek) plačevati caru v Stambulú; da ga dajamo že drugi teden po novem letu, potlej pa precej čez tri, štiri nedelje zopet.“

„Bog nam je priča, da je res tako!“ — potrdili so starašine.

„Prej je bilo tako, a zdaj pa ni več, pa tudi ne bode, bismillah!“ — odvrnil je Turek pobirač resno. Kavó je bil že izpil in čibuk tudi izkadil. „Ali mislite vi kavrinje, da se bode pravoverni moslem zmirom trudil po teh prokletih gorah v tacem snegu, kakor in kadar se bode ljubilo vam? Eh, to ne bode tako ne zanaprej. Jasni paša je djal: „Naj plača harač to vražje ljudstvo“, zato morate dati ga zdaj! ali bi se radi ustavliali mogočnemu pašu, kaj? O ve revne gorske kune, kaj se vam zdi! Mashallah!“ — zavpil je jezno.

Djuro je zabrnul usta na stran; pa ugriznil se je v jezik, zato da mu ni kaka ostra zdrknula ž njega. Popravljal in natezal je pas na sebi z eno roko, ena pa mu je nevoljno igrala s handžarom; pa pobirač je

mislil, da to tako dela v strahu, zato ker ga je prevzela groza.

„Dosti je tega besedovanja že“ — nadaljeval je Turek srdito — „moje ušesa imajo zadosti že, noč bode kmali. Nobene besede ne več zdaj, harač sèm, tako vam velevam, tako se mora zgoditi, tako gotovo, kakor gotovo je Alah edini pravi Bog, Muhamed pa prorok njegov, če ne —!“ — zažugal je, potem pa vstal s kamnitega stola.

„Al pomisli vendar, gospod!“ — oglasil se je eden izmed starašin — „noč bode, predno si odmeriš prvo mero.“

„Ha! boste pa pri luči merili; saj ste se obotavljali podnevi“ — odvrnil je Turek zaničljivo.

„Vsaj pomisli, da je danes sveti večer pri nas“ — oglasil se je drug.

Pobirač je grdo pogledal ga, pa ni nič odgovoril, ampak prav debelo plunil pred-nj.

„Ker tedaj ne more drugače biti“ — spregovoril je zdaj zopet Djuro Martinović — „res ni družega, da — podajmo se. Znesite svoje suti na bazar (trg), da pobiravec našo udanost, našo pokornost lahko pohvali jasnemu pašu.“

„Dobro, dobro!“ — kimal je pobirač, pa gladil si brado — „tudi kavrin zine kako pametno časi, Inshillah!“

„Martinović Djuro!“ — šepetali so Djuru na uho mlajši junaci — že odpravljeni na bazar — „menda ne misliš, da bi še danes harač dali temu psu?“

„Le čakite malo“ — opomnil jih je nepotrpežljivo — „jaz bi mu sam rad posvetil s puško, raji zdaj kakor pozneje; al čakati moram, ker ne vemo, kdaj bosta pripravljena gubernator pa Jurašković. V eni uri, pa se nam lahko skazi vse; saj teh vragov, teh odpadnikov vse polno mrgoli po Črni gori; kmali bi izvedili v Rieki ali pa v Obodu! Pa — ako Bog dá, jutri bode že drugače!“

Res — Viherčanje so znesli žito na bazar, da bi bili pri svetlih lučih odmerili vsak svoj harač; prvi je bil pa Martinović sam, ki je svoje žito postavil k meri.

„Ha! kaj to, presneti psi?“ — razsrdil se je naenkrat pobirač. Zdaj je bil že srečnejši, sirovejši, zato ker je imel kavasove okoli sebe že. „Kakošno imate mero? ali bi nemara radi goljufali jasnega paša, ne?“

„Pa pogledi sam, da ne porečeš, da —“ — djalo je Djuro hladnokrvno, ali obličje mu je obsijal rudeč žar — „to je mera, ki ste si jo sami odločili za Vihro, le pogledi; saj znamenje se še pozná!“

Zdaj mi pa še odgovarjaš, ti kavrin!“ — zarenčal je Turek še hujše — „ali morebiti misliš, da ne morem ukrotiti tvoje ošabnosti? E revež, kako lahko — — tvojo in vsem, kolikor jih je. Jaz pravim, ta mera je premajhna, pa mi ti vgovarjaš?“ — dvignil je desnico, v nji pa čibuk; mislil je udariti ga.

Ali Djuro Martinovića je jeza zgrabila prav do do-brega: na vsem životu se je tresel in strašno gledal. Kakor strela, tako mu je srd švigal iz iči. Tovarši so razkačeni stopili bliže. Pobirača je vendar-le nekaka groza spreletela. Pobesil je roko nekoliko.

„Taki meri dve za eno!“ — zadril se je; „saj bode morebiti še tako goljufan jasni paša; kdo vé, če ne?“

„Pa kaj vendar gubernator dela tako dolgo?“ — šepetal je Djuro — „ali ga Jurašković zadržuje ali kaj? To je pa vse eno predolgo, vendar bi moral biti varnejši.“

„Meri!“ — zarenčal je Turek.

„Pazite!“ — zašepetal je Djuro tovaršem, pa segel, zvrhoma naspel mero, iztresel žito, prazno posodo postavil na prejšnje mesto zopet, pa roke križem del na hrbet in obrnil se k pobiraču:

„To, mislim, da je vendar dobra mera!“

„Jaz sem že djalo“ — odgovoril je Turek — „dve taki meri za eno, ti pa bodi vesel, da smeš dihati, Mashallah!“

„Čaki Djuro!“ — oglasilo se je naenkrat nekoliko junakov.

Vsi so se obrnili. Na zapadnih gorah so vidili rudeč žar, v njem pa snežnike v spremenljivih barvah, kakor opal, da se je zdelo, kakor bi bili rubini in smaragdi z biseri protkani padali na zemljo, ob enem pa so slišali od Martinovićeve hiše, kako je Ivan silno upil:

„Vse oslobodi, hurra!“

„Vse oslobodi!“ — hušknili so junaci — zbrani na bazaru, in z golimi meči mahali nad glavami.

Djuro se je sklonil, zgrabil hrastovo mero, zatočil jo nad glavo in tako vskriknil, da je njegov glas nadkrilil vse druge junake, ki so razdraženi upili.

„Turki! Gledite, tako-le vam bodo Črnogorci v prihodnje plačevali harač! Gledite!“ — in težka mera se je Djuru nenadno izmuznila osupljenemu pobiraču na glavo, ter razletela se na mnogo kosov, Turek pa se je z razbito glavo mrtev zgrudil na tla.

„Alah! Pa da bi mi žrli blato?“ — zahudil se je kavas, ki je bil srčnejši memo drugih njegovih tovaršev. Zgrabil je za jatagan ter hotel se vpreti; al oglasilo se je nekoliko samokresov, pa se je zvrnil tudi on. Drugi so se pa kar podali, nobeden se ni nič branil, še žugnil ni nobeden.

Tako je tekla prva turška kri na Vihrskem bazaru, ter črnogorsko zemljo porosila na prostost in slavo Črnogorcem.

„Zakurite zdaj na več krajih!“ — zapovedal je Djuro Martinović — „da daljnejšim bratom plamen naznani, da že slobodimo in slavimo domačo zemljo! — Bratje moji — Ivan, Štefan pa ti Vuk, — vi pa zdaj le brž! Vzemite dobrih junakov seboj, pa idite! Preiščite polja, preiščite vasi — vse do Rieke. Iztrebite z zemlje vsakega, ki vam pride pod roke: bodi-si Turek ali odpadnik. Ne prizanesite nikomur, če ne veruje v Kristusa, če se ne dá z blagoslovljeno vodo krstiti na večno izveličanje. Jaz pa pojdem k Obodu, kakor sem bil obljubil Mandušiću.“

Zavihtil je handžar nad glavo in zavriskal: „Vse oslobodi, hurra!“ potlej pa kar zginil s svojimi junaci.

„Vse oslobodi!“ — zavriskali so junaci, razdeljeni v tri trume, ki je vsaka zavila na svojo stran.

Kmali je bilo na bazaru vse prazno v nočni temi, v tem burnem, sneženem vremenu. Po skalah je ogenj švigal v temo; okoli ognja pa so se veselile ženske z otroci pri sebi, pa kurile, ter naznanjale začetek črnogorske oslavo. Starčki, ti pa so si radostni stiskali roke, veselo se razgovarjali, saj že niso mogli več sukati orožja. Čudili so se, pa se niso mogli načuditi „Kdo bi bil vendar mislil to, da dočakamo tacega dné?“

(Konec prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Ptujja. J. V. (Rojstni dan ptujjske čitavnice 5. septembra.) Radujte se, slovenski bratje! Veseluj se, Slovenija! Sopot se ti je rodilo krepko in zdravo dete, ki bode rastlo in se razcvetalo tebi na čast; sopet postavil se ti je veličastni dom, v katerem se bode pela in povzdigovala tvoja slava! Še mi srce veselja poskakuje, še mi spomin srečnih ur, ki smo jih vživali 5. sept. v starodavnem Ptujju, v prsih obuja nepopisljive občutke radosti in mi moti però, da si skoro ne upam, dostojno popisati imenitne ne le za ptujjsko mesto in okolico, temveč za vse štirskeslovenske velevažne slovesnosti.

Ko je napočil že dolgo željno dočakovani dan,

polovico petja razumejo. Mar naj bi Rezjani v cerkvi slovenske pesmi peli; slovenske pesmi bi vendar vsaki Rezjan lahko razumel, če prav tu in tam kake besede ne, laškega petja ne razumejo prav nič.

* *

Slovensko slovstvo.

Kozlerjev slovenski zemljovid

v drugo na svetlo dan.

„Novice“ so že povedale, da se je g. Peter Kozler namenil, svoj zemljovid v drugo med svet dati. Sedaj pa morejo naznaniti, da je druga ta izdatba ravnokar na Dunaji prišla na dan, tiskana se vé da po isti plošči, kakor prvi zemljovid, kterege začetek, namen, obliko in zgodovino so „Novice“ leta 1861. na strani 244. popisale. Al vrh tega, da so železnocestne proge in druge bodi deželne, bodi okrajne ceste, kar se jih je izdelalo od leta 1853., na novem zemljovidu načrtane in železniške postaje pristavljene, odlikuje se isti od poprejšnjega še s tem, da mu je pisanje čistejše in razločnejše, — ker ga je vrezovavec, gosp. Knorr, iz slovečega dunajskega c. k. zemljopisnega zavoda, na plošči nekoliko povzdignil in prenovil, dalje s tem, da je zemljovid na vzhodno-južni strani proti hrvaški zemlji razširjen in po enaki meri dopolnjen tje do Varaždina, Zagreba, Karlovca, Ogulina in Senja, na vzhodno-severni strani pa gori do Gradca, tako, da sedaj naše sosestvo, zlasti z južnimi brati živeje razkazuje, in zadnjič tudi s tem, da je na njem jezikova meja dosti očitneje in to z dvojno barvo po narodih izpeljana, kakor je sedaj navada za narodopisne meje na mapah. Tudi papir je kaj ličen. Sme se toraj reči, da je slovenski zemljovid g. Petra Kozlerja v drugi izdatbi res lepši, vrednejši in primernejši od prvega in da je malo enacih zemljovidov, kateri bi s takim merilom toliko naznamb obsegali, toliko krajev, cest itd. kazali. Na merilo namreč naj se ozre kdor koli bi kjekod našel, da kaka podsobnost morebiti ni prav izpeljana, ter naj pomisli, ali se to na tako tesnem prostoru tudi dá izraziti. — Zemljovid sam veljá le 1 gold. av. vel.; toda pridani ste mu dve knjižici, namreč že znani „Narodopis“ iz priklade k prvi izdatbi, in pa „Imenik krajev“ na zemljovidu zapisanih, vendar samo v slovenskem jeziku, in s tema knjižicama vred se prodaja zemljovid sedaj po 1 gold. 20 kr. na Dunaji pri g. izdatelju, v Ljubljani pri gosp. Lercherju in v Celju pri gosp. Tarmonu. — Upamo, da bodo rodoljubi radi segli po tem lepem izdelku med Slovenci še malo razširjene umetnosti in da zlasti nobena slovenska čitavnica ne ostane brez zemljovida, ki nam našo domovino, naš rod in naše sosede pred oči postavlja.

Mati dete zibaje.

Oj nedolžno dete milo,
Spančkaj mirno in sladkó!
Sladke sanje te pred silo
Ljut'ga sveta branijó.

Zgodaj bode te zbudilo
Še iz spanja sladkega,
Kar iz sréka je podilo
Brez skrbi življenje to.

Spančkaj sladko, spančkaj mirno,
Božja roka varje te,
Varje angeljček te virno,
Ki pri zibki ti búdí.

Zdaj še lakko mirno spavaš,
Strasti srce ne pozná;
Zdaj še lahko sladko sanjaš,
Ko nedolžnost ziblje te.

Blagoslov, ah! moj naj tvoje
Spanje zljajša; — lahko noč! —
Da bi mati dete svoje
Srečno vidila vsikdar!

F. Č. P.

Kratkočasno berilo.

Harač.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Česki spisal Prokop Chocholoušek. Poslovenil Podgoričan.

(Dalje.)

Kako milo je v Ahmed-aginem konaku v Obodu! Tla so pogrnjene, nič Helene Martinovičeve ne tišči v noge; krasna Črnogorka počiva na prelepem divanu v izbi. Sredi izbe je peč, v nji pa živo oglje iz rožnega lesa. Tam v kotu sužnica s sklonjeno glavo čepí na bobku (lavorji) zato, da kadila deva na oglje. Dim se dviga iznad žrjavice, razpenja po izbi in vendar tako vonja! Pa Helena se ne meni za vse to nič, ampak na-pol leži, na-pol pa sedi na mehkem divanu. Ali sv. Ivan! Kako krasna je ta Črnogorka! Zato ni čuda, da se je Ahmed vès zagledal va-njo. Aga sedí poleg nje; ona pa je že delj časa zamišljena, da ne vidi aga kakor sužnika zraven sebe; ne vidi lepote v konaku, niti sužnice, kako streže.

„Alah-Kerim!“ — vskliknil je Ahmed-aga, ko je zapazil, kako se je potemnilo njeno čelo; kako tresle se ji obrvi; ko je slišal, kako vzdihla. „Kaj ti je vendar? hosudarka, povedi mi!“

Prijela se je za čelo, z drugo prostó roko pa obrnila se k Ahmedu: „Nič mi ni, spomnila sem se na dom, na brate. Danes bodo pri ognji pa pri blagoslovljenih svečah obhajali Odrešenikovo rojstvo; jaz pa ne bodem pri njih!“

„Blagor ti zato, huriska moja!“ — djál je Ahmed, „zakaj — po Črni gori bode kmali drug ogenj plamenil!“

Temna rudečica je Heleni oblila obličje; oko se je zaískrilo ji, pa vendar je dosti hladno odgovorila: „Vem, vem, saj si mi že dosti povedal, kako se pripravljate, da bi pogubili Črno goro; kmali ne bodem imela domovine več, kmali nikogar, nego —“

„Mene“ — segel je v besedo ji Ahmed — „jaz bi ti rad namestoval brate, namestoval vse, kar ti je milo in drago, kakor si mi ti vse, kar svet ima lepega; ti si mi vse veselje!“

Helena se je nagnila k njemu; smeh ji je zaigral okoli ust:

„Ali bodeš zmirom tako ljubil me — brez prenehanja?“ — vprašala ga je.

„Zmirom zmirom!“ — obljubil je Ahmed — „tudi kadar Asraelova*) perut zašumi nad menoj, ponese moja duša tebe v spominu v prerokov raj.“

„Kdo bi se branil taki ljubezni?“ — vskliknila je Helena. „Tudi jaz ti prisežem: živela bodem s teboj, tvoja bodem do smrti“ — obljubila je veličastno.

„Alah!“ — vskriknil je Ahmed.

„Samo danes mi še privošči spomin na minuloost“ — zaprosilo je dekle.

„Vse, hosudarka, vse, kar hočeš“ — dovolil je Ahmed ročno — „povedi mi! Kar te veseli, vse ti storim.“

„Res me ljubiš“ — tlesknila je Helena z rokami, kakor v detinski radosti — „idi tedaj, Ahmed, idi in pogledi, ali božični kresovi goré že, ali še ne po naših gorah?“

Precej je Ahmed slušal krasno Črnogorko; al nekako zamišljen, skor nemiren se je vrnil.

„Kaj pa je, kaj ti je otémnilo čelo, dragi moj?“ — vprašala ga je Helena.

„Kresovi goré povsod po gorah že“ — djál je Ahmed — al tolicih nisem še nikoli vidil. Ne vem, nič dobrega se ne nadjam.“

*) Asraela Turki imenujejo smrtnega angelja.

Ko bi ne bil gledal po sobi, ampak Heleno, vidil bi bil, kako radostno se je njeno oko razžarilo naenkrat, tako pa ni nič vedil.

„Jaz res ne vem, zakaj te skrbi to? Ali je kaj slabega to?“ Helena bi mu bila rada pregnala skrbi. „To ni nič tacega, to je le plamen nad grobom črnogorskega národa.“

„Bismilah!“ — razvedril se je zopet Ahmed-aga — „saj je res, hosudarka! reci, da gori najina ljubezen.“

„In vidiš, Ahmed!“ — potrdila je Helena — „Črnogorci osvečujejo grobove, pa najina ljubezen gori tudi. Vsedi se k meni, nasloni se z glavo na moje prsi, povedala ti bodem kaj o svoji mladosti.“

Slušal je Ahmed, al brzo skoči na noge.

„Ali slišiš! — Kaj je bilo to?“ — vstrašil se je in vlekel na ušesa.

„Nič ni nič; vihár je, vpira se v okna in zanaša sneg va-nje“ — pregovarjala ga je Helena.

„To ni vihra“ — odvrnil je Ahmed-aga — to je —.“

Puške so zagrmle pred trdnjavo, vse okna so zapéle. Črna gora in osveta! — zaslišalo se je v konak, tako se je razlegalo.

„Tù so!“ — vskliknila je Helena in skočila z divana.

„Izdajstvo! pa ne boj! Za-te, hosudarka, in za Obod ni nobene nevarnosti; upokoji se, ne bode ga Črnogorca čez ta prag v konak“ — tolašil je Heleno Ahmed-aga in hotel vènkaj.

„Kam, Ahmed, kam, ljubi moj?“ — obesila se je Helena na-nj in pridržala ga.

„Branit Obod, branit tebe, hosudarka!“ — djál je Ahmed in branil se: „pusti me, ne zadržuj me, ali ne slišiš črnogorskih pušek, kako drzno se oglašajo pred paševo trdnjavo?“ Vnovič so zagrmle puške.

„Pa idi!“ — rekla je Helena — „jaz pojdem pa s teboj, saj sem ti obljubila, da se do smrti ne ločim od tebe.“

„Ti hočeš z menoj — ti?“ — zavrnil jo je Ahmed — „v boj med svinčenke, ki jih Asrael razméče, bodi vendar pametna.“

„Jaz sem črnogorska hči, nič se ne bojim ne pušek ne handžarja“ — odvrnila je srčno Helena.

Zopet krik! Ahmed potegne jo iz konaka.

Zunaj je bila velika zmešnjava. Črnogorci so bili nenadno napadli posadko ponoči; zato se ni mogla vspešno braniti, le visoko obzidje je pomagalo sprva; kakor hitro pa so prišli na-nj, potlej so bili pa na trdem. Še enkrat so ustrelili, da so še hujše zmotili Turke, potem pa so jih s handžarji v rokah gnali trdnjavi od vrat po ozkih ulicah na majhen prostor pred aginim konakom. Marsikteremu Albancu je glava odletela v sneg, marsiktero turško truplo je rudečilo sneg, ki je bil še le zapadel.

„Vse je izgubljeno, aga!“ — vpili so Albanci — „izgubljeni smo, šajtan sam pomaga Črnogorcem!“

„K smodnišnici!“ — zapovedal je Ahmed — „varujte, pazite na-njo, ako nam to vzemó, potlej je zastonj vse, sicer pa nič ne morejo nam.“

Pa kar sam jo je mahnil k smodnišnici, ki je bila poleg njegovega konaka. Ahmed ni bil boječ, njega ni pretresnil, nič prestrašil ne precej prvi krik. Helena pa je bila Ahmedu za petami. Obstala je ter poslušala Mandušića, ki je vpil: „Nad-nje, junaci! Nad-nje, nad-nje! Zaskočite jim cesto k stolpu (smodnišnici)!“

„Vse oslobodi!“ — slišalo se je od družih vrat — silen krik — Helena je izpoznala Djurov glas.

Črnogorci so zavrisknili, rinili naprej, da jim ni mogla nobena sila nič; hej, kako so lesketali se handžarji, kako turške glave odletavale v sneg, al vendar-le niso mogli do smodnišnice. (Kon. prih.)

Iz Zagreba 8. dne t. m. — piše „Gosp. List“ — da še vsaki dan mnogo ljudi zahaja v izložbo (razstavo). Dozdaj jih je bilo okoli 12.000. Nje važnost za gospodarstvo domače se kaže tudi v tem, da mnogo razpostavljenih stvari in posebno mnogo živine, poljskega orodja in mašin je bilo že kupljeno. Tako, na priliko, je od ratil in strojev (mašin), ki so jih izložili Angleži, že 27 prodanih, pa tudi drugo orodje (zlasti ruhadlo, česko, tudi na Hrvaškem hvaljeni plug) je večidel že razprodano; za mnogocenjeni dvotečajni mlin se je oglasilo že več kupcev. — Tako sega izložba v življenje gospodarsko, in to je pravo; kajti izložbe niso za to, da bi le radovedni pasli svoje oči nad razstavljenimi stvarmi, ampak da se v rabo vpelje, kar je dobro.

Iz Gradca 15. dne t. m. — V današnji seji občnega zbora gospodarske naše družbe se je s krepko besedo naš na mnogo strani delavni gosp. dr. Razlag, kot zastopnik breške podružnice, poganjal za to, da se nemški gospodarski list štajarske družbe prestavlja v slovenski jezik in po takem tudi v slovenskem jeziku izdaja. Očividno je dokazal, da udje slovenskega Štajarja po vsi pravici morejo to zahtevati, kajti tudi oni so udje in podpirajo družbo s svojimi doneski. Al komaj da mu je obveljalo, kar že pravica samo po sebi zahteva! Al pod kakimi pogoji? Srce nas boli, da moramo povedati. Pod temi namreč, da se želja po časniku očitno oglaší in da bo denarja za to izdajanje dosti!

Iz Celovca 11. sept. — Danes je vse živo bilo v čitavnici naši. Bilo je slovojemanje od g. Emanuela Chocholovškega, ki si je mnogo mnogo zaslug pridobil zastran čitavnice v Celovcu. „Njemu je veljala naša slovesnost — piše „Slov. Prij.“ Nemila osoda ga kliče daleč od nas, ga pelje v daljne kraje. Zatoraj so se čudne čuti — vesele in žalostne — izbujale v naših srcih. Najpred je bila tombola, potem se je zapel „Naprej“, in za njim se je podaril našemu ljubemu tajniku srebern kozarec, na katerem so bile vrezane besede: „Celovška čitavnica v spomin svojemu ustanovitelju.“ Preden se je kozarec izročil, govoril je iskreni domorodec gosp. Jože Zupan Bevčev v Kropi kratek pa jedrn govori, in se gospodu tajniku zahvalil v imenu cele čitavnice, v imenu vseh Slovencev na Koroškem. Vès ginjen se je zahvalil in poslovil g. Chocholovšek. Po tem se je pevalo in napivljalo v pozno noč, mladi svet se je pa sukal skoraj do jutra. — Ločenje in poslovljenje je bilo srčno, pa težko; — v pondeljek popoldne ga je urni „Čeruhelj“ odpeljal proti Mariboru in odtod na pot v Galicijo. Bog ga spremi in njegovo milo gospó — gorečo in srčno domorodkinjo — na vseh njunih potih. Dokler bode celovške čitavnice, spominjalo se tudi bode imena „Chocholovšek“!

Iz Celja 18. sept. (Oznanilo čitavničino.) V nedeljo, 25. septembra, bode v čitavnici celjski ples, h kateremu se njeni častiti udje uljudno vabijo. Odbor.

Na Slatini na Štaj. 18. sept. — Tukajšna nova farna cerkev sv. Križa je že toliko dodelana, da se bo prihodnjo nedeljo, to je, 25. septembra, po poldanji službi Božji okoli tretje ure križ na turn djál in zvonovi v turn potegnili. Gotovo lepa in radostna svečanost za domače in bližnje sosede, kar jim s tem na znanje daje domači novičar. Nadepolni pa tudi pričakujemo novih orgel, ki nam jih v Ljubljani vrli mojster gosp. Dev izdeluje.

Iz Kastva v Istri. A. R. — 10. dne t. m. je bil pri nas konec šolskega leta. Po zahvalni sv. maši so se delile darila najizvrstnejšim učencem naše farne šole. Pri tej

Pisma slovenskega učenika svojemu bratu.

(Dalje.)

11. Pismo.

Pod Ratitovcem na Gorenskem.

Z današnjim pismom sem se, predragi bratec, precej zakasnil. Ne zameri! saj veš, da imeli smo učitelji zdaj sv. Jakoba, to je, čas očitnih letnih skušinj, ki je dal nam in mladini dovolj dela in znoja. Bom pa skušal odslej s svojimi dopisi biti marljiviši. Danes Ti hočem povedati, kako sem se vozil iz Dunaja v „Schönbrunn.“ Prav „fest“ je šlo, kakor pri nas pravijo, in tako „rogomentno“ smo sedeli, jez in še trije tovarši v kočii, kakor ne vem kdo si bodi. Po neskončno dolgi ulici predmestja „Maria Hilf“ prisedšim pokazal se nam je na desni kolodvor zapadne železnice, zdajci pa se je odgrnil tudi razgled proti „Schönbrunn-u“, kamor nas je urni „štelbogen“ pridrdral. — Veliki prostori razprostirajo se pred gradom, po katerih giblje in mrgoli polno kočij, vojašine in ljudstva. Velikanski grad, v katerem navadno poleti cesar stanuje, je pač vsa drugačna, kakor stanovališče cesarjevo na Dunaji. Že zunanja lepota človeka vrlo mika; — kako more še le znotraj biti! Dvojne široke kamnite stopnice peljejo od zunaj gori na visoko-široke pomole (balkon), od kodar peljejo potem vhodi v znotranje prostore. Pravijo, da so neskončno vkusno in prekrasno ogleštani, zato pa tudi ptuji cesarji in kralji, ki pridejo naše cesarske rodbine obiskat, navadno tle stanujejo. Tudi Napoleon I. si je bil leta 1809. odbral „Schönbrunn“ za svoj dom in tu je podpisal dne 14. oktobra o. l. znano Schönbrunn-sko pogodbo. Pa glej, kako čudno igra osoda: 23 let kasneje, dne 22. julija 1832, je v isti sobi umrl sin njegov, vojvoda Reichstadt-ski, v kateri je tedaj bival mogočni njegov oče.

Skozi osredje gradú vodi dolgi in široki prehod v zadnji prostrani dvor, čegar obrobek kinčijo razni kamnitni kipi. Tu prične se v francozkem okusu osnovani vrt ter vodijo košato-gosti drevoredi na vse strani. Jez in moji tovarši podali smo se doli do znamenitnega zverinjaka. Škoda, da pihal je tisti popoldan precej pusti veter in da so bile večidel vse zveri, namreč orslani, tigri, hijene, opice itd. v svojih hlevih, ki so vsi zidani, od spredaj pa imajo male dvorce, ki so z lično železno ograjo obdani, po katerih se zverad spreha. Zmed ropnih zveri bilo je viditi le volka in čveterih kaj čvrstih medvedov, 2 rujava in 2 bela. Hencano je moglo mikati kocince po prostosti, ker so se pogosto spenjali na zadnje noge kviško ter s sprednjimi tacami poskušali moč železne ograje. — Ptice, kar jih je bolj redkih in mehkužnih (razni papagaji itd.) imajo zopet lastno okroglo zidano poslopjiče z velikimi okni in steklenimi vratmi, skoz ktere se lahko vidijo. Žvižgajo in brlizgajo, pa tudi pačijo se na prečudne viže, vsaka po svoje, tako da človeka ušesa bolé. Nekatere druge dragocene ptice, kakor zlato- in srebrno-pernati fazani itd. pa živijo z raznimi ropnimi pticami vred — se vé, ločeni po vrstah — po velicah železnih omrežnikih v prostem zraku. Orlom, sokolom, jastrebom, kanjam itd. dajal je strežaj ravno večerno hrano; al so se mrhe tako klale med seboj, ktera bo več dobila, da sem mislil, pokončale se bodo. — Raznovrstne gosi, race, pelikani, labudi i. m. d. pluli pa so kaj košato po prostornem ribniku ter vozili se v večih in manjših trumah sèm ter tjà. — V botaniškem vrtu viditi je veliko izrednih rastlin iz ptujih deželá, palmovih dreves, braziljskih cvetov itd. Da bi Ti hotel, brate, popisati, kaj je vse tu in tam po vrtu še viditi, preveč zamudno bi bilo

to; le to Ti rečem, ako kdaj prideš v Beč, pogledi v „Schönbrunn“, ne bo Ti žal.

S tovarši prisedši zopet nazaj na Dunaj, šli smo v preimenitno pivarnico v „Kleinschwechat“, ki slovi ko ena najprvih naprav svoje vrste po vsi Evropi. Lastnik njeni, rajni Dreher, ki je kmali po mojem odhodu iz Dunaja umrl, je zapustil na milijone denarja, ktere mu je nanosil dobiček od njegovega neizrekljivo okusnega piva.

Jesenski megleni popoldan stisnil se je bil zdaj kmali; noč pa mi je pokazala Dunaj zopet v novi drugovrstni lepoti. Tisoč in tisoč plinovitih lučic je zamigljalo ter obsejvalo zlasti gostilnice in štacune tako sjajno, da je bilo gotovo marsikje svetleje, kakor tudi ob solnčnem poldnevu. S plinom, ali kakor sta to svitlobo neki ljubljanski možicelj in za njim njegov sinček prekrstila v „kozjo luč“, Dunajčani kratko malo ne vohrujejo, zlasti v predmestji Leopoldovem ne, kamor smo se na večer podali in kjer je Dunaja največe bogastvo domá. Tu je bilo viditi toliko in tako velikih plinovitih zibeljčkov, kakor da bi bila vsaka hiša cesarski grad. Marsikaka štacunska izložba bila je tako razsviljena, da je svit skoraj očem vid jemal. Prečudne so res iznajdbe, ki jih je izduhtal sedanji vek! — Da bi prihodnje jutro ne imel predaleč na železnico, vselil sem se koj blizo severnega kolodvora ter se podal kmali na počitek, ktereга sem bil že čez glavo potreben. O mojih daljnih dogodivščinah v prihodnjem listu kaj. Bog s Taboj in manoj! Tvoj Jože Žlindrovič.

Kratkočasno berilo.

Harač.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Česki spisal Prokop Chocholoušek. Poslovenil Podgoričan.

(Konec.)

„Slaba je, pobratim Djuro!“ — potožil je Mandušić s pobešeno glavo, kaj nam pomaga to, ker so te revne hiše v oblasti nam, pa smodnišnica ne?“

Djuro je gledal na stolp, gledal silno zidovje, pa vprašal, kakor da bi ne bil slišal Mandušića: „Kje pa je moja sestra?“

Mandušić je pogledal gori, ali skočil nekoliko nazaj; zdelo se mu je, da tam vrh smodnišnice vidi žensko postavo; vidil je, da je res, da poleg Ahmed-age stoji ženska. Precej je vedil, da je to Helena; samo obleka se mu je zdela čudna, taka, v kakoršni je ni nikoli vidil. Ta ga je motila.

„Helena Martinovičeva! Ali si ti, ali me slišiš?“

„Jaz sem jaz, slišim te, Mandušić!“ — odgovorila je Helena.

Ahmed se je obrnil; nič ni vedil, da ima Heleno pri sebi.

„Oj hosudarka!“ — začel je svariti jo — „zakaj si šla iz zavetja, tukaj ni varno za-te.“

„Varno je varno, Ahmed-aga!“ — odvrnila je — „prav pravi kraj je za-me. Tam doli v stolpu sem storila vse, kar sem imela, zdaj sem prišla pa lesèm, zato da še enkrat vidim gore po svoji domovini, da bi slišala brate in črnogorske junake še enkrat, predno umrjem.“

„Kaj pa to praviš?“ — začudil se je Ahmed — „varnejša sva tukaj nego bi bila za obodskimi gradbami, in predno jutri solnce utone, pride na pomoč vojska iz Škadra. Kaj govoriš o smrti „peri“ moja?“

„Jaz da sem „peri“ tvoja?“ — nasmejala se je Helena — „kaj si mi že pravil o vaših „peri-ah“ — da so nad vse lepe? Slišala sem, da s svojo ljubeznijo pogubo naklanjajo ljubimcem.“

„Jaz te ne umem“ — reče Ahmed prestrašen.

„Ali vendar nisem „peri“ tvoje vere“ — nadaljevala je Helena — „svojemu ljubljencu nisem naklonila nikakoršne pogube, tebi pa sem — osveto Črne gore. — Ivan Mandušić!“

„Slišim te, ljuba moja!“ — oglasil se je. „Nevésta Črne gore bode tudi slavna Črnogorčeva nevesta; ni ti ljubezni do mene zadušil Turčinov objemek!“

„Ali za zmirom me je ločil od domovine! Nikoli več me Črna gora ne vidi žive; naj pa veter saj moj pepél raznese po njenih gorah, in spomin na-me naj ne ugasne národu. — Od stolpa idi s svojimi junaki, da vas ne zaspé. Zdaj pa z Bogom za to življenje, Ivan! Z Bogom tudi ti, brat moj, z Bogom! Zmirom naj Martinovići Turkom branijo na Črno goro — odkupljeno z mojo smrtjo!“

„Alah-Akhbar!“ — vsikriknil je Ahmed. Minila ga je bila potrpežljivost. S strastno zlostjo je Heleno prijel za roko: „Tedaj si izdajnica, lažnjivka? Kaj si storila, nesrečnica!“

„Saj hočem izpolniti svojo prisego: saj ostanem do smrti pri tebi“ — odvrnila je Helena mirno — — „ne več dolgo, in pod gomilo bodeva obá, kmali se stolp zruši na naji.“

Komaj je bila izgovorila, stresnil se je stolp. Tako strašno je zahreščalo in zagrmelo, da nikoli tako ne grmí, tudi takrat ne, kadar grom najhujše divjá. Razlegalo se je nad krajino po visočinah. Kamenje je letélo na vse strani; s strašnim ropotom je padalo na vse strani; s strašnim ropotom je padalo na zemljo in grmadilo se po Turkih — — — zasulo Heleno Martinovićevo.

Tako so Turki izgubili ključ do Črne gore, izgubili trdnjavo Obod. Njegovo podrtino še dandanes lahko vidiš nad reko Črnojevićem, lahko vidiš gomilo slavne črnogorske hčeri, Helene Martinovićeve. Reko pa sta tudi v ti noči gubernator in Jurašković zmogla in tako razrila, da je ni ne sledú ne tirú več.

Tako so Črnogorci harač plačali Turkom 1703. leta o božiču, in potlej še večkrat. Zmagovito so Črnogorci vpili 1703. leta: „Vse oslobodi, hurra!“ in črnogorski sinovi še dandanes vriskajo: „Vse oslobodi, hurra!“

Dopisi.

V Gradcu 18. sept. —s— Pretekli teden je imela štajarska gospodarska družba svoj shod, kateri je bil poleg vsega drugega posebno važen zavolj prenaredb družbinih pravil. Že celo leto skoro so podružnice svoje predloge izdelavale in svoje mnenja središnji družbi pošiljale in sedaj pri tem shodu so se nove pravila dognale in sklenile. Nočem se danes ozirati na druge imenitne in neimenitne pravilske premembe, po katerih se je podružnicam štajarske gospodarske družbe podelila potrebna samostalnost, ampak naj navedem le, da je skupščina bila pravična tudi zahtevam slovenskih podružnic. Slava vam nemški sosedje! pokazali ste ravnopravnost tudi enkrat v djanji. Bila sta namreč dva odstavka, ktera sta za slovenske podružnice in ude tirjala poseben dodatek. Prvi je bil, naj imajo podružnice svoj pečat. Dodalo se je temu, da slovenske podružnice lahko imajo pečat s slovenskim napisom. Nek drug odstavek je govoril o gospodarskem tedniku. Gospod dr. Razlag je predložil, naj se gospodarski tednik tudi v slovenskem jeziku izdava, ako se stroški plačajo. Unel se je živ pogovor; novi govorniki so nove predloge stavili, dodatke pridavali predlogu Razlagovemu; prišlo je do glasovanja in prvi dan je padel predlog Razlagov. So li potem drugi dan štajarski gospodarji

prišli do boljšega prepričanja, ali je bila sramožljivost, da se jim ne bi nestrpljivost do Slovencev oponašala, ali pa so se bali, da ne bi morda več slovenskih gospodarjev namesti k družbi pristopilo še odstopilo: naj si bode to ali uno, drugi dan pa, ko so se vse pravde do konca v misel vzele in sklenile, sproži mariborski poslanik g. Brandstetter sopet ta predmet, rekši, da se je včeraj dr. Razlagov predlog zastran slovenske izdave gospodarskega lista le po nekakem krivem razumenji zavrgel in da več članov želi, naj gospod predsednik še enok to prašanje stavi pred občni zbor. Grof Gleisbach popraša tedaj: jeli sme prašanje o tej včeraj že sklenjeni reči ponoviti? Večina privoli; prašanje se postavi, in sopet se vzdignejo govorniki kazoči svoje dvombe in protigovore; nekteri so tudi opomnili, da slovenskim podružnicam nikakor ni mar za gradsko gospodarsko družbo in da se hočejo Slovenci odtrgati, ker so ti Nemci in oni Slovenci, in takih reči več. Slovenske podružnice in udje in pa slovenski gospodarji se imajo zahvaliti gosp. dr. Razlagovi krepki in prepričavni besedi, da slovenska izdava nemškega gospodarskega tednika sopet ni padla. Rad bi tukaj priobčil vés zanimivi govor g. dr. Razlaga, pa se ne spominjam vseh besed; le nekatere misli so mi ostale. „Med drugim — je rekel gosp. dr. Razlag — imajo Slovenci še to nesrečo, da se nekđaj o njih nič ni pisalo, sedaj pa se dosti krivega piše o njih; kako bi tedaj mogoče bilo vse pred sodke in dostikrat krive mnenja o Slovencih, ktere, sl. gospôda! skozi tak dolg čas srkate iz nemških časnikov, podreti v tem kratkem času, v katerem imam govoriti. Pa vzemite reči, kakor so. Gospodarske družbe glavni namen je, da se povzdigne gospodarstvo in gospodarsko blagostanje in s tem blagostanje cele dežele, in kolikor se nanaša na družbo gospodarsko, tudi cele države. Mi Slovenci imamo lepe zemljišča, al kako so še obdelane, koliko je še ledine? Kdo bo ledino kopal, vino-, živino-rejo, polje popravljaj, kdo drugi kakor stanovniki tamošnji Slovenci. Al brez uka in poduka ostane vse pri starem. In kdo drugi ima poduk o gospodarstvu širiti kakor društvo gospodarsko? In ker je gospodarsko društvo za celo deželo, tedaj tudi za Slovence, in kar Vi v isti deželi Nemcem nudite, smemo vsaj tudi Slovenci pričakovati. Praviti, da se hočejo slovenske podružnice ločiti od gradskega središča. Ako jih vežemo z vezo ravnopravnosti in jim damo vse koristi družbine, ktere imajo nemški gospodarji, kako bi se môgli zgrešiti Slovenci proti razumu in se odtegniti napravam, ktere jim koristijo. Saj nas veže ista dežela, isti zakoni, ista vzajemna korist. Nasproti pa tudi dobro vem, da so že nekteri kmetovavci iz družbe izstopili, ker niso razumeli nemškega gospodarskega lista in vprihodnjič tudi ne more ináči biti. A svoje nemške brate mi spoštujemo ter pričakujemo, da so nam pravični in nam ne kratijo ravnopravnosti. Pravite, da Slovenci sami ne umejo svojih slovenskih listov. Kako to? Nas Slovencev je sicer malo število, al v primeri s tem ima malokteri časnik toliko bravev, kolikor jih imajo „Novice“. Bilo bi li tako, ako ne bi Slovenci svojega jezika razumeli! Odvrzite predsodke! Toda v imenu svoje podružnice, ktero zastopam jaz, ne bi zahteval slovenske izdave gospodarskega časnika, ako bi nemški udje tudi morali za-nj plačevati, ampak mi gazahtevamo le na svoje stroške, ker pristavljamo, ako se stroški plačajo. Ne odrecite tedaj svojim sosedom Slovincem poduka v gospodarstvu in kažite jim svojo ljubezen pa djansko ravnopravnost.“

Tako blizo je gospod dr. Razlag razložil, in vstali so pri glasovanji spoštovanja vredni Nemci, v tem, ko je dosti udov iz slovenskih podružnic obsedelo! Vendar večina je bila, in obveljal je Razlagov predlog